

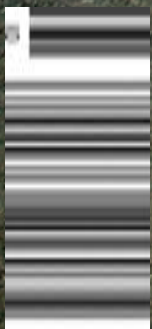
CULTURES

Nr. 2 oktober - november 2009 Kr. 80

**HVOR SVÆRT
KAN DET VÆRE?**
Moderne kvindeliv i Danmark

**DEBATKULTUR I DANMARK
BEVIDSTHED OG YTRINGSFRIHED**

LITTERATUR • FILM • MUSIK • TEATER • POLITIK

Hvad sker der, når du mixer de sidste 200 års største stjerner?

Video fra Oh Lands symfoni-koncert på SPOT + videointerview med Tue Track og Bjarke Niemann (Spleen United).

"En hånd mod både den klassiske og den rytmiske musik!"
BLACKPIE, om Ufo Yephass mix i maj

Et samarbejde mellem:

Med 25.000 lyttere og mixere er vi klar til anden sæson!

Maj: UFO Yepha vs. Beethoven
[Symfoni nr.8]

Jun: Oh Land vs. Ravel
[Venstrehåndskoncert]

Jul: Bjarke Niemann vs. Mussorgskij:
Tue Track [Udstillingsbilleder]

Aug: Niarn vs. Prokofiev
[Romeo og Julie]

Sep: The Wong Boys vs. Franz Listz
[Klaverkoncert nr. 2]

Okt: As In RebekkaMaria vs. Carl Nielsen
[Symfoni nr. 2]

Nov: Carpark North vs. Sjostakovitj
[Cellokoncert nr. 2]

Denne smukke lyse bark, er fra et birketræ – fundet lige udenfor Munkedal fabriken i Munkedal, Sverige

Design is in our nature

Munken handler om engagement – til design, til naturen og til detaljerne. Og du kan altid stole på Munken – 100% design på 100% naturligt papir. Eller sagt på en anden måde, er valget mellem design eller miljø, så vælg begge med Munken. www.arcticpaper.com/munken.

ARCTIC PAPER DANMARK A/S TLF. 43 66 43 66 SALES-DK@ARCTICPAPER.COM
www.arcticpaper.com/denmark

Bæredygtig skovdrift
SGS-COC-1693
© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Foto: Per Morten Abrahamson Design: M&B

STUART LYNCH
LOOK I AFRIKA
I DANMARK
EN KVINDE MISTER ALT
HOMeward
ANGEL Andrea Vagn Jensen
Tiziana Fracchiolla
Samuel Ibanda

12.-28. NOV. 2009
TIR. - LØR. KL. 20

DANSESCENEN

Forestillingen er støttet af Center for Kultur og Udvikling, Københavns Scenekunstudvalg, Statens Kunstråds Scenekunstudvalg og Statens Kunstfond

AFRIKA Xtra - efter forestillingen, kl. 21.15
Fredag den 13. november, koncert med MOUSSA DIALLO TRIO
Lørdag den 14. november, foredrag og filmvisning ved JØRN STJERNEKLAR om folkedrab og filmen "En Dansker i Helvede"
Lørdag den 21. november, TELLER surprise

Billetter: Løssalg: 120 kr. Unge under 25 år: 45 kr., eksklusiv gebyr. Billetter købes på BILLETnet, tlf. 70 15 65 65, www.billetnet.dk og på døren en time før forestillingen. AFRIKA Xtra er gratis mod forevisning af billet til Look Homeward Angel den pågældende dag. Øvrige 50 kr. i døren. Personer med forestillingsbillet har fortrinsret. Look Homeward Angel & AFRIKA Xtra på Dansescenen, Store Carl, Pasteursvej 20, 1778 KBH V, fra den 12.-28. november 2009, tirsdag-lørdag kl. 20. www.dansescenen.dk

**THERE'S
THAN
SIDES
EVERY**

MORE TWO TO STORY

INFO OM CULTURES

Cultures • Nytorv 3, 3.sal • DK-1450 Copenhagen K • Denmark
Email: info@cultures.dk • www.cultures.dk • Tel: +45 3391 8009 og +45 2343 8009
Løssalgspris kr 80 • Udkommer seks gange om året

Abonnement på seks numre: privatperson i Danmark kr 360
Institution i Danmark kr 560 • Betales til reg.nr 1199 konto-nr 008717575
Forsidefoto: Natassia Alisha Rode De Lucia • Bidragsydere i dette nummer i øvrigt:

Emil Monty Freddie, Christian Braad Thomsen, hofdamerne.dk, Elisabet Svane, Eva Jørholt, Nassrin el Halawani, Eugenio Barba, Jens Lohmann, Jack Donen, Karen Mohr Sokkelund, Mik Aidt, Jacob Crawford, Niels Righolt, Katie Vandyck, Juan Hein, René Karpantschof, Finn Schou Pedersen, Ida Auken, Jesper Kenn Olsen, Matthias T. Hornemann.

Tryk: Specialtrykkeriet • Støttet af Kunstrådets Musikudvalg og Kulturministeriets Bevilling til Almenkulturelle tidsskrifter.
Medlem af Foreningen af Danske Kulturtidsskrifter.

Advisory Board: Frederik Preisler, Uffe Elbæk, Carsten Haurum, Jette Sandahl, Ole Reitov & Olaf Gerlach Hansen.

Chefredaktør: Ivan Rod
Stiftere: Ivan Rod, Mik Aidt & Niels Righolt
Grafisk design: Tine Frederiksen
Sekretær: Inger-Maren Slagsvold

“Folk som har en levende bevidsthed, søger at opnå kontakt med menneskehedens fulde potentiale. Og dén kontakt kan man ikke opnå, hvis man kun interesserer sig for sin egen kultur. Kontakt med menneskehedens fulde potentiale forudsætter, at man går i dialog med andre mennesker og kulturer.”

Ben Okri

Den største etiske udfordring i dag... “er at nå frem til en fælles etik i et pluralistisk samfund i en globaliseret verden. Hvis ikke vi sammen får udformet en fælles etik, hvad angår de grundlæggende etiske forhold, forstår vi ikke hinandens motiver og handlinger, og konflikter er uundgåelige.”

Niels Jørgen Cappelørn

“Det danske demokrati og retssamfund er i disse år under hårdt angreb, og demokratiets fjender er ikke indtrængende muslimske horder (...) Demokratiets fjender findes blandt dem, vi har sat til at vogte over demokratiet...”

Christian Braad Thomsen

“I dag definerer begrebet ‘multikulturel’ egentlig ikke et samfund bestående af ulige grupper, men snarere en realitet hvor forskellighederne er sårbare. Forskellighederne bliver sårbare, når de drives mod to udslættelsesmåder: Udligning eller afvisning.”

Eugenio Barba

“Vestens værdier er i frit fald. I stedet for at fremme værdier, der øger solidariteten som sådan, logiver man – igen og igen. Man konstruerer rammer, der sikrer Vestens ophøjede position – på bekostning af andre kontinenter.”

Dánjal á Neystabø

“1990’ernes sidste halvdel og frem for alt valget i 2001 markerer den danske højrepopulismes gennembrud (...) De holdninger og verdensbilleder, som var blevet formuleret i det relativt isolerede netværk omkring Den Danske Forening, blev i disse år adopteret og tilpasset yderligere af især Dansk Folkeparti og derfra udbredt i det offentlige, politiske rum.”

René Karpantschhof

VELKOMMEN TIL CULTURES #2

teenage

Message...

Etik?

TTP

RST

Red graffiti tag

Large black graffiti tag

8 MONIC
56 oz - 20 oz

INDHOLD

CULTURES

- 6 **Kolofon**
- 7 **Leder**
- 8 "Etik" Urban art i København (Foto: Emil Monty Freddie)
- 10 **BEVIDSTHED**
Ben Okri, nigeriansk forfatter om bevidsthed:
"Udviser du ikke interesse for andre, vil andre heller ikke udvise interesse for dig." (Interview af Ivan Rod)
- 17 **Etik**
Niels Jørgen Cappelørn om en fælles etik i et pluralistisk samfund (Kommentar)
- 18 **HVOR SVÆRT KAN DET VÆRE?**
Moderne kvindeliv i Danmark
(Fotoserie af Natassia Alisha Rode De'Lucia)
- 24 **DEMOKRATIETS FJENDER**
"Politikerne deler i stigende grad værdier med et samfund, som vi normalt lægger afstand til." (Kronik af Christian Braad Thomsen)
- 26 **DEBATKULTUR I DANMARK**
Reaktioner på kronikken.
Et billede på nutidens debatkultur i Danmark
- 32 "Burkammertonen, tak"
(Grafisk kommentar af hofdamerne.dk)
- 33 **PIA K**
Anders Fogh Rasmussen og Svend Auken om Pia Kjærsgaard. (Interviews af Elisabet Svane)

CULTURED

- 36 **PERKERE I DANSK FILM**
"At de såkaldt 'fremmede' ikke længere er et særsyn i Danmark, men en del af den danske hver dag, har også sat sit præg på den nationale filmkunst." (Essay af Eva Jørholt)
- 48 DVDer anmeldt
- 50 Bøger anmeldt
- 54 **TEATRET I DET MULTIKULTURELLE SAMFUND**
"Når vi kalder et samfund for 'multikulturelt,' mener vi ikke at vi dermed dømmes det, kun at vi understreger mangfoldigheden i det." (Essay af Eugenio Barba)
- 56 CDer anmeldt

CULTURES 3. SEKTION

- 67 **Cultures & World Music Denmark**
præsenterer **Danish World Awards**
- 71 **STORYTELLER**
En tradition og en kunst.
Tre storytellere på striben. (Interviews af Ivan Rod)
- 78 "Den perfekte familie" (Fotoserie af Juan Hein)
- 84 **HØJRERADIKALISMEN I DANMARK**
"Fra venstredrejet ungdomsoprør, arbejdssolidaritet og internationalisme til højreradikalisme, fremmedhad og chauvinisme. På alle fronter mærkes en gennemgribende forandring af dansk politisk kultur." (Analyse af René Karpantschof)
- 93 Der er et yndigt land, maskinoversat Nationalsang (ide: Finn Schou Pedersen. Distribution: Ida Auken)
- 94 **WORLD RUN II**
Update
- 97 Særbilag til Cultures læsere...

”Midtialttingslavpunkt, hvor udviklingen kan virke uendelig trist, venter en stemme som en hvisken i luften, mens kreativitetens ånder vandrer gennem landet, på en påkaldelse og en kommando fra mestrene om igen at bruge deres kræfter på ædle opgaver og på enlysende kunst, som ingen kan forestille sig. De vandrer, og de undrer sig over de useerfede øjne hos mænd og kvinder, der lever i en uhørt luksus uden andet rundt om sig end mørket i en verden, som de ikke ser.”

BEVIDSTHED

Han er født i Nigeria, men bor i England. Betegnes som en af Afrikas største forfattere, er blevet tildelt et hav af priser – herunder en Booker Pris – og bærer titlen af æresdoktor i litteratur ved to engelske universiteter foruden titlen af vicepræsident i International PEN. Cultures har mødt Ben Okri.

Interview af Ivan Rod

Interviewet med Ben Okri finder sted på hans danske forlag, som har til huse i et skævvredet gammelt hus i Strædet i København - kun et stenkast fra Strøget og Storkespringvandet. Vi sidder ved mødebordet på forlagsredaktørens kontor, omgivet af bøger, og samtalen om litteraturen er intens. Pludselig går døren op, og ind kommer forlæggeren som på én gang signalerer, at han ikke vil forstyrre, og at han alligevel har et uopsætteligt ærinde. I hånden har han en nyindkøbt, antikvarisk bog, som han rækker Okri. Den nigerianske forfatter vender og drejer med åbenlys glæde den læderindbundne bog. Betragter med ærefrygt værket, bladrer i det, smiler og forlanger selv at få lov at betale værket, som tilsyneladende dublerer et, han har glemt hjemme i London. Det, han har fået af sin danske forlagsredaktør, er Lord Byrons samlede digte på engelsk.

- Jeg elsker Byron, forklarer Okri med ømhed i stemmen, da forlæggeren - efter en længere diskussion om, hvem der skal betale bogen - har forladt kontoret.

Længe sidder Okri og vender og drejer bogen. Kan hverken få hænder eller øjne fra den. Slår op på kolofonen og konstaterer, at bogen er udgivet i 1912, næsten 100 år efter Byrons død.

- *Lord Byron*, siger jeg lidt forundret, idet jeg iagttager den afrikanske forfatter, som sidder der foran mig og med et næsten forelsket blik rettet mod bogen.

- Han var enestående. Læs hans biografi, og du vil forstå, at han var enestående.

- Ja. Der var andre englændere, der var åbne overfor omverdenen, men han *omfavnede* den. Så i hans tid var han en helt særlig og meget modig natur.

- Det er to hundrede år siden, så man skulle tro, at folk havde forbedret sig siden, men det har de ikke. Selv i vor tid kræver det mod at omfavne verden.

- *Hvorfor?*

- Fordi de fleste mennesker er fanger af deres egen begrænsede bevidsthed. De fleste mennesker tror, at der hvor de er født og befinder sig, er der, hvor virkeligheden er! Sådan er der mange folk, der agerer. De er født i England og mener af den grund, at England er det bedste land i verden. Og det er noget sludder. Alle steder er de bedste. Alle lande er de smukkeste - for dem, der fødes og vokser op i dem.

- Det er derfor, det er den modige forfatters forpligtelse at sige: Elsk det sted, du kommer af og fra, lær af det, voks med det, men husk at du er en del af en større verden - en meget, meget stor, overvældende og fantastisk verden i hvilken ingens have er perfekt. Der vil altid være andre, der har noget andet og lige så smukt i deres have, som du har i din.

“Udviser du ikke interesse for andre, vil andre heller ikke udvise interesse for dig.”

Hvorfor er Byron vigtig for dig?

- Fordi han er en mand af frihed. En stor europæer, som allerede for 200 år siden så vigtigheden af at omfavne andre kulturer og af ikke kun at lukke sig sammen om sin egen. Han troede på dialog på tværs af kulturer, svarer Okri.

- *Hvorfor gjorde han det?*

- Jeg tror, at folk, som har en levende bevidsthed, søger at opnå kontakt med menneskehedens fulde potentiale. Og dén kontakt kan man ikke opnå, hvis man kun interesserer sig for sin egen kultur. Kontakt med menneskehedens fulde potentiale forudsætter, at man går i dialog med andre mennesker og kulturer.

- Det er lidt som en frø i en brønd. Hvis frøen har en levende bevidsthed, vil den ønske at komme op af brønden og opleve enge og floder. Det kan godt være, at den vil søge tilbage til brønden og sige, “brønden er trods alt mit hjem,” men den vil vide, at der også er andre ting derude, og dem vil den forholde sig til, hvis den vel at mærke vil kende verdens fulde potentiale.

- *Men på Byrons tid var der da mange andre englændere, som også var åbne overfor verden...*

- *Fordømmer du dermed dem, der er lukkede overfor andre kulturer?*

- Jeg fordømmer ikke. Jeg siger bare, at det er et tab, hvis man ikke er åben overfor andre kulturer. Det svarer jo til kun at ville drikke én slags vin. Eller kun at kunne lide bonderoser. Eller kun at kunne lide kartofler. Det er lidt begrænset. Lidt småt. Lidt lukket. Lidt snævert.

- Og der vil uvægerligt komme et tidspunkt, hvor et menneske med den perception vil blive frygtsomt, fordi det vil blive konfronteret med andre ting – andre vine, andre blomster, andre madvarer - andre kulturer. Og den konfrontation vil helt sikkert føles som angstfremkaldende, hvorfor en naturlig reaktion også vil være at rejse mure. Men mure omkring vores eget vil helt sikkert også udløse ensomhed og elendighed. For udviser du ikke interesse for andre, vil andre heller ikke udvise interesse for dig. Disse andre vil formodentlig udvikle og udvide deres verden, og dermed vil den blive større, mens din egen vil blive mindre. Og før du ved af det, vil du være bagud, mens alle andre vil være foran - på vej ind i fremtiden.

- *Hvad tror du helt grundlæggende, det er, der kan få mennesker til at frygte andre kulturer? Er det frygten for det ukendte?*

- Det kan være frygt for det ukendte. Men en svigtende interesse for andre kulturer kan også skyldes mangel på uddannelse. Hvis dine forældre ikke har nogen uddannelse og aldrig har været udenfor deres egen landsby, kan man sige, at de bare ikke ved bedre. Livet i landsbyen er det eneste, de reelt ved noget om. Deres mulighed for at uddanne deres børn – det kan være dig – er altså begrænset. Og dermed kan også din horisont blive begrænset.

- Der er masser af lande i verden, hvor dét er tilfældet. Jeg kender for eksempel mange mennesker i Afrika, for hvem det gælder.

- Men der er også masser af mennesker, der er skræmte over udviklingen i verden. Og deres verden bliver mindre og mindre og mindre og mindre. Det, de er bange for, vil en dag ødelægge dem. Ikke direkte, men de vil blive ødelagt, fordi de i sidste ende ikke vil være i stand til at agere i deres egen isolerede verden, omgivet af mure.

Ben Okri er i Danmark for at promovere sin nyeste roman, *Stjernebogen*. (Se anmeldelse i Cultures #1).

Stjernebogen er en mytefortælling om det fundne og det tabte paradys. Afrika – som romanens land direkte benævnes – rammes af en mærkelig plage: "En kold hvid vind, og hvor den end blæste, efterlod den tomme, øde områder bag sig ... Den hvide vind begyndte at udslette bjerge og dale, den begyndte at udslette folks hukommelse, udslette hele landsbyer og byer."

- *Hvorfor skulle den ikke kunne det?*

- Fordi den afrikanske realitet ikke er realisme. Så enkelt er det. Realisme er et værktøj, der hører hjemme i den vestlige verden.

- Værktøjet findes vel også i Afrika!

- Nej, for vi beskriver ikke kun verden, som vi ser den. Vi beskriver den også, som vi drømmer den. Vi mytologiserer verden og ser den gennem ånder og legender, gennem vores forfædre og de endnu ufødte.

- Hvis du beder en afrikaner fortælle en afrikansk historie uden alle disse lag, beder du ham om at bruge en vestlig realisme til at fortælle om en afrikansk realitet. Og det kan man ikke.

- Det er bevidstheden, der afgør, hvad du kan se. Og det, du kan se i Afrika, er kun en del af den afrikanske realitet.

- Det jeg siger er, at en europæer og en afrikaner vil fortælle om selvsamme oplevelse på to vidt forskellige måder. De vil orkestrere deres fortælling forskelligt - på grund af forskellene i deres bevidsthed.

- *Siger du dermed, at vi i Vesten har mistet nogle bevidsthedslag?*

- Ja. Men det er der også mange afrikanere, der har.

- Hvis du som europæer vil vide, hvad du har mistet, vil jeg

“En europæer og en afrikaner vil fortælle om selvsamme oplevelse på to vidt forskellige måder.”

Den hvide vind er en metafor for de rædsler, som slavehandelen og koloniseringen påførte Afrika.

Interviewet på den danske forlagsredaktørs kontor tog – ti minutter før Lord Byron holdt sit indtog – sit udgangspunkt i den konkrete mytefortælling.

- *Stjernebogen* er ikke storytelling i traditionel afrikansk forstand, siger Ben Okri hurtigt for lige som at aflive dén myte.

- Men stemningen er den samme. Stemningen og psykologien. Det svarer lidt til at bruge de traditioner, der knytter sig til folkesang, og at skabe en symfoni ud af folkesangen. Det er ikke samme fortælleform, men det er samme univers, jeg tager afsæt i.

- Fortælleformen er prækolonial, men også postmoderne. Den handler om slavehandel og kombinerer den gamle måde at se verden på og en ny måde at se selvsamme verden på.

- Når man vil fortælle en historie om et knust verdensbillede, og man selv er et produkt heraf, må man udtrykke sig med den stemme, som mest troværdigt understreger det, man vil sige. Man må ikke forfalske stemmen eller tonen. Derfor kunne jeg ikke bruge den traditionelle storytellingsteknikker. Afrikanere kunne i gamle dage let sætte sig ind i andres drømme og forstå andres sind. I dag – efter slavehandelen og kolonialismen – er det imidlertid vanskeliggere for os, fordi vi tænker mere i narrativ realisme. Men det, jeg blandt andet forsøger at sige med romanen, er, at den afrikanske historie netop ikke kan fortælles med realisme.

foreslå dig at læse de gamle eddaer og sagaer. Læser du dem, vil du for eksempel opdage, at børn tidligere var giganter som ti-årige. Giganter, der drog ud i krig.

- Eddaerne rummer en fri perception af muligheder. En stor, stor verden.

- Jeg føler mig selv mere hjemme i eddaerne og i de gamle nordiske sagaer, end jeg gør i moderne europæisk litteratur, fordi de gamle fortællinger minder mig om Afrika og om vores måde at se verden på. De afspejler en friere måde at opleve på.

- *Handler det om, at vi i Vesten gerne vil kategorisere ting, så vi bedre kan...*

- ...håndtere dem? Ja. Folk i Vesten vil gerne komme ting i kasser, strukturere begivenhedsforløb og se processer i sekvenser. Selv om det er uladssiggørligt.

- Hvis en fugl fløj ind ad vinduet nu, ville det for nogle opleves som en fugl, der fløj ind i rummet: "Få den ud igen." For andre ville det opleves som meget andet og mere. Ikke bare som en fugl, der fløj ind i rummet, men også som et tegn, en meddelelse, en indikation af, at noget vil forandres. Det er stadig bare en fugl, der flyver ind ad vinduet, men fænomenet vil blive opfattet forskelligt.

- Det, der måske er sket, er, at bevidsthedens betydning har forandret sig i takt med, at fremlægnings- og erfaringsformer har forandret

sig i moderne narrative historier. Jeg tror, det er det, der er sket.

- Man skulle ellers tro at det, at vi i Vesten bliver klarere på, hvad det rent faktisk er, vi ser, at det også ville udmønte sig i en større grad af åbenhed overfor omverdenen som sådan.

- Nej. For det at opnå klarhed, forudsætter at du indsnævrer fokus. Derfor fravælger du elementer af virkeligheden. For at kunne forstå én ting, fjerner du fokus fra omkringliggende ting. Du fjerner så at sige alt andet, og så dit ene mål bliver klarere.

- Vi to har en samtale nu. I et forsøg på at koncentrere os om den, undlader vi at kigge på de bogreoler, der omgiver os. Jeg fokuserer på dig. Og du fokuserer på mig. Sådan er det! Vi indsnævrer fokus og fravælger samtidig omgivende elementer. Hvis jeg var opmærksom på alt omkring os, samtidig med at jeg lytter til dig, ville jeg sidde her med en åben bevidsthed, og det er det modsatte af at holde fokus og søge klarhed. Det er at søge bred forståelse.

- Det er det, jeg forsøger at gøre med denne bog. At udvide horisonten og åbne op for flere niveauer – dem, man er bevidst om, og dem, der er ubevidste. Jeg forsøger at åbne op til det ubevidste, til det drømmende lag, parallelt med at jeg forsøger at åbne op til det virkelige, bevidste lag.

Det var her i forløbet, Lord Byron holdt sit indtog på forlagsredaktørens kontor.

Byron som blev født i England og døde i Grækenland, efter at

bevidsthed. Jeg var omkring 19 år gammel, da jeg selv besluttede at bosætte mig i England. At jeg da besluttede mig for at flytte fra Nigeria skyldtes, at jeg ville være forfatter, og at det på det tidspunkt var svært at skrive i Nigeria. Dels var det svært at finde en forlægger, dels var der endnu ikke opstået en kultur, hvori man kunne leve af at skrive. Alle forfattere var lærere eller lektorer ved siden af deres arbejde med at skrive. Og det ville jeg ikke være. Jeg ville kun være forfatter! Vil du være god til noget, bliver du nødt til at gå helhjertet ind i det. Så... derfor rejste jeg. At det blev til England skyldtes, at en del af mine litterære forbilleder var engelske. Jeg voksede op med Shakespeare og Dickens. Det var først senere, jeg opdagede afrikansk litteratur.

- *Du voksede op med Shakespeare og Dickens, og England er en del af din bevidsthed. Men handlingen i alle dine romaner er henlagt til Afrika. Hvorfor?*

- Fordi Afrika har formet min bevidsthed. Jeg kender det afrikanske terræn som min egen bukselomme.

- Alle kunstnere udtrykker sig på baggrund af et terræn, de kender. Og det terræn, jeg kender, er det afrikanske. Jeg kan drømme om det og reorganisere det og føler mig af samme grund fri til litteraturen at gøre, hvad jeg vil med det - fordi jeg kender det.

- Jeg føler også et ansvar for at dele noget af den afrikanske

“Afrika har formet min bevidsthed. Jeg kender det afrikanske terræn som min egen bukselomme.”

have været i krig på grækernes side mod osmannerne og efter selv at have valgt eksilet.

- *Du er nigerianer, men bor i London. Betragter du dig selv som eksileret?*

- Delvist. Og så alligevel ikke. Jeg føler mig hjemme, uanset hvor i verden jeg er.

- I vores tid findes der et biologiens og geografiens tyranni. Men hvorfor skulle det egentlig være sådan, at man – fordi man eksempelvis er født i Ungarn – skal tilbringe hele sit liv der? Livet er jo uforudsigeligt. Der er krige, hungersnød, handel – alle mulige grunde til at flygte, flytte, rejse. Sådan har det været i årtusinder. Vikingerne forlod også deres hjem og rejste til andre lande, udkæmpede deres kampe og slog sig ned, hvor de kom frem. Derfor er der en form for tyranni knyttet til holdningen: At mennesker skal forblive, hvor de er født. Nogle gange kan man ikke lide det sted, man er født. Nogle gange har man bare lyst til at være et andet sted. Nogle gange er forretningsmulighederne bare bedre et andet sted.

- *Hvorfor flyttede du selv til England?*

- Mine forældre flyttede for en kort årrække til England, da jeg var barn. I den forstand kan man sige, at England blev en del af min

magi med den øvrige del af verden. For dén magi afspejles ikke i aviserne, når de skriver om Afrika.

- *Hvad er der i det afrikanske terræn?*

- Det er svært i få ord at forklare. Men jeg kan sige så meget, at det afrikanske terræn er smukt. Og dét kan jeg antyde ved at fortælle historier. Og ikke bare ved at fortælle historier, men ved at tage læseren med ud i det terræn, som selv mange afrikanere ikke er bevidste om. Det er netop det, litteratur kan.

- Det afrikanske terræn er enestående. Du finder for eksempel ikke et tilsvarende hos Shakespeare eller Dostojevskij. Terrænet er særegent for Afrika. Man kunne sige: Ånden er særegen for Afrika.

- *Det terræn, du taler om, er det et særligt kontinentalt eller nationalt terræn?*

- Det er ikke nationalt. Det er et terræn, vi deler over alt i Afrika – på tværs af grænser. Jeg ved, at der er nogle, der benægter, at det forholder sig sådan. At der er nogle, som siger, at det er et rent nigeriansk terræn, jeg skriver ud fra og om. At det ghanesiske terræn eksempelvis er anderledes. At det østafrikanske er anderledes end det vestafrikanske. Og det er også rigtigt. Og dog er der meget, vi har til fælles. Der er ligheder i vores historie, når det kommer til slavehandel og kolonialisering. Og det er dét fælles terræn – eller dén fælles ånd eller arv – der gør, at afrikanere generelt

har en bestemt måde at se verden på. En måde, der handler om perception, bevidsthedslag og forståelsesramme.

- Hvis det afrikanske terræn er vigtigt for dig som afrikansk forfatter...

- Som så meget andet. Ja. Fortsæt...

- ...hvad vil du så mene, er vigtigt for den engelske forfatter af i dag?

- Det ved jeg ærlig talt ikke. For ti eller femten år siden ville jeg have sagt, at det var *dialog* mellem Vesten og Islam. For fem år siden ville jeg have sagt, at det var en *bekymring* over krigene i Irak og Afghanistan. I dag er det ikke så klart, hvad det er. Måske fordi de mulige bekymringer er blevet så vævet ind i hinanden, at de vanskeligt kan adskilles.

- Jeg kan til gengæld fortælle, hvad den afrikanske forfatter er optaget af: Det er frihed, social lighed, stammekonflikter og ekkoerne af kolonialismen. Dét er fremherskende temaer. Og sproget! Skriver du på dit modersmål, eller skriver du på engelsk eller fransk? Det er også et tema.

- Temaet i Stjernebogen er konsekvensen af slavehandel og kolonialisme. Temaet har aldrig for alvor været italesat fra afrikansk

det indre rum, af den simple grund, at kunsten kommer ud af det. Kunsten afspejler, hvem vi er.

- Hvis du spørger: "Hvad er den tyske ånd eller bevidsthed?" Beethoven har svaret. "Den græske ånd og bevidsthed?" Homer har svaret. Kunst er det eneste, der kan afspejle det indre rum og til fulde vise den dybeste natur i et folk. Det er derfor, kunst er i centrum i min bog.

- Hvordan har kunsten det i Nigeria?

- Den har det ikke så godt, som den kunne – vores arv taget i betragtning. Der er nemlig en afgrund imellem den kunst, som vi havde, og den vi har fået. Når kunstnere en dag vil kunne overskride afgrunden, vil mit svar være anderledes. Men lige nu er der en afgrund. Ser du på antik afrikansk kunst og moderne afrikansk kunst vil du bemærke en mangel på kontinuitet. Vi har ikke formået at bruge vores arv. Det er også dét, jeg forsøger at sige i Stjernebogen.

- Hvordan er romanen blevet modtaget?

- Den er lige udkommet, så der vil gå nogen tid, før folk har forstået, hvad det er, jeg forsøger med den. Det tager nogen tid at gennemskue min intention med den.

“Romaner handler om menneskelige grundvilkår. I den forstand er kunst en åben ting. Uden grænser.”

side. Det er som om, afrikanerne siden kolonialismens ophør har tænkt: "Nu er vi her, og nu må vi se fremad!" Men det kan man ikke bare. Mange af de problemer, vi slås med i dag, er jo opstået som en *konsekvens* af slavehandelen og kolonialismen.

- Hvis et menneske brækkede benet for tyve år siden og den dag i dag humper rundt siger man jo heller ikke bare: "Se nu at komme videre!" Humperiet startede jo, fordi benet brækkede for tyve år siden. I den forstand hænger fortiden og nutiden sammen. Og det må man forholde sig til.

- Spørgsmålet om slavehandel må vi bare forholde os til på en ny måde. Ikke kun ved at sige: "De kom, tog os som slaver og førte os bort." Det har vi forstået, og det i sig selv har ikke skærpet vores bevidsthed om konsekvensen. Men det, der *kan* skærpe vores bevidsthed om konsekvensen, er fortællingen om, hvem vi var – *før* slavehandelen blev en realitet. Hvilken bevidsthed havde vi? Først når vi forstår det, kan vi forstå, hvilken betydning slavehandelen og kolonialismen har fået for os, og hvordan vi påvirkes af det nu og i fremtiden. Vi må afdække den oprindelige bevidsthed.

Kunsten er et redskab. Kunst er nemlig en udkrystallisering af det indre rum, siger Ben Okri.

- Kendskab til et folks sjæl og ånd, får man ikke gennem psykiatri. Psykiatri kan kun give kendskab til et folks neuroser. Men et folks drømme, de afspejles i det indre rum, og kunsten kan gengive

- De fleste kan lide den, men de færreste har forstået, hvad det er, jeg forsøger at fortælle. De færreste har forstået min pointe – at der indirekte er sket noget forfærdeligt for os afrikanere. De færreste har forstået min pointe – at dialogen med vores afrikanske forfædre og de endnu ufødte er vigtig. At der er en sammenhæng mellem det, et folk føler – før det rammes af en lidelse – og det, det føler, når lidelsen er aktuel. At der er en fare forbundet med at blive fange af sin egen begrænsede bevidsthed.

- Har der generelt været forskel på modtagelsen af dine bøger i England og i Nigeria?

- Generelt er der en mere betydende læsekultur i England end i Nigeria. Men det er mit indtryk, at jeg i Nigeria bliver forstået mere nuanceret – og dog rummer forståelsen der nogle misforståelser. Der er for eksempel nigerianske læsere, der tror, at de ved, hvad det er, jeg forsøger at sige, fordi de tror, at jeg er en af dem. Det, de glemmer, er, at enhver kunstner både hører til og ikke hører til sit folk. Enhver kunstner er en out-sider. In-sidere kan ikke være kunstnere, for man skal have out-siderens blik på tingene for at kunne beskrive dem på en ny måde.

- Når du skriver, henvender du sig så til en imaginær nigeriansk læser?

Den største etiske udfordring i dag

- Nej. Hvorfor skulle jeg dog det? Hvis jeg gjorde det, ville mine bøger jo blive begrænsede og smalle. Dét hverken kan eller vil jeg.

- At jeg blev født i Nigeria betyder jo ikke, at jeg skal skrive til nigerianere. At Ibsen blev født i Norge, betød jo heller ikke, at han skulle skrive til nordmænd! Shakespeare bliver læst i Teheran. Joyce bliver læst i Moskva. Jeg bor i England og læser Dostojevskij. Jeg skal vel ikke føle mig bundet til kun at læse bøger af nigerianske forfattere og til selv at skrive til nigerianske læsere! Jeg skriver til alle. Jeg forsøger jo at komme ud af det fængsel, som nogle forsøger at sætte mig i. Jeg forsøger at gøre op med biologiens og geografis tyranni.

- Forfattere skriver med afsæt i et terræn, men deres romaner handler om menneskelige grundvilkår. I den forstand er kunst en åben ting. Uden grænser.

- Du siger, at du er out-sider, og at du delvist føler dig som eksileret. Indikerer du dermed, at du som forfatter har været eller er i fare på grund af det, du har skrevet?

- Jeg kan konstatere, at der er forfattere, der bliver fængslet og slået ihjel på grund af deres blik på tingene. Det er af den grund, at de fleste afrikanske forfattere i dag er i eksil.

- Du er vicepræsident i International PEN. Hvorfor?

- Fordi jeg tror på ytringsfrihed.

- Det svar vil de fleste forfattere nok kunne ryste op med. Men det er de færreste, der aktivt arbejder for den.

- Nogle forfattere er så heldige i kraft af deres kultur eller nationalitet, ikke at have følt hvad det vil sige ikke at have ytringsfrihed. De har ikke oplevet at sidde i deres hus, at der pludselig bliver hamret på døren, at døren bliver sparket ind, at nogle tager dem med mod deres vilje, fængsler dem og torturerer dem eller deres familie på grund af noget, de har skrevet. Jeg kender forfattere, der har oplevet det. Det er dem og deres ytringsfrihed, jeg kæmper for.

Ivan Rod er journalist, redaktør på Cultures og daglig leder af Københavns internationale litteraturfestival CPH:LITT.

... ”er at nå frem til en fælles etik i et pluralistisk samfund i en globaliseret verden. Hvis ikke vi sammen får udformet en fælles etik, hvad angår de grundlæggende etiske forhold, forstår vi ikke hinandens motiver og handlinger, og konflikter er uundgåelige.

Udgangspunktet er her ikke lighed. Vi er ikke alle lige, og vi bliver det heller ikke. At gennemtvinge lighed medfører en undertrykkelse af forskellighed og ender i en diskriminerende ensretning. Udgangspunktet er derimod ligelighed. Fundamentalt set er vi alle lige meget værd som mennesker. Jeg er altså ikke mere værd end andre, uafhængigt af hvem de er, og hvad deres baggrund er. Jeg skal forstå, at andre også omfatter ’de andre,’ som vi ofte kalder dem, der er anderledes end os selv. Og at ’de andre,’ som jeg etisk set skal anerkende, også omfatter dem, vi gerne kalder ’de fremmede.’

Pointen er her, at den anden altid er forskellig fra mig. De andre vil i alle situationer være forskellige. Derfor kan jeg ikke afvise andre med den begrundelse, at de er forskellige fra og anderledes end mig. Det vil sige, at det bliver et gensidigt forpligtende forhold, hvor vi skal anerkende, at vi er ligeværdige og menneskeligt set har samme værdi.

Det betyder for mig, at jeg ikke kan nøjes med at anerkende de andre, der anerkender mig. Jeg må hele tiden selv tage initiativet. For hvis jeg venter på, at den anden eller de andre skal anerkende mig, bliver det rent lurepasseri. Vi bliver mistænksomme og mistroiske over for hinanden i stedet for at anerkende hinanden. Kort sagt er jeg etisk forpligtet til at begynde med at anerkende den anden.”

Niels Jørgen Cappelørn, leder af Søren Kierkegaard Forskningscenter og medlem af det etiske råd til Kristeligt Dagblad.

Hvor svært kan det være? ...det moderne kvindeliv i Danmark?

Fotoserie af Natassia Alisha Rode De'Lucia. (Model: Anne Katrine Vrang)

ALIMAK

Demokratiets fjender

Det danske retssamfunds værste fjender er at finde blandt dem, der skulle vogte over det. Politikerne deler i stigende grad værdier med samfund, som vi normalt lægger afstand til.

Kronik af Christian Braad Thomsen

Det danske demokrati og retssamfund er i disse år under hårdt angreb, og demokratiets fjender er ikke indtrængende muslimske horder, som vil indføre håndsafhugning, piskning og stening, sådan som Dansk Folkeparti og deres stormtropper Hells Angels vil have os til at tro. Demokratiets fjender findes blandt dem, vi har sat til at vogte over demokratiet, nemlig i den borgerlige regering og dens socialdemokratiske medløbere samt i politiets ledelse.

Den episode, som for alvor åbnede mine øjne for, at noget er helt galt, indtraf i 2002, da politiet midt om natten bankede den tjetjenske politiker Akmed Sakajev op på hans hotelværelse og

arresterede ham på krav fra Rusland, der forlangte ham udleveret som terrorist. Sakajev havde fået indrejsetilladelse til Danmark for at deltage i den fuldt lovlige tjetjenske verdenskongres, og han havde ikke forestillet sig, at dansk politi var redskab for et land, hvor specielt tjetjenske fanger risikerer tortur og dødsstraf. Da politiet vækkede ham i hans seng med lygter og maskinpistoler, følte han sig hensat til det land, han var flygtet fra. Ved den lejlighed nedlagde jeg mit hverv som domsmand ved Københavns Byret: jeg kunne ikke længere repræsentere retssystemet i et land, hvor justitsminister Lene Espersen sanktionerer den slags overgreb.

Siden er det blevet normal procedure, at politiet om natten sprænger døren ind til uskyldige muslimer og fører dem bort ganske som i de diktaturer, de er på flugt fra. I et retssamfund forventer man, at den mistænkte, men principielt uskyldige, i det mindste får lov at drikke sin morgenkaffe, før politiet høfligst beder ham følge med. Dansk politi opfører sig i dag, som politiet i stater, vi nødigt vil sammenligne os med - eller som om de har set for mange tarvelige Hollywood-film.

Det sidste eksempel er den natlige storm på Brorson-kirken, hvor politiet arresterede torturofre, psykisk nedbrudte mennesker og senildemente for at sende dem tilbage til et land, som danske soldater har været med til at smadre.

Aktionen er så meget mere ubehagelig, fordi den også omfatter overgreb mod børn, der har tilbragt det meste af deres barndom i Danmark og ingen som helst tilknytning har til det Irak, de nu skal sendes tilbage til. Når Birthe Rønn Hornbech henviser til, at lov er lov, og lov skal følges, er det en hul kliché, der er opfundet til lejligheden.

Loven åbner rig mulighed for at give humanitær opholdstil-ladelse, men i stedet foretrækker en antihumanistisk minister at foretage overgreb mod børn og syge. Normalt er det kun forbryderiske handlinger, der udføres i ly af natten. Der er ikke grund til at mene andet om den danske regerings handlinger.

Under en irakisk delegations afhøring af de arresterede skete et nyt brud på demokratisk praksis: de afhørte fik ikke lov at tage en advokat med, skønt denne ret er fastslået i dansk lovgivning. Til gengæld truede den irakiske delegation flere af de afhørte med arrestation og genopdragelse i det øjeblik, de sætter foden på irakisk jord - hvilket også er sket. Ifølge asylretseksperter som professor Jens Vedsted-Hansen og Kim U. Kjær er der tale om et klart lovbrud. Rigspolitiet undskylder sig med, at den irakiske delegation krævede, at der ikke var advokater til stede. Dermed tilsidesætter danske myndigheder den lovgivning, de er forpligtet til at følge, og underkaster sig et ulovligt krav fra et land, som mildest talt ikke kan kaldes demokratisk. Flygtningeadvokat Helge Nørrung har kaldt det »den største svinestreg i min karriere«, at et dansk retskrav tilsidesættes efter krav fra en fremmed magt.

Her havde der ellers været en fremragende mulighed for at belære Irak om demokratiske retsregler. Danmark gik jo i krig for netop at indføre demokrati i det plagede land, men samtidig satte vi væsentlige elementer af vort eget demokrati overstyr. Anders Fogh Rasmussen begrundede krigen med, at Irak besad masseødelæggelsesvåben.

Vi vidste alle, at dette var løgn, for FN's våbeninspektører havde ikke kunnet finde skyggen af masseødelæggelsesvåben og tiggede og bad om blot et par måneders udsættelse af krigen, så de kunne gøre deres arbejde færdigt.

Denne udsættelse nægtede Bush, Blair og Fogh, fordi de vidste, at løgnen om masseødelæggelsesvåben ville blive afsløret, så de ikke kunne komme i krig. Til gengæld kaldte FN's generalsekretær Kofi Annan krigen for ulovlig. Når man fører ulovlig krig, er man krigsforbryder og vil i et demokratisk land blive stillet for en rigsret. Fogh blev i stedet genvalgt som statsminister.

Siden Danmark gik i krig på et løgnagtigt grundlag, er det blevet acceptabelt, at politiske beslutninger begrundes med løgne. Det gælder frem for alt 24 års-reglen, hvis reelle funktion er at forhindre udlændinge i at komme til Danmark sammen med deres elskede. Men da det ikke lyder så kønt, bilder man folk ind, at reglen skal forhindre tvangsægteskaber, hvad den ikke gør.

Derimod forhindrer den unge danskere i at gifte sig med den, de elsker, hvis de fortsat vil bo i Danmark.

I 1930'erne forbød Nürnberglovene, at ariske tyskere giftede

sig med jøder, hvis de fortsat ville bo i Tyskland. 24 års-reglen er det første eksempel siden Nürnberglovene på, at statsmagten sender unge i eksil, hvis de gifter sig med tilsvarende uønskede elementer. Heldigvis er loven nu i praksis sat ud af funktion af EU, men den findes stadig på papiret, og det vil den også gøre efter et regeringsskifte. Det er dybt tragisk, at selv "oppositionen" ikke længere tør tale løgn og uret imod af frygt for ikke at komme til magten.

Det seneste eksempel på en undergravning af retssamfundet er farcen om burka-forbuddet, hvormed de konservatives ledelse nu ikke blot vil blande sig i, hvem vi må gifte os med, men også hvordan vi må gå klædt. Begrundelsen for forbuddet er, at burkaen skulle være kvindeundertrykkende. Det er den jo for det første ikke for de danske kvinder, der frivilligt har valgt denne stærkt begrænsede modedille, og skulle der endelig være kvinder, der er påtvunget burkaen af deres brutale ægtemænd, er kriminaliseringen af hustrumishandling rigeligt til, at myndighederne kan gribe ind.

Den stadigt mere komiske justitsminister Brian Mikkelsen begrunder desuden forbuddet med, at en burkaklædt kvinde er en trussel mod trafikikkerheden. Her udtrykker han en fundamental mistillid til både kørerlærere og politi, som næppe bevilger kørekort til mennesker, hvis påklædning forhindrer det nødvendige udsyn.

Ikke blot Dansk Folkeparti, men også socialdemokraterne ved Henrik Sass Larsen var straks med på dette indgreb mod det frie tøjvalg. Sass Larsen er af sine egne partifæller blevet kritiseret for usynlighed, men det er faktisk langt værre, når han bliver synlig.

Disse angreb på retssamfund og demokrati tjener et eneste formål: de er led i en systematisk hetz mod muslimerne, fordi politikerne mener, at der er stemmer at hente i denne hetz. Dermed lægger politikerne sig i slipstrømmen af de mest nedrige tendenser i befolkningen i stedet for at tale nedrigheden og uretten imod.

Nogle af os har endnu en ideel forestilling om politikere som moralske pejlemærker, der tør gå forrest og endda i fængsel for, hvad de tror på, sådan som vi i min tid har oplevet det med lysende forbilleder som Imre Nagy, Alexander Dubcek, Vaclav Havel og Nelson Mandela. I dagens Danmark er de fleste politikere derimod opportunister, der kappes om at fremme fordomme i stedet for at dæmme op for dem.

Det politiske landskab ville være væsentligt kønnere, hvis Lene Espersen, Birthe Rønn Hornbech, Pia Kjærsgaard og Helle Thorning-Schmidt ville gå i burka, så vi blev fri for at se deres hykleriske blikke, mens de lefler for den laveste fællesnævner i befolkningen.

I 1970'erne var det en udbredt feministisk begrundelse for kvinders deltagelse i politik, at de repræsenterede en større menneskelighed end mænd. Synspunktet var allerede dengang kritisabelt, og i dag repræsenterer de nævnte kvinder en ekstrem forfladigelse og forråelse af det politiske liv. Man kunne blive dybt desillusioneret på kvindekønnets vegne, hvis ikke det netop er to kvindelige ledere, der taler uretten midt imod: Margrethe Vestager fra Det Radikale Venstre og Johanne Schmidt-Nielsen fra Enhedslisten.

Det er der lige for tiden ikke stemmer i, men som Jeppe Aakjær skriver, skal man jo ikke af den grund "give pardon til det onde", for der er noget, som er vigtigere: *Du være den fattiges Værner, du være den riges Ris! Da faar du ej Ordner og Stjærner, men bæeven-de Læbers Pris.*

Christian Braad Thomsen er forfatter og filminstruktør. Hans kronik har tidligere været publiceret i Jyllands-Posten. Se mere om den debat, den affødte, på de følgende sider.

Debatkultur i Danmark

Da forfatteren og filminstruktøren Christian Braad Thomsen skrev kronikken, *Demokratiets fjender*, startede han en tidstypisk debat. Oprindeligt var kronikken at læse i den udgave af Jyllands-Posten, som avisbudene bragte ud den 12. september om morgenen. Allerede kl. 3:00 selvsamme morgen var kronikken tilgængelig på jp.dk. I løbet af de følgende timer og dage væltede det ind med kommentarer på jp.dk. Her følger - efter aftale med Jyllands-Posten - kommentarerne i redigeret form.

Dokumentation redigeret af Ivan Rod

12. september kl. 03:00

Kronikken offentliggøres på jp.dk. (se: www.jp.dk/opinion/kronik/article1813838) Se kronikken her i Cultures, side 19.

12. september kl. 03:43

Ole Frank, Suldrup, skriver bl.a.: "- og nu er selvsamme Fogh generalsekretær i Nato. (...) Ganske skræmmende."

12. september kl. 05:35

Lars Hansen, Fredericia, skriver bl.a.: "Hvis alle der kan skaffe en flybillet til Danmark skal have asyl så giver det ikke nogen mening at have et flygtningenævn til at vurdere sagerne. (...) For en med sit på det tørre kan det jo også være lige meget, for ham giver det nok bare nemmere adgang til billige underbetalte stuepiger."

12. september kl. 06:25

Asger Manø, Århus, skriver bl.a.: "Retsstaten er for længst sendt til de evige jagtmarker. Det fine princip om at adskille den dømmende, den udøvende og den lovgivende magt eksisterer ikke mere."

12. september kl. 07:14

Per Harry Hansen, Horsens, skriver bl.a.: "Tak for en dejlig kronik - nu kan man da ånde igen (sådan et kvarters tid)."

12. september kl. 07:31

J. Hansen, Rødekro, skriver bl.a.: "Så kan det vist ikke blive værre! Fødderne har totalt sluppet fodfæste og fantasierne har taget magten! Når gamle mænd kan sige sådan noget sludder, ja så er de gået hen og er blevet meget pinlige!"

12. september kl. 08:22

Bent Larsen, 9541, skriver bl.a.: "Det var dog en skrækkelig mængde ord for at få fyret sådan en gang ævl af sig. Forfatter? (...) Lad du nu Per Harry Hansen, Asger Manø, og hvad der ellers findes af muslimtilhængere om at stå for skriveriet"

12. september kl. 08:33

Peter Lys, Christiania, skriver bl.a.: "Udleveringen af Camilla Broe uden beviser er også et godt eksempel på at retssikkerheden er forsvundet, men det er vel hvad magthaverne vil? Husk på hvad Platon sagde om demokratiet: Man skal kæmpe for det hver eneste dag."

12. september kl. 08:43

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Både demokrati og retsstat lever og trives i bedste velgående, uanset om CHRISTIAN BRAAD THOMSEN ka' li det eller ej."

12. september kl. 08:48

Leif Sørensen, Valby, skriver bl.a.: "Politikerne deler i stigende grad værdier med samfund, som vi normalt lægger afstand til." — Ja (...) især Det Radikale venstre og EL (...) lefler for de islamiske terrorregimer. Disse partier kan ikke få Danmark islamiseret hurtigt nok. Føj for satan!"

12. september kl. 08:51

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Det konservative burkaforbud er kluntet. Man kan bare indskærpe kvinderne, at de som andre demonstrerende, mindst 24 timer forinden demonstrationerne, indhenter politiets tilladelse til offentlig fremføring af deres stærkt politiserende apartheidflag i det fælles offentlige rum."

12. september kl. 09:04

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Christian Braad Thomsen har sikkert de mange selvcensurerende forfattere, tegnere, stand-up'ere, forskere i tankerne, der verden over lever i frygt for islamisk forankret 'dødspatruljer' overfor mennesker der har turdet sige islazismens totalitære bestræbelse og modbydeligheder imod."

12. september kl. 09:08

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Peter Lys fra Christiania ser en af nyskabelserne i den globaliserede verden. Man kan ikke forskanse sig bag lukkede landegrænser, mod retsforfølgelse. [Men man kan] heller ikke ved at flygte ud på Christiania, til enhver tid undgælde sig samfundets retshåndhævelse, vel!"

12. september kl. 09:11

Ib Skipper, Kolding, skriver bl.a.: "Mage til vås skal man lede længe efter. I denne pærevælling af forvirringer figurer naturligvis og Nazityskland! Forfatterens virkelighedsopfattelse må være påvirket af udefrakommende dæmoner og fortidige monstre. Der mangler forbindelse til dagens Danmark."

12. september kl. 09:16

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "I 1930'erne forbød Nürnberglovene, at ariske tyskere giftede sig med jøder... Nu er det så Koranen der forbyder muslimer at gifte sig ikke-muslimsk. (...) Er det meget bedre, hr. Braad Thomsen? Er det den islazisme du nu hylder og forsvarer?"

12. september kl. 09:25

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Det ser ud som om vi fremover skal skændes offentligt med Rune Engelbreth-Larsens skrivende hær af totalitarismens frontkæmpere. Den islazistiske apartheidsbestræbelses tanketomme fodsoldater. Vorherre bevares (...) Christian Braad Thomsen & Co. burde vide, at apartheid er outdatedet og passé"

12. september kl. 09:50

Ulrich Andersen, Roskilde, skriver bl.a.: "Jeg ville ikke bruge så meget tid på denne Christian Braad Thomsen. Han er udenfor pædagogisk rækkevidde og har efterhånden skrevet så meget militant venstre-ekstremistisk bræk (foruden hans makværk af film) at han kvalificere sig til indlæggelse."

12. september kl. 10:07

Laila Dam, Rønne, skriver bl.a.: "Hvorfor rammer denne 24 års reglen så danskere? Fordi vi ikke kan ramme de, der skulle rammes i henhold til de menneskerettigheder man altid henviser til. De (...) 57 muslim-

ske lande (...) der har brudt disse verdslige menneskerettigheder ved i 1990 i OIC at have oprettet egne der kun henholder til sharia."

12. september kl. 10:30

Gert Hansen, Kgl. Lyngby, skriver bl.a.: "Magen til venstresnoet bræk skal man lede længe efter, af en af Danmarks største samfundssnyltere ? der lever og ånder af offentlige tilskud og hvis skatteyderstøttede film ingen gider se. Med dine holdninger, er du jo samfundets værste fjende samme med dine ? åh så gode ? kollegaer på den fjerneste venstrefløj."

12. september kl. 10:34

Marianne Mandoe, Løgumkloster, skriver bl.a.: "...de politikere vi har nu er ikke andet end majonet-dukker for DF, og DF er i bind og grund en totalitær filosofi, tyndt maskeret med en social-bekymret burka der ikke tjener andet formål end at lokke de svage i samfundet til at afgive stemmer der sikrer dem en ældrecheck (...) og følelse af magt ved at udtrykke deres afmagt."

12. september kl. 10:38

John de Summer-Brason, 2830, skriver bl.a.: "Chr. Braad Thomsen kan have ret i, at man ikke fremmer demokratiet ved at (...) indskrænke besværlige befolkningsgruppers demokratiske rettigheder. Ellers får hans indlæg mig til at tænke på, hvor meget stemningen i dette land har ændret sig: Fra i 1970'erne at være et af de mest venstreorienterede, til i dag Danmark som et af de mest højreorienterede lande."

12. september kl. 10:46

Tage Holdgaard Andersen, Silkeborg, skriver bl.a.: "Mage til opulent nonsens skal man lede længe efter, og Braad Thomsen viser nu som før, at han er en politisk ignorant, der er lige så argumentresistent som de selvfede farisæer han færdes iblandt. Venstrefløjen taler altid om tonen, men din egen kronik er atonal og skinger, en kakofoni af sludder."

12. september kl. 10:49

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Marianne Mandoe stemmer bare som hun plejer og husker, at det ene kryds hun sætter, sagtens kan suppleres med mellemliggende argumenter for, hvorfor hun ønsker at fremme den notorisk apartheidfremmende bevægelse her i landet, der tager direkte afsæt i den islamiske variant af 'Mein Kampf!'"

12. september kl. 11:15

Karin Bennedsen, Esbjerg, skriver bl.a.: "Kære CHRISTIAN BRAAD THOMSEN. Ikke overraskende falder JP's faste DF-kobbel over dig med alskens perfiditeter, og det kan kun ses som et godt tegn. Alt, hvad der kan provokere Dansk Burkaforbuds Folkepartis hardcore antimuslimske tilhængere, kan ikke være helt forkert."

12. september kl. 11:15

Brian Jensen, Hillerød, skriver bl.a.: "Christian Braad Thomsen. Et godt, velgennemtænkt og fornuftigt indlæg, der sætter tingene på den rette plads. Se bare hvor mange af Dansk Fjollepartis medlemmer, der springer ud som gale og forlanger "forbindelse til dagens Danmark". Man kan tydelig se, at de alle mangler uddannelse og pli (...) Vor Herre Bevar os fra dette slæng."

12. september kl. 11:31

J. Hansen, Rødekro, skriver bl.a.: "Da man nu her har stiftet bekendt-

skab med Hr. Brians udøvelse af 'pli,' hvilken ikke netop vidner om den længerevarende 'uddannelse,' kunne det være interessant om Hr. Brian har nogen 'uddannelse' overhovedet udover de påkrævede 7 års skolegang."

12. september kl. 11:31

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "At Christian Braad Thomsen ikke evner at begribe virkelighedens trussel mod demokrati og rets-stater overalt, er ganske tankevækkende! M.a.o.: Demokrati er kun en 'beklagelig' parentes i Europas historie, eller?"

12. september kl. 11:52

Karl Erik Jensen, Silkeborg, skriver bl.a.: "Chr. Braad Thomsens holdninger til den danske virkelighed er båret af vrede og fornærmelse over, at denne virkelighed ikke er som CBT ønsker. Et gammelt venstrefløjstraume, der i kronikken er udstillet med en sjældnen mangel på historisk viden. Det er den desperate ideologs fortvivlelse over, at 30 - 40 års propaganda ikke har fået danskerne til at acceptere socialismen."

12. september kl. 12:22

Marianne Mandoe, Løgumkloster, skriver bl.a.: "Retsstaten er sat ud af kraft. Politikerne dømmes, domstolene og politiet laver politik for at råbe politikerne op. På sidelinjen står så DF og følgesvende og hepper fordi de udmærket er klar over at jo mere kaos, jo mere frygt bliver der hos Fru Jensen, og hvis Fru Jensen er bange, så er hun nem at overtale til at stemme på DF. Bananrepublikken Danmark. Føj."

12. september kl. 12:27

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "I et retssamfund forventer man, at den mistænkte, men principielt uskyldige, i det mindste får lov at drikke sin morgenkaffe, før politiet høfligst beder ham følge med. Men med de venner Christian Braad Thomsen holder sig, kan det vel være, at kaffen bliver noget kold, inden dette fromme ønske kan opfyldes."

12. september kl. 12:33

Brian Jensen, Hillerød, skriver bl.a.: "J. Hansen, Rødekro. Hvor langt bag ud du er, kan man se af dit indlæg: 'af de påkrævede 7 års skolegang.' Det er mange år siden 7 års skolegang var påkrævet - men du lever sikker stadig i denne tid - det minder dit indlæg i øvrigt om i al almindelighed."

12. september kl. 12:36

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Marianne Mandoe mener, at retsstaten er sat ud af kraft. Det er ikke rigtigt. Man ser den af og til træde i karakter - i den nødret der sikrer et retssamfunds legitime overlevelse. Ikke af lyst, men af nødvendighed. Selvtægtskræfterne har intet at gøre i den offentlige debat. Intet! Uanset om sådanne kræfter iklæder sig pibekraver eller cowboybukser, burka [eller] bibel."

12. september kl. 12:41

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Marianne Mandoe er nødt til at anerkende, at selv om den p.t. førte politik måske ikke er den man ønsker, så er tiden imellem afkrydsningerne ved valg, den tid hvor man med argumenter kan søge at overbevise om, hvorfor politikken er forkert og hvordan en ny retning vil være bedre. Det er demokratiets sjæl og hele hensigt."

12. september kl. 12:57

JM Hansen, København, skriver bl.a.: "Skal vi nu IGEN høre på en eller anden humanistisk og fornærmet forfatter udgyde det sædvanlige: "Det-er-så-synd-for-alle-muslimske-indvandrere-og-aktivister-på-den-yderste-venstrefløj. Da det muslimske oprør brød løs i Xinjiang provinsen og det kinesiske politi på forhånd havde advaret (...) så blev der skudt, mens vi herhjemme skal igennem papirmøllen af flæbende feminister og tudende venstrefløjaktivister."

12. september kl. 13:02

Jacob Willumsen, Hørning, skriver bl.a.: "Halvvejs nede i debat indlægget gad jeg ikke læse mere. Et indlæg der vender snart sagt alt på hovedet og er smæk fyldt med faktuelle fejl. Er i bund og grund ikke værd at beskæftige sig med. Folk der støtter op om det, udstiller blot deres egen uvidenhed om emnet og er formentlig uden for et hvert fornuftigt arguments rækkevidde."

12. september kl. 13:03

Niels Boekel, Randers, skriver bl.a.: "Det er på ingen måde CBT der er ignorant, men tværtimod den af DF hjernevaskede pøbel, der på samme tid hylder demokratiet, mens de ikke ligefrem selv er pragt-eksemplarer på demokrati."

12. september kl. 13:08

Søren Jensen, Herning, skriver bl.a.: "Hr. Thomsen har simpelthen mistet jordforbindelsen og lever i den 'omvendte' verden. Alle fornuftige mennesker kan se at venstrefløjen igen og igen prøver at indføre anarki og uorden i vort demokratiske retssamfund og ingen respekt har for autoriteter (præcis som indvandrerbander). Venstrefløjen og Islamismen går hånd i hånd."

12. september kl. 13:31

Per Erik Rønne, Brønshøj, skriver bl.a.: "Christian Braad Thomsen ved tydeligvis ikke hvad 'demokrati' er for en størrelse, og afslører reelt sig selv som - anti-demokrat."

12. september kl. 13:35

Marianne Mandoe, Løgumkloster, skriver bl.a.: "Torben Petersen skriver at det er i tiden mellem folketingsvalgene man debatterer om den valgte regering fører den rigtige politik. Når man så forsøger at gøre lige netop det som Torben Petersen mener man skal gøre så skal man holde sin kæft fordi man ikke er enig med Torben Petersen. Torben Petersen enten er, eller ville være, en perfekt partisoldat for DF og deres totalitære metoder."

12. september kl. 14:05

J. Hansen, Rødekro, skriver bl.a.: "Brian Jensen, nu troede jeg rent faktisk, at du var et levn fra dengang degnen underviste, og du sad permanent på bagerste række. Jeg tog så fejl, kan jeg se. Du har sikkert udstået de 9 år, men dog på bagerste række (...) Nogen 'uddannelse' blev det jo så nok ikke till!"

12. september kl. 14:20

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Marianne Mandoe vrøvler. Du kan sige og mene hvad du vil, men du har endnu ikke været i stand til at argumentere for at den biskop der formelt fører tilsyn med Per Ramsdahl, ikke for længst har forklaret ham forskellen mellem embedets indhold og hans politiserende selvtægt."

12. september kl. 14:26

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Marianne Mandoe (...)

burde vide, at selvtægtsudøvende folkekirkepræster er embedsmandsansatte og derfor underlagt ganske præcise beskrivelser for, hvad de skal og ikke skal, hvilke beføjelser de har og hvilke de ikke har. Vil man ikke det, står det enhver frit at forlade forkynderembedet og søge frikirkeligt frirum.”

12. september kl. 14:33

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: “Ingen har iøvrigt ‘afsagt dom’ over Ramsdahl. Nogle politikere har, ganske legitimt, redegjort for, at Per Ramsdahl i sine udmeldinger om politiets opgaveløsning i statsejendommen Brorsonskirken var fuld af løgn. Men det er præster jo generelt, da de hver og en er grundigt skolede i at sælge varm luft og vidtløftigheder til enhver der gider lægge øre til.”

12. september kl. 14:38

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: “...Og hvis ikke politikere, der hver og en egenhændigt har underskrevet løftet om at ville overholde Grundloven, skulle kunne tillade sig at forsvare såvel retsstaten som demokratiet, hvem i alverden skal så gøre det, når den ansvarsforflygtigende biskop ikke gider sætte statens embedsmand på plads som det sig hør og bør ved sådanne patetiske selvtægtsaktioner som vi har været vidne til i Brorsonskirken?”

12. september kl. 14:53

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: “...Til gengæld truede den irakiske delegation flere af de afhørte med arrestation og genopdragelse i det øjeblik, de sætter foden på irakisk jord...’ Hvem er dog denne Christian Braad Thomsen der kan fremsætte og endog bevidne sådanne påstande? Havde han alligevel sneget sig med i lokalet (...)? Sad han mon med burkaen viklet solidt rundt om hovedet, så ingen bemærkede denne kvindelige tilstedeværende derovre i hjørnet?”

12. september kl. 15:00

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: “Sidst vi for alvor tog sådanne offentligt fremsagte ‘vidneudsagn’ alvorligt herhjemme, var da vi havde det af Thomsen og Per Ramsdahl så elskede præstestyre. Det var da man brændte hekse på bålene herhjemme.”

12. september kl. 15:06

Hans Hansen, Haderslev, skriver bl.a.: “...Siden er det blevet normal procedure, at politiet om natten sprænger døren ind til uskyldige muslimer og fører dem bort ganske som i de diktaturer, de er på flugt fra.’ Så de var alle uskyldige? (...) Mon ikke bare Christian Brad Thomsen skal holde sig til det han gør bedst: Fantasere om pædo-fili og incest jf. hans film ‘Den man elsker’?”

12. september kl. 15:15

Henrik Sørensen, Århus, skriver bl.a.: “Tak for en glimrende kronik. Alle de hundehoveder som sidder og forsvare de anførte eksempler på magtmisbrug, løgne og ulovlige overgreb på borgere og lande, er med deres ord med til at undergrave det demokrati og de borgerrettigheder, som generationer har slidt for i dette land.”

12. september kl. 15:31

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: “Henrik Sørensen. Vi mødes ved stemmeurnerne, og ser hvem der er demokratisk nok til at affinde sig med udfaldet. (...) Hans Hansen [skriver] om Braad Thomsen, der angiveligt [har] et vist åndsfællesskab med Profe-

ten Muhammed... ‘Fantasere om pædo-fili og incest.’ Tankevækkende! Skimter man her et vist motiv for kronikkens tematik? De intense kælerier med islamismen?”

12. september kl. 15:44

Svend Børgesen, Karup, skriver bl.a.: “Jeg foreslår, at forfatteren og filminstruktøren tager navneforandring til Christian Gråd Thomsen.”

12. september kl. 16:14

Torben Snarup Hansen, Vanløse, skriver bl.a.: “Saddam Hussein tabte den første Golfkrig i 1991 og opnåede våbenhvile mod at love at bevise, at han ikke havde masseødelæggelsesvåben. [Han nægtede] i årevis at levere et bevis, og derfor ugyldiggjorde han selv våbenhvileaftalen. I øvrigt kan CBT passende redegøre for, hvilke ansøgere der IKKE bør have asyl?”

12. september kl. 16:48

Per Olesen, Frederikshavn, skriver bl.a.: “Det er længe siden jeg har læst noget så smagløst som denne kronik (...). Det er muligt hr. Thomsen har en anden opfattelse end det folkevalgte flertal på Christiansborg, og det er muligt, at denne bedrevidende herre er blevet stødt på sine kulturradikale manchetter, men det ville være rart, hvis indlægget havde haft lidt mere substans og [ikke havde haft] til formål at nedgøre alt og alle, der har en anden mening end hr. Thomsen.”

12. september kl. 16:57

Bitten-Kirsti Nielsen, Valby, skriver bl.a.: “Torben Petersen. Jeg var glad for at læse din glimrende, præcise fremstilling. Ønskeligt ville det være, hvis vi kunne holde borgfred indtil næste valg, for i guder hvor også jeg længes efter fred for kævl og splid. Jeg har det efterhånden sådan, at vil de have Islam over hele linien, ja så lad dem da for pokker få det.”

12. september kl. 17:57

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: “Bitten-Kirsti Nielsen. Beklager meget, men jeg er svært bange for, at så længe der praktiseres koranloyal adfærd herhjemme, så længe vil debatten florere. At Carsten Braad Thomsen, der har gjort sig bemærket med en film om Karen Blixen, ikke i sine studier er blevet ledt på sporet af hendes kommentar, da hun kortvarigt i Berlin 1941 på sin rejse fandt det vanskeligt at vide, om det var nazisme eller islam vi burde frygte mest, vækker forundring.”

12. september kl. 18:08

Svend J, Vejle, skriver bl.a.: “Med din nedrige og tåbelige kronik er der ingen der kan tage dine meninger alvorlig. Man kan være uenig i hvilken politik der føres, men det berettiger ikke den slags barnagtigheder du fremkommer med. Det er under lavmålet.”

12. september kl. 18:35

Esben Hansen skriver bl.a.: “Hvor er jeg træt og ked af fjendebil-leder og dæmoniseringer i den danske debat. Hvad skal passager som ‘som Dansk Folkeparti og deres stormtropper Hells Angels’ til for, undtagen at grave grøfter?”

12. september kl. 18:42

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: “Det er dog helt for-rygende, at man i disse tider igen skal forsvare demokrati og

retsstatsprincipper mod de stærkt udemokratiske selvtægts-idioter overalt. Med eller uden kasteskyts, knive eller burka'er! For helvede altså - man gik og mente den slags hørte fortiden til...og så skal vi til det igen!"

12. september kl. 19:18

Svend Christian Tychsen, København, skriver bl.a.: "Rolig Nu! CBT er en gammel mand og tilmed blot filminstruktør. Han lever trygt i sin tidslomme, med dens idealer og forhåbninger (...) Hvis CBT i stedet var demograf, ville han vide, at presset på Europas grænser, i de næste årtier vil stige dramatisk, og at hans værdier og forestillinger ikke har tiden med sig. Overalt i Europa skimtes borgerkrigene i horisonten, og også europæere vil leve i tryghed!"

13. september kl. 12:02

Christian Braad Thomsen, København, skriver bl.a.: "Et sundt og velfungerende demokrati karakteriseres ved, at man møder sine modstandere med argumenter i stedet for med skældsord. I min kronik 'Demokratiets fjender' argumenterer jeg omhyggeligt for mine synspunkter, mens mine modstandere udelukkende reagerer med skældsord. Dermed bekræfter de desværre kronikkens grundlæggende ærinde, nemlig at demokratiet er ved at blive undergravet indefra."

13. september kl. 15:07

Heidi Aune, København, skriver bl.a.: "Christian Braad Thomsen; En forrygende god kronik - du får virkelig sat hovedet på sømmet! En stor tak!"

13. september kl. 15:12

K. Kjær, 4300, skriver bl.a.: "Hr. Braad Thomsen. Ja vi har længe vidst det og ikke troet vore egne øjne. Men nu er vi sikre og så må der tales og advares om, at Danmark snart ryger ud over kanten i diktatur (...) Vi ser, at DF prøver, at lukke munden på alle der er uenige med dem. Ved, at kalde tingene for politiske. (...) Terrorpakken har på punkter også overskredet grundloven. Grundloven som er vore alle sammens retssikkerhed."

13. september kl. 15:18

Tage Holdgaard Andersen, Silkeborg, skriver bl.a.: "Hr. Christian Braad Thomsen! Synes du, det er omhyggelig argumentation at definere Hells Angels som DF's stormtropper og senere sammenligne 24-årsreglen med Nürnberglovene af 1935? I 24-årsreglens tilfælde er der tale om en flertalsbeslutning i et demokrati. Med Nürnberglovene taler vi om et infamt diktators nihiliserende lov, der fratager samtlige i Tyskland bosatte jøder alle borgerrettigheder og derved gør dem til Untermenschen. Hvor er proportionerne?"

13. september kl. 15:20

L. Simonsen, 2100, København, skriver bl.a.: "Hr. Torben Petersen belyser, bekræfter og understreger, på smukkeste vis CBT's pointer. Hvo som gaber for højt, falder selv deri. Føj, 'hr.' Petersen. Og tak til CBT for at holde fanen højt."

13. september kl. 15:27

Charlotte Brangstrup, Glostrup, skriver bl.a.: "Svend Christian Tychsen, at selv europæere ønsker at leve i tryghed legaliserer vel næppe at politikerne er i konflikt med både grundloven og menneskerettighederne!"

13. september kl. 15:41

Karen West, København, skriver bl.a.: "Har man et kendskab til forfatterens andre 'mærkesager,' fatter jeg slet ikke, man kan tage artiklen alvorlig!"

13. september kl. 15:44

A.H. Andersen, København, skriver bl.a.: "Tja, CBT har desværre ret. I forgangne torsdags 'Debatten' kunne man høre Søren Pind og Sørine Gottfredsen overhale integrationsministeren indenom, hvad angår kynisme og uimodtagelighed for almindelig næstekærlighed. Det er kvalmende, og man må endnu en gang overveje, om ikke det er på tide at finde et andet land at bo i."

13. september kl. 18:12

Svend Christian Tychsen, København, skriver bl.a.: "Charlotte Brangstrup. Grundlovsbrud er der næppe tale om i de anførte eksempler og med hensyn til menneskerettighederne, skal jeg blot minde om de blev skrevet kort efter 2. Verdenskrig (...) Dengang levede der ca. 2,5 milliarder på jorden, nu nærmer vi os hastigt de 7 (...) Havde Danmark haft samme befolkningstilvækst som en række muslimske lande, ville vi i dag have et sted mellem 20 og 25 millioner!"

13. september kl. 19:42

Henrik Kristensen, København, skriver bl.a.: "Christian B. Thomsen. Nye tider er på vej, og naivismens flowerpower er forbi. Verden ser ikke længere ud som du gerne vil have det."

13. september kl. 20:31

Heidi Aune, København, skriver bl.a.: "Det er da meget muligt at menneskerettighederne blev til under helt andre vilkår end dem vi har p.t., men mig bekendt er de stadig gældende? Og at Danmark ligeledes har forpligtet sig til at overholde dem?"

13. september kl. 22:19

Svend Christian Tychsen, København, skriver bl.a.: "Heidi Aune: Danmark overholder menneskerettighederne og end da mere til: SAMTLIGE personer, som i Danmark har søgt flygtningestatus, kunne Danmark AFVISE under henvisning til Dublin-konventionen (...) Dette ændrer dog ikke, at tiden forlængst er løbet fra menneskerettighederne i deres nuværende udformning, fordi de massivt misbruges!"

14. september kl. 00:33

Heidi Aune, København, skriver bl.a.: "Svend Christian Tychsen; Tak for svaret - mener du så også at vi overholder flygtningekonventionen? Børnekonventionen?"

14. september kl. 07:20

Svend Christian Tychsen, København, skriver bl.a.: "Heidi Aune: JA! I øvrigt burde energien samles om, at få de flygtningeproducerende lande til at overholde menneskerettighederne (...) Det er i øvrigt indlysende for enhver, men ikke for Dig åbenbart, først og fremmest i den muslimske verden slaget skal slås, IKKE i Danmark! Du og ligesindede skulle bruge Din energi på forholdene i disse lande, og se lidt ud over Din egen navle!"

14. september kl. 10:20

Rasmus Tue Jørgensen, Valby, skriver bl.a.: "Når så mange mennesker her på siden reagerer på artiklen ved at gå i defensiv baglås og bruger Christians frisure samt hans spillefilm som 'modargu-

menter", kunne man godt have ønsket sig, at CBT undlod visse formuleringer til fordel for den tilsyneladende udbredte aggressivitet og mangel på selvbeherskelse, der dyrkes her på siden og i Danmark helt generelt."

14. september kl. 10:21

Rasmus Tue Jørgensen, Valby, skriver bl.a.: "F.eks. er det sandsynligt, at højreorienterede (generelt) ikke kan forstå meningen med sammenkædningen af DF og HA. De tænkende højreorienterede afskriver pointens seriøsitet af ren og skær forargelse over denne sammenligning med NSDAP og SA, og de mindre begavede højreorienterede opfatter den slet ikke."

14. september kl. 10:47

Heidi Aune, København, skriver bl.a.: "Svend Christian Tychsen; Nu er Danmark blevet kritiseret for håndteringen af sagen om de afviste asylansøgere fra UNHCR, Amnesty International, Red Barnet og Rehabiliteringscenter for torturofre. Mener du at de opfinder klagepunkter? At de handler mod bedre vidende? Eller er de bare en flok navlepillende idioter? For mig handler denne debat om hvilke værdier vi vil kendes for her i landet."

14. september kl. 11:08

Vibeke Binderup Dyrst, 4200, skriver bl.a.: "Svend Christian Tychsen. Hvis vi skal klandre andre nationer for ikke at overholde de internationale konventioner de har tiltrådt, ville det jo nok styrke vores egen troværdighed, hvis vi startede med selv at gøre det. Det samme kan man sige om vore friheds og borgerrettigheder. [Vi har i Danmark] interne problem, som kræver vores udelte opmærksomhed."

14. september kl. 21:00

Svend Christian Tychsen, København, skriver bl.a.: "Aune m.fl. Ja! Du, de nævnte organisationer, foruden kronikøren CBT, er alle aldeles verdensfjerne! I mangler både historisk udsyn og realitetssans! At få de flygtningeproducerende lande til at overholde menneskerettighederne, var DET de nævnte organisationer og alle andre gode kræfter burde samle sig om."

15. september kl. 19:58

Karsten Søberg, Glumsø, skriver bl.a.: "Ak ja. Den sædvanlige forventelige aggressive smøre fra endnu en af de stærkt venstreorienterede kunstnere. En ganske lille gruppe af danskere, der (...) selvfølgelig [er] hårdt pressede, da de ikke finder nævneværdig tilslutning i det demokratiske Danmark, som efterhånden alle partier slutter op om."

16. september kl. 15:07

Jimmy Jahnsen, Grenå, skriver bl.a.: "Det danske retssamfunds værste fjender er dem der forsøger at nedbryde og undergrave det!: Christian Braad Thomsen, Margrethe Vestager og Johanne Smidt-Nielsen m.fl. Det er dem, der forsøger at gøre det danske samfund til et samfund, vi normalt tager afstand fra. - Og så er der lige, den 'ekstremt højt begavede,' Rasmus Tue Jørgensen, fra Valby, med sin 'superintelligente' (...) omtale af andre."

20. september kl. 05:50

Torben Petersen, Hornslet, skriver bl.a.: "Jeg føler mig umiddelbart foranlediget til her i tråden at karakterisere CHRISTIAN BRAAD THOMSEN som en selvpromoverende klaphat. Om han bærer stiletter og dameundertøj derhjemme eller ej, er sådan set sagen

uvedkommende. Men jeg kan garantere, at "hetzen" mod islamismen vil fortsætte ufortrødent, ligesom hetzen mod nazismen og enhver anden apartheidproklamerende ideologi. (...) CHRISTIAN BRAAD...selvfede idiot...THOMSEN!"

25. september kl. 12:03

George Zeuthen, Århus, skriver bl.a.: "Tage Holdgaard Andersen (...) Hvilket dansk parti tror du ligger tættest på nazistisk tankegang?? I Nazityskland kom man i koncentrationslejre for at sige fra, i dagens Danmark bliver man udsat for svinske angreb i blandt andet Jyllandsposten."

25. september kl. 14:00

P. Christensen, København, skriver bl.a.: "... 'torturofre, psykisk nedbrudte mennesker og senildemente for at sende dem tilbage til et land, som danske soldater har været med til at smadre...' Atter en, der har behov for at opretholde illusionen ind- og udadtil af sig selv som en god antiracist, ved kontinuerlig import af udlændinge til DK."

27. september kl. 12:20

Ole Madsen, Skanderborg, skriver bl.a.: "TP kalder CBT en 'selv-promoverende klaphat.' Det siger mere om TP end CBT - men det er jo et gammelt trick at sætte andre i bås. Det kunne i den forbindelse være interessant at vide, hvor ofte folk som er uenige med TP og hans meningsfæller er blevet opfordret til at forlade DK og rejse til muhammedland (...) Det viser hvordan DF's skatteyderfinanserede propagandemedie JP kan bruges til at nedgøre 'forkerte meninger' i ytringsfrihedens højborg."

**BURKAMMERTONEN,
TAK!**

Pia K

Pia Kjærsgaard er uden sammenligning Danmarks mest magtfulde kvinde. På ottende år har den borgerlige regering lagt sin magt i hendes hænder, og hun har vist sig ferm til at forvalte den. Ingen dansk politiker skiller imidlertid vandene så meget som Pia Kjærsgaard. Mange danskere beundrer hende og giver hendes parti deres stemme, når der er Folketingsvalg. Men mange danskere hader hende også af et godt hjerte. Især på grund af hendes fremmedfjendtlige politik og på grund af det ry, hun og hendes politik har givet Danmark i udlandet. To erfarne politikere – tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen og nu afdøde folketingsmedlem Sven Auken – karakteriserer Dansk Folkepartis stifter og leder.

Interviews af Elisabet Svane

Anders Fogh Rasmussen: "I den politiske Danmarks-historie kommer hun til at stå som en af de meget markante skikkelser, for det er historisk, det hun har præsteret.

Hun forlod et Fremskridtsparti i total opløsning og lærte af det. Hun dannede sit eget nye parti og udviklede det til at blive meget mere end en døgnflue. Til at blive en stabil parlamentarisk faktor, båret af en – vil jeg sige – sammenhængende ideologisk holdning. Den kombination, Dansk Folkeparti har med en velfærdsprofil med en stram udlændinge- og retspolitik – og så en grad af EU-modstand – kan beskrives i en samlet fortælling. Dette, kombineret med hendes enestående evner til at kommunikere direkte og forståeligt til folk, gør, at hun er en formidabel skikkelse i politik. Det må man sige.

Jeg synes godt man kan sige, at hun har skabt en ideologi. Det lyder selvfølgelig lidt højtideligt at sige – en ideologi – men man kan i hvert fald sige, at hun har skabt en sammenhængende fortælling, en politisk fortælling. Den hænger simpelthen sammen for mange mennesker og det er grunden til at hun har fået den stærke base i befolkningen, som hun har.

Og derfor vil hun under alle omstændigheder – hvad folk så end måtte mene om hende eller hendes parti eller hendes politik – stå som en af de store skikkelser i dansk politik.

På det personlige plan aftvinger det respekt, at vi har kunnet have et så fortroligt forhold, som vi har haft. Hun har på en dybt ansvarlig måde håndteret rollen som støtteparti for en regering i så mange år.

Hun har spillet til kanten for at Dansk Folkeparti skulle have indrømmelser, men hun har aldrig spillet over kanten. Hun har aldrig misbrugt rollen som støtteparti og derved har hun kunnet indkassere ret store politiske gevinster.

Jeg synes heller ikke, at hun har lænet sig ud over kanten. Det er klart, det her er kontroversielt – for der er nogle, der vil synes, at det er over kanten det, hun står for. Altså i de mere politisk korrekte kredse vil man synes, at alene Pias eksistens er over kanten, ikke.

Men hun er altså demokratisk valgt, hun har en ret stor vælgbase, og det må man respektere. Selvom de i de kulturradikale kredse væmmes og tænker, at det er noget, katten har slæbt ind, så er det altså en kendsgerning, at hun repræsenterer en strømning i befolkningen, som i realiteten også ligger ud over Dansk Folkepartis mandattal og parlamentariske styrke.

Det er sandheden om det.

Hun kommer fra et parti i total opløsning, Fremskridtspartiet, og bevæger sig ind og sætter sig så centralt, som hun gør. Og så håndterer hun den centrale position så ansvarligt.

Det vil jeg sige: Det er unikt i den politiske Danmarks-historie."

Sven Auken: "Det, der gør hende til noget enestående, sammenlignet med andre yderliggående højrepartier, er hendes evne til at gøre sin forargelse til en dansk dagsorden. Hun er bedre end nogen anden til, forarget, at give udtryk for, at 'det er også for galt, at . . .' og så evner hun samtidig at søge magt.

Det, hun har gennemført med Dansk Folkeparti, er et modstykke til Fremskridtspartiet. Her var hun frustreret over, at Glistrup og resten af partiet var så anarkistisk anlagte, at de i realiteten aldrig fik magt og derfor ikke var med ved bordet.

Hun er den suveræne leder, ingen tvivl om det, og så har hun knyttet folk til sig, som er ganske dygtige og præget af de dårlige erfaringer med Fremskridtspartiet og derfor kan leve med et parti, der er så centralistisk.

De fleste private firmaer giver mere frirum til deres ansatte, end Dansk Folkeparti gør til sine folkevalgte, og der er kun reel indflydelse for en håndfuld mennesker. En af de nye er Morten Messersch-

midt og mit indtryk er, at når han lader sig vælge til EU-Parlamentet, er det adgangsбилletten til at blive en af dem, der bestemmer i Dansk Folkeparti.

Man kan vel sige, at det er noget nær et mirakel at Pia Kjærsgaard har gjort sig til den absolutte talskvinde for ytringsfrihed, i betragtning af, at i hendes eget parti er ytringer, der indeholder

kritik mod hende eller partiets ledelse bandlyst så voldsomt, at man kan blive, og bliver, ekskluderet på stedet. Det gør hun selvfølgelig, fordi hun ikke vil have så mange landsbytosser, men hun gør det også, fordi hun ikke vil have diskussion og debat og kritik. Man hører jo aldrig om intern debat i Dansk Folkeparti, vel? Så det er fantastisk at gøre ytringsfrihed til det helt store nummer.

Og så kommer vi til hendes største bedrift. Nej, jeg vil lige nævne en anden bedrift først. Dansk Folkeparti var det mest yderliggående konservative parti med miljø, social forståelse og sådan noget. Men så pludselig besluttede de sig til, at nu skulle partiet være et midterparti, og det fik det lov til uden at nogen overhovedet diskuterede det. Pludselig var de der superborgerlige mennesker blevet sådan 'den lille mands parti' – uden nogen form for indre diskussion og uden at pressen overhovedet lagde mærke til det. De sagde bare 'jamen vi er den lille mands parti', så sagde alle 'de er jo den lille mands parti'. Enhedslisten, SF, Socialdemokraterne sagde 'jamen, I er jo den lille mands parti' – Dansk Folkeparti var de eneste, der kunne forbedre de her forfærdelige forslag fra Venstre og Konservative – og dermed cementerede man noget, som i virkeligheden bare var et politisk greb, men man gjorde det til en identitet, som sidder fast i folks bevidsthed. Det er jeg fuld af beundring over. Det er meget, meget dygtigt gjort.

Og nu kommer vi til det, der er hendes største bedrift: Der er ingen tvivl om, at Dansk Folkeparti repræsenterer de mest yderliggående islamfjendtlige holdninger i Europa. De er ikke de mest yderliggående, men hvis man ser deres udtalelser over årene, er der ingen, der overgår dem. F.eks. Søren Krarup, der sammenlignede tørklædet med hagekorset eller Mogens Camre, der sagde, at der går en lige linje fra ham, der giver sin datter et tørklæde på om morgenen og til dem, der sprængte World Trade Center i luften. Og Pia Kjærsgaards forslag om, at hvis én i en indvandrerfamilie begår en forseelse, så skal hele familien udvises. Tilbage til Camre, der sagde, at islam ikke hører til i Europa og derfor må det være førsteprioritet at repatriere muslimerne, altså målet skal være et – ikke judenrein – men muslimenrein Europa.

Man kan sige at nogle af formerne er blevet modificerede, og de er selv opmærksomme på, at de skal passe på ikke at sige noget alt for yderliggående, men holdningerne er uændrede. Og hvad er bedriften så? Jo, bedriften er, at de har fået det accepteret i Danmark, at det er blevet mainstream. Den pris, hun har afkrævet Anders Fogh Rasmussen, og den pris hun har sat i forhold til Venstre og Konservative er, at hun vil ha' en politik, der viser hun mener det alvorligt. Og derfor er stramningerne på udlændingepolitikken lige så meget et spørgsmål om at vise magt og gøre hendes synspunkter respektable – for sammenlignet med andre lande har Danmark jo et meget lille problem. Jeg siger ikke, at vi ikke har noget problem, men det er lille.

Det er blændende gjort, men det er jo ikke kun hende, der har gjort det. Næst efter Pia Kjærsgaard er Søren Espersen den største i Dansk Folkeparti. Det er der ingen diskussion om.

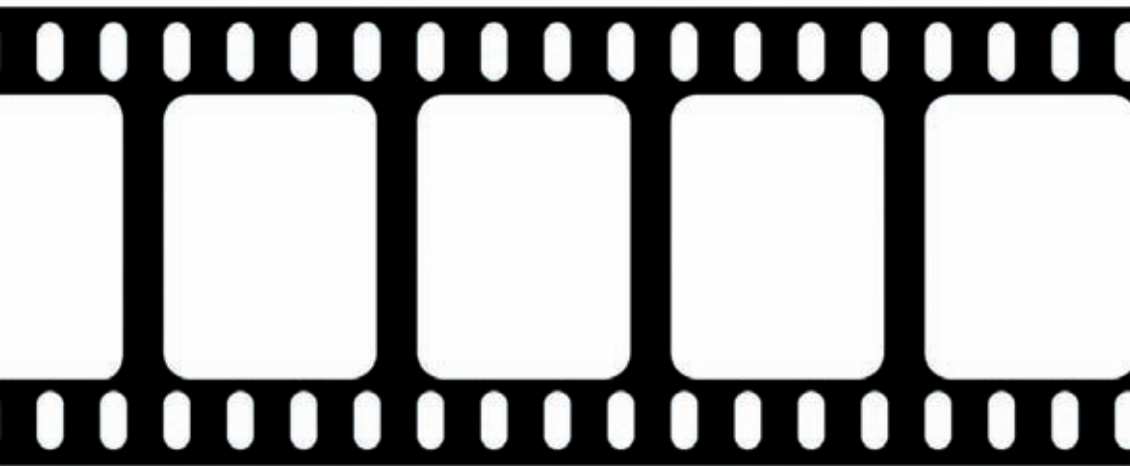
Han er den mand der har skabt Dansk Folkepartis succes ved at bruge det råstof, der hedder Pia Kjærsgaard.

Det er sådan det er skabt."

Elisabet Svane er politisk redaktør på Avisen.dk og forfatter til bogen Pia K. – årene ved magten. De to interviews stammer fra denne bog, som anmeldes på side 50.

CULTURED

Perkere i dansk film

Siden 1930'erne har Danmark forvandlet sig fra et ganske homogent nationalt fællesskab af 'etniske danskere' til et både multietnisk og multikulturelt samfund. At de såkaldt 'fremmede' ikke længere er et særsyn i Danmark, men en del af den danske hverdag, har også sat sit præg på den nationale filmkunst. Ikke blot i den forstand, at der i dag optræder mange personer 'med anden etnisk baggrund' i dansk film, filmenes holdning til 'de fremmede' har også ændret sig radikalt.

Essay af Eva Jørholt

Det er tropenat i junglen, og den sorte brøleabe med de store hvide tænder og de stærke gribehænder kravler rundt i skovens kroner, brølede i stygge toner, styrter med et hyl fra grenen: Louis Armstrong er på scenen!

Med dette maleriske stykke knækprosa introducerer Ludvig Brandstrup den amerikanske jazzmusiker og hans Hot Harlem Band i filmen *København – Kalundborg og -?* (Ludvig Brandstrup & Holger-Madsen, 1934). I den politiske korrektheds forklarende bakspejl forekommer ordvalget naturligvis himmelråbende racistisk og etnisk patroniserende, men i 1930'ernes Danmark var en sort mand et så iøjnespringende særsyn, at Armstrongs hudfarve simpelthen ikke kunne passere ubemærket.

Kun få årtier før – i 1905 – havde man i forbindelse med en stor udstilling om de danske kolonier givet danskerne lejlighed til at inspicere to vestindiske børn, i bur, i Tivoli. Og i 1928 havde 'verdens første sorte superstjerne', Josephine Baker, bragt sindene i kog, da hun optrådte i København iført bananskørt og ikke meget andet.

Dagspressen kaldte hende en "barhovedet negergås" og "en mellemting mellem missing link, en cirkusklovn og en varietédanserske". Da den kulturradikale Poul Henningsen i *Politiken* tog til genmæle med et forsvarsskrift for den fransk-amerikan-

ske entertainer, svarede *Kolding Avis* med at omtale *Politiken* som "nigger-bladet" (Hammerich 1986: 209). På den baggrund var Brandstrup næsten nødt til at give Armstrong en spøgefuldst kommentar med på vejen, i al venskabelighed og dyb respekt.

Flash forward til 1998 og Anders Thomas Jensens *Valgften*, hvor en københavnsk taxachauffør fra Djursland harcelerer over alle de fremmede, der "har kørt deres eget bananland i sænk og kommer padlende herop i frugtkasser for at hæрге videre." Og til samme Jensens *Blinkende lygter* (2000), hvor en skydegal sønderjysk bondeknoled udtrykker sin lettelse over, at den lokale kro ikke blev omdannet til flygtningelejr: "Vi kunne jo ikke have sådan en flok bavianer til at rende rundt og skide i skovbunden, vel?"

Isoleret fra deres kontekst er der en slående lighed i disse tre udtalelsers måde at omtale 'de fremmede' på, men ved nærmere eftersyn er der en verden til forskel. Hvor Brandstrups og *København – Kalundborg og -?*s jungle-metaforik trods alt var båret af en vis uskyldsfuld gemytlighed, som også var filmens, er der ikke antydning af gemytlighed i de racistiske udtalelser, som Anders Thomas Jensens karakterer fremsætter – og som filmene præsenterer med en udtalt satirisk distance.

Siden 1930'erne har Danmark forvandlet sig fra et ganske homogent nationalt fællesskab af 'etniske danskere' til et både multietnisk og multikulturelt samfund. At de såkaldt 'fremmede' ikke længere er et særsyn i Danmark, men en del af den danske hverdag, har naturligvis sat sit præg også på den nationale filmkunst. Ikke blot i den forstand, at der i dag optræder mange personer 'med anden etnisk baggrund' i dansk film, filmenes holdning til 'de fremmede' har også ændret sig radikalt.

Denne artikel vil se nærmere på, hvordan 'fremmede', der af den ene eller den anden årsag opholder sig på dansk grund, er blevet fremstillet i dansk film fra 1930'erne til i dag. Fokus vil være på spillefilm, med enkelte afstikkere til signifikante dokumentarfilm og tv-programmer. Skønt spillefilm naturligvis hverken kan eller skal give en objektiv eller korrekt fremstilling af verden, er de tidsbilleder, som på et meget overordnet plan kan give et indblik i ændrede socialhistoriske forhold og holdningsskred – i dette tilfælde 'de fremmede's' øgede tilstedeværelse såvel i det danske samfund som i de 'etniske' danskeres bevidsthed.

Der var et yndigt land. En af 1930'ernes helt store danske filmsucceser, *Barken Margrethe* (Lau Lauritzen, 1934), er den stolte beretning om en dansk skude – en tremasters sejlbåd – der lader sit mandskab stifte bekendtskab med både eksotiske slangetæmmere, beduiner, sorte "avekatte" og spanskaltende flamenco-danserinder, alt sammen vistnok i Marokko. Løjerne indrammes af et nationalpatriotisk kvad, hvis første vers lyder som følger:

*Vi kalder dig Danmark, du heggede Jord,
hvis Grænse forkortet viser,*

men Maagerne vidner mod Syd og mod Nord,
at Danmark er andet og mer.
Hver Skude der kløved den skumhvide Sø
– fra Thule til Tropernes Land –
var selv som et Danmark, en duvende Ø
i Drift fra vort blæstbidte Land.

Barken er netop et sådant stykke Danmark, der kløver tropernes skumhvide sø og stiver sin danskhed af i konfrontationen med en flok udifferentierede fremmede, som måske nok er lidt spændende i kraft af deres anderledeshed, men dog ikke på nogen måde kan stå distancen mod Taarbæks idylliske stokroser, bindingsværk og blonde møer. Men, som Ib Schønbergs trinde skibskok fremfører besværgende: "Hvis man ikke rejser ud, så ved man ikke, hvor godt man har det derhjemme."

1930'ernes danske spillefilm gjorde nu ellers en ihærdig indsats for at overbevise også de danskere, der blev hjemme, om, hvor fortræffeligt de havde det i Danmark – hvis nu den økonomiske krise, stigende arbejdsløshed og politiske radikaliserings skulle have bragt nogen i tvivl. Danmark fremstilledes altovervejende som nationalhymnens "yndige land", med bølgede kornmarker, toppede brosten, lyse bøgetræer og muntre indvånere under en nærmest kronisk skyfri himmel. Selv fattige bymiljøer, som ud fra en sociologisk betragtning nok kunne fortjene betegnelsen slum, blev serveret som hyggelige menneskelige fællesskaber, hvor danskerne sang til arbejdet og i det store og hele var glade og lykkelige trods trange kår.

En væsentlig baggrund for den danske 30'er-films nationalromantiske besyngelse af fædrelandet var netop den økonomiske krise, som med Wall Street-krakket i 1929 var blevet påført danskerne udefra. Andre steder i Europa førte krisen til en hausse i totalitære nationalistiske ideologier, og selv om der også i Danmark marcheredes i skrårer og lange støvler, så sluttede hovedparten af danskerne op om landsfader Staunings nationalisme *light*, der skulle samle danskerne om danske værdier – og således dæmme op for mere radikale og 'udanske' nationalisme-ideologier. Med sin danske sang og dialog fremført af folkekære skuespillere blev den nye tonefilm det centrale medie for denne nationale bølge.

Parallelt med den stråttækte idyl finder man imidlertid i 30'er-filmene også en vis fascination af det fremmede, som var kommet inden for danskerne rækkevidde i kraft af den voksende skibs-, tog- og flytrafik – og selvfølgelig via de moderne medier, bl.a. det radiomedie, der prises i *København – Kalundborg og -?*, men også filmen, telefonen og gramofonen. Om denne nysgerrighed vidner såvel *Barken Margrethe* som *København – Kalundborg og -?*'s veritabile 'verdensmusik'-kavalkade med alt fra Armstrong, Lilly Gyenes zigeunerorkester og et big band-potpourri af grønlandske folkemelodier til en 'direkte', musikalsk radiotransmission fra London.

At det fremmede på den ene side er spændende og hipt, men på den anden side også noget udansk, som filmene må lægge afstand til, går igen i den måde, hvorpå

der hyppigt flirtes med engelske gloser og vendinger – det kække "So long" går f.eks. igen i en række film – samtidig med, at graden af beherskelse af det engelske sprog er omvendt proportional med den sympati, vi skal føle for personerne. Som f.eks. i *Plat eller Krone* (Jon Iversen, 1937), hvor Ib Schønberg i rollen som tjeneren Herkules Hansen har visse problemer med at kommunikere med to udenlandske gæster:

- Good morning.
- Selv tak. Hvad skulle det være?
- Good morning.
- Nå, han også, det må være noget, de har aftalt.
- Nice day.
- Ja, det er ud til højre.
- Two whiskies and soda, please.
- Nå, det var da godt, I endelig ku' tale dansk!

Hele Danmarks Ibbermand, 30'ernes inkarnerede danske folkelighed, kunne naturligvis ikke tale flydende engelsk – det ville have været udansk! Det interessante er dog ikke blot, at intermezzoet med de to fremmede overhovedet optræder i filmen, men i mindst lige så høj grad, at det kun er morsomt (?) for den tilskuer, der faktisk forstår en smule engelsk.

I *Panserbasse* (Lau Lauritzen, Jr. & Alice O'Fredericks, 1936) syntetiseres kontrasten mellem det lille land og truslen fra den store verden allerede i indledningssekvensen. Her klippes hårdt fra Lille Connies kalveknæede bare ben med fornuftige sokker i en københavnsk fortovskant til en flok amerikanske 'samfundspolypper', som med pomadehår og øjenbryn tegnet op til narrestreger lægger skumle planer i en fremmedartet, mexicansk natklub, hvor et orkester iført store hatte spiller op til dans. Gangsterne formeligt savler ved tanken om dette godtroende slaraffenland – "little safe and peaceful Denmark" – hvor ordensmagten er reduceret til vennessele 'panserbasser'.

Alt er dog ikke den rene idyl i det lille land, for ud over gangstere truer også en udefra kommende krise – som knyttes til en udansk modernitet. *Panserbasse* er således en af periodens få film, der faktisk kommer ind på den økonomiske krise og deraf følgende arbejdsløshed. Det sker i en sekvens, der indledes af *Politikens* moderne lysavis, som oplyser, at arbejdsløshedstallet er steget med 14.000, og slutter med en arbejdsløst (en meget ung Poul Reichhardt), som i desperation forsøger at drukne sig – men reddes og indlemmes i fællesskabet.

Optræder 'det fremmede' således i forskellige eksotiske varianter i 1930'ernes danske film, glimrer de indvandrere, der allerede på dette tidspunkt var kommet til Danmark, derimod ved deres næsten totale fravær. Det er selvfølgelig i orden, at ingen dansk instruktør følte sig kaldet til at lave en film om de tusindvis af polske roearbejdere, som slog sig ned på Lolland-Falster i årene før Første Verdenskrig, eller om

de 2-4.000 jøder, som fra slutningen af 1800-tallet var havnet i København på flugt fra de russiske pogromer. Men det er på den anden side også værd at hæfte sig ved den måde, jøderne bliver skildret på i de få 30'er-film, hvor de faktisk optræder.

En sådan er *Kirke og Orgel* (George Schnéevoigt, 1932), hvor en falleret godsejer har et tilsyneladende ret intimt forhold med sin jødiske husholderske, Rachel (Clara Wieth Pontoppidan) – i hvert fald tiltaler han hende skiftevis som "jødeunge", "min gale jødetøs" og "min unge eskede med de sorte øjne". En anden er *Skaf en Sensation* (Emanuel Gregers, 1934), der giver et lidet flatterende portræt af det jødiske samfund i København. En jiddisch-talende renseriejer (spillet af Sam Besekow) fremstilles i et usympatisk lys, fordi han vil have betaling, før han udleverer de rensede bukser! Og en eftersøgt juveltyv viser sig at være en sortsmudsket jøde, som Marguerite Vibys Sus tidligere har omtalt som en "grim type". Måske det er at lægge for meget i det, men i betragtning af at filmen er fra året efter Hitlers magtovertagelse i Tyskland, er det bemærkelsesværdigt, at den svømmehal, der danner ramme om et svømmestævne, som Sus skal deltage i, er prydet af swastika-bannere.

En mand uden fædreland. Var de danske spillefilms svar på internationale krisetider og politisk turbulens en uhildet omfavnelser af det, man anså for arketypisk dansk, så skabte Poul Henningsen røre i andedammen med sin efter manges mening 'udanske' film om *Danmark* (1935).

Det er ellers ikke, fordi det skorter på vejende dannebrogssflag, bølgende kornmarker og bøgelyse øer og åer i PH's danmarksfilm, som i en glidende rytmisk montage fører os rundt i det ganske danske rige. Der er sågar blevet plads til kongehuset og den danske kolonihavetradition! Bortset fra en lille frimærkesamlende kinesisk dreng, der får lov at indlede filmen (da han på sin globus undersøger, hvor dette Danmark mon befinder sig), ses ingen fremmede i filmen. Ingen jødiske ghettoer, ingen polske roearbejdere – kun stærke jyder og bornholmere, og så en sand kohorte af blonde unge "cikelpir". Kunne det blive mere dansk?

Ja, det kunne det åbenbart. Kritikerne tøvede ikke med at udråbe filmen til landsforræderi. PH blev beskyldt for at "mangle kærlighed til landet", og *Dagens Nyheder* hævdede, at den fatale fejl lå i, at Udenrigsministeriet havde "valgt en mand uden fædreland" til at præsentere Danmark.

Det, der faldt kritikerne for brystet, var først og fremmest musikken! For i stedet for at lave en illustreret højskolesangbog havde PH valgt at parre sin fremtidsoptimistiske hyldelse til det moderne Danmark med modernitetens musikalske udtryksform par excellence, jazzen. Sammenlignet med Henningsens engelske dokumentarkolleger Harry Watt og Basil Wright, der til den samtidige *Night Mail* (1936) brugte musik af Benjamin Britten, er PH's musikvalg måske også nok radikalt, men det er på den anden side netop Bernhard Christensens lyse danske jazzsynkoper, der giver filmen det glidende svæv, som er dens styrke og særkende. Sådan så datidens gode selskab imidlertid ikke på sagen. B.T. talte f.eks. om "negermusik som akkompagnement til

danske scenerier" (cit. Hammerich 1986: 273) – en opfattelse, som *Politiken* delte til fulde: "Det var ikke Danmark, der toned, det var ikke bøgerne og hyldebuskene, der sang, ikke storkene og mågerne, ikke sundets bølger der klukkede eller Vesterhavet der brusede, det var alt for ofte bare negre, der larmede!" (cit. Schepele 1977).

Havde PH med sin danmarksfilm ikke leveret den blåøjede besyngelse af det yndige land, som man må formode, at hans kritikere havde ønsket sig, så var filmen til gengæld en yndefuld kærlighedserklæring til det land, der var hans. I kraft af de hadske angreb, den udløste, blev den imidlertid ikke blot en film om Danmark, men i mindst lige så høj grad et ufrivilligt vidnesbyrd om danskernes forhold til 'de fremmede'.

Krigsflygtninge og selvfedme. Den 9. april 1940 rykkede som bekendt en hel hær af fremmede ind over Danmarks grænser fra syd. Da det efter besættelsen blev muligt at skildre de ubudne tyske gæster på film, var holdningen til dem forståeligt nok ganske uforsonlig – tænk blot på *Den usynlige Hær* og *De røde Enge*, begge fra befrielsesåret 1945 og instrueret af hhv. Johan Jacobsen og Bodil Ipsen. Fjenderne vil jeg imidlertid lade ligge her for i stedet se på fremstillingen af de fremmede, som blev ofre for den nazistiske krigsførelse.

At der under besættelsen var danskere, som hemmeligt smuglede jøder til Sverige, ved enhver. Men i betragtning af den betydning, som denne håndsækning til jøderne har fået for den danske selvforståelse, er det bemærkelsesværdigt, hvor få af samtidens danske film, der tager emnet op. Det berøres ganske vist i modstandsfilm som *De røde Enge*, men forholdsvis perifert. Måske man endnu havde den tidligere betænkelighed ved jøderne i for frisk erindring.

Allerede under besættelsen havde Arne Weel lavet *Wienerbarnet* (1941) om østrigeren Fritz (med kælenavnet Trille), der som barn var i pleje hos den danske familie Andersen og nu, mange år senere, vender tilbage til Danmark som kornfedet smørtenor. At Trille spilles af den tysk fødte operettesanger Max Hansen, som havde forladt Berlin i 1933, fordi hans far var jøde, er næppe en tilfældighed, men filmen fremhæver ikke hans etnicitet. *Wienerbarnet* er da også først og fremmest en letbenet operettekomedie, men det er interessant, at det er det tidligere plejebarn, der forløser den danske familie fra den økonomiske ruin og følelsesmæssige dérouté, som den i mellemtiden er havnet i. Måske et signal til samtidens danske publikum om at hjælpe dem, som havde hjælp behov – for man kunne tids nok selv komme i vanskeligheder.

Dét er i hvert fald budskabet i *Det gælder os alle!* (Alice O'Fredericks, 1949), som handler om et af krigens tyske ofre, den lille tuberkuloseramte pige Leni – et af tusindvis af børn, der sultede i efterkrigstidens ruiner i Tyskland, Østrig og hele Østeuropa. En dansk Røde Kors-læge (Poul Reichhardt) tager Leni med hjem til Danmark, hvor hun indkvarteres hos hans tante og onkel i en villa i Skodsborg. Filmene, der blev til i et samarbejde med Red Barnet og Røde Kors, skildrer også mindre filantropiske danskere,

som ikke ser nogen grund til ligefrem at importere nød og elendighed. Bl.a. lægens Strandvejs-kæreste (Lisbeth Movin), som dog ender med at blive overbevist om nødvendigheden af at hjælpe og drager til Polen som Røde Kors-lotte.

Da *Det gælder os alle!* havde premiere i 1949, havde Danmark netop sendt de sidste af i alt omkring 250.000 tyske flygtninge retur over grænsen. I Danmark havde de været interneret i interimistiske lejre med kun den mest nødtørftige mad og lægehjælp – over 4.000 tyske børn døde, som følge af at Den Danske Lægeforening forbød sine medlemmer at behandle flygtningene. Filmens formaning til danskerne om ikke at skære alle tyskere over én kam har muligvis været tænkt som en kommentar til dette sorte kapitel i danmarkshistorien, men koblingen ekspliciteres ikke i filmen. Til gengæld behandles emnet udførligt i Ole Bergreens lige så knugende som oversete dokumentarfilm *Tyske flygtninge i Danmark* fra 1948. Her er absolut ingen spor af 'den danske imødekommenhed over for fremmede i nød', som trods alt er det bærende element i *Det gælder os alle!*

Farvet? Ikke noget problem! Skulle der appelleres til publikums hengemte humanisme, var netop børne-protagonister som regel et sikkert kort. Det vidste om nogen Astrid Henning-Jensen, som i den prisbelønnede og Oscar-nomimerede *Paw* (1959) langer ud efter danskernes forestillede tolerance. Paw er en lille dreng fra de Vestindiske Øer, som efter sin danske fars død fragtes med skib direkte fra 'junglen' til en lille dansk stationsby, hvor han skal i pleje hos sin faster. Kaptajnen, der afleverer ham, bemærker om Paws far, at "han var en fin fyr, altid på de farvedes side", og af hensyn til den nye dreng i klassen – som de såkaldte 'kammerater' kalder "Lille Sorte" og sammenligner med en abe – tager skolelæreren pædagogisk De Vestindiske Øer op, hvilket giver en artig lille pige anledning til at slå fast, at "vi var de første, der frigav neger-slaverne, fordi vi synes, alle farver er lige pæne".

Ikke desto mindre er der ingen i det lille samfund, der vil have den 'farvede' Paw, da også hans faster dør. Kun en krybskytte, der ligesom Paw står uden for 'det gode selskab' (han er tilmed svensk!), og en liberal godsejer, der er hævet over samme, tager sig af ham. Godsejeren har end ikke tænkt på, at Paw er 'farvet': "Det er da ikke noget problem her i landet," hvortil krybskytte-Anders nøgternt bemærker: "Ikke før man får det ind ad døren."

Paw er en både smuk og vigtig film, der udstiller hulheden i danskernes angivelige ikke-racisme. Men dens civilisationskritiske insisteren på Paws kvaliteter som naturbarn – med lige meget tryk på natur og barn – kalder alligevel på et par kommentarer. Nok står barnet centralt i hele Astrid Henning-Jensens produktion, men når hun her lader et barn repræsentere 'de farvede fremmede', bringer det kolonimagternes snak om 'den hvide mands byrde' i uhyggelig erindring. For påskudet for koloniseringen var jo netop at bringe civilisation og oplysning til koloniernes 'formørkede børn'. At skolelæreren i *Paw* til slut må konstatere, at "det er os, der har en del at lære, før vi bliver lige gode," ændrer ikke ved det forhold, at den mørklødede titelperson er netop

et barn. Og det, vi kan lære af ham, er ikke af boglig art, men derimod en uforfalsket naturlighed.

30 år forinden havde PH på tilsvarende vis i sit forsvar for Josephine Baker gjort hende til en slags naturlighedens ypperstepræstinde. "Hvis naturlighed kunne læres, ville mødre sende deres unge piger til Josephine Baker," skrev han i *Politiken*, hvor han i øvrigt også kaldte hende "en barnesjæl i dyreham" (Hammerich 1986: 209). Ganske vist flirtede Josephine Baker selv med junglemetaforikken, når hun optrådte i sit diminutive bananskørt, men hun var født i USA og var næppe mere naturlig end så mange andre amerikanere. Og at den fiktive Paw stammer fra Vestindien, er jo ikke ensbetydende med, at han per definition skulle være stået lige ud af *Junglebogen*.

I deres velmente angreb på den indgroede racisme, som danskerne skjulte under en tynd fernis af tolerance, gjorde PH og Astrid Henning-Jensen sig således indirekte til talsmænd for det ikke mindre racistiske synspunkt, at 'negre' = natur = børn. Den naturlighed, de lovpriste, var vel i virkeligheden blot et pænere ord for 'primitivitet'.

Tolerancen vokser – sådan da. Med årene blev Josephine Baker faktisk en populær gæst i Danmark, hvor hun ikke alene mødte Kong Frederik IX, men også talte rundt om på grundtvigianske højskoler – og sågar ved et Grundlovs-møde i Fælledparken i 1963!

Louis Armstrong dukkede i 1959 igen op i dansk film – denne gang i Bent Christensens Nina & Frederik-vehikel *Kærlighedens melodi*, der end ikke nævner hans hudfarve. Borte er også enhver hentydning til aber og jungle. I hvad der ligner en ligeværdig fusion af sort amerikansk jazz og moderne dansk design, introduceres 'the great Satchmo' tværtimod forskanset i et Arne Jacobsen-'Æg' på Royal Hotel. Desuden må filmens bagstræberiske forældre-generation til slut bøje sig for hans værdighed og internationale stjernestatus – og lytte til hans *Formula for Love* og råd om ikke at spænde ben for de unges kærlighed: "Don't fight it, Daddy!"

Og Paw fik i 1968 en lille thailandsk 'kusine' i form af det usædvanligt kønne og charmerende plejebarn, som i Carl Ottosens helt ufarlige folkekomedie *Dyrlægens plejebørn* ved en fejltagelse rykker ind hos en hjertensgod provinsdyrlæge (Dirch Passer) og vender op og ned på hans ungarletilværelse.

Det kunne se ud, som om danskerne op igennem 50'erne og 60'erne havde fået et andet syn på 'de fremmede'. Og dog. For ét var celebre gæster og yndige plejebørn, et ganske andet var de flygtninge og gæstearbejdere, som fra 1960'erne begyndte at søge til velfærds-Danmark. Krybskytte-Anders' kommentar til danskernes påstået uproblematiske forhold til 'fremmede' skulle vise sig at have været profetisk.

De fremmede flytter ind. I 1960'ernes højkonjunktur var der fuldt tryk på de danske kedler – og for få danskere til at fyre op under dem. Danske virksomheder drog til udlandet for at finde arbejdskraft, og udlændinge – især fra Tyrkiet, Marokko, Pakistan og det daværende Jugoslavien – drog af egen kraft til Danmark for at finde arbejde.

Gæsterne var i starten mere end velkomne, men 70'ernes stigende oliepriser og begyndende økonomiske krise førte ikke alene til et indvandringsstop i 1973, men betød tillige, at mange gæstearbejdere mistede deres job.

Fra sidste halvdel af 70'erne kom også en del flygtninge hertil, først fra Chile og Vietnam, siden også fra andre af verdens brændpunkter såsom Sri Lanka, Mellemøsten og, igen, Jugoslavien. Danmarks asyllovgivning var en af verdens mest liberale – for liberal, var der nogle, der begyndte at mene. Danskere i små sko beklagede sig over, at asylansøgere fik udleveret cykler og buskort på det offentlige regning, og Mogens Glistrup høstede stemmer på sin kamp for et 'muhammedanerfrit' Danmark. Så fremmedfjendsk var tonen efterhånden blevet i dele af befolkningen, at dronningen i 1984 følte sig kaldet til at mane til besindelse i sin nytårstale.

I de følgende år gik bølgene højt i en stadig mere indædt offentlig debat om utilpassede udlændinge i betonforstædernes ghettoer, om skoler, hvor danskernes børn var i mindretal, om indvandrerkriminalitet, tørklæder, islamisk terror osv. – en debat, der blev det helt dominerende tema i valgkampen i 2001, og som ikke blev mindre udtalt, da Anders Fogh Rasmussen efterfølgende dannede regering med Dansk Folkeparti som parlamentarisk grundlag.

I dansk film var stridens æble – de 'nye danskere' – imidlertid længe så godt som usynlige. I børnefilmen *Skipper & Co.* (1974) beskæftigede Bjarne Henning-Jensen sig ganske vist med østeuropæiske flygtninge, men i et abstrakt-humanistisk eventyrformat, der lå langt fra de temaer, som diskuteredes så indædt. Og i starten af Anders Refns *Strømer* (1976) ses Jens Okking anvende hårdhændede forhørsmetoder over for en forslået jugoslav, som nægter at give politiet oplysninger om de danskere, der har banket ham. Den tavse jugoslav blev spillet af den jugoslavisk fødte Voja Miladinovic. To år forinden havde han lavet filmen *Gæstearbejdere* (1974), som helt frem til slutningen af 1980'erne var den eneste danske film, der direkte behandlede indvandrerproblematikken.

I *Gæstearbejdere* kommer en ung jugoslav på et turistvisum via Malmø til København og betaler sig – gennem et illegalt undergrundsalternativ til Arbejdsformidlingen – til et job på en fabrik. Tre måneder senere er arbejdstilladelsen, og med den opholdstilladelsen, inden for rækkevidde. Men 70'ernes frigjorte danske seksualmoral får drømmen til at kuldsejle: da en kvindelig kollega efter flere forgæves forsøg på verbale tilnærmelser til den store og stærke, men ikke dansktalende, gæstearbejder griber kontant om bulen i hans bukser, kvitterer han med en syngende lussing – og bliver fyret. Efter et ydmygende job-interview hos en hotelejer, der også vil i bukserne på ham, bliver han gartner på en kirkegård for kæledyr – med en mere indbringende bibeskæftigelse som ambulans sælger af alt fra ure og transistorradioer til Mr. Jardex-habitter. Forretningen går rigtigt godt, og han kan endelig sende penge hjem – lige indtil politiet får fingre i ham, og han selv bliver sendt hjem ledsaget af et par hærdebrede danske betjente.

Gæstearbejdere klinger ud med en jugoslavisk avis-kronik, der synes at beskrive den autentiske baggrund for filmen. Under overskriften "Prestige" retter kronikken – som

filmen omhyggeligt oversætter til dansk – et frontalangreb mod den jagt på hule materielle goder, som driver så mange i fordærv. Det pointeres bl.a., at

Vor tids forkvælede og umenneskelige træk har været med til at skabe denne utrolige historie. Det moderne livs gru kalder man naivt og uskyldigt for prestige. Derfor drager så mange ud i den vide verden. De gør det på grund af brød. Men også for at vende tilbage og bekræfte sig selv med bil, motorcykel eller nyt tøj. Også med et sæt nyt tøj!

I desperation og skam over at skulle vende hjem i sine gamle laser dræber vor hovedperson den første velklædte mand, han møder på sin vej, stjæler hans tøj, genser sin familie – og forklarer senere politiet, at motivet for hans ugerning var flovhed.

Gæstearbejdere giver et interessant indblik i fremmedarbejdernes lidet misundelsesværdige tilværelse: deres totale isolation i forhold til danskerne; deres kummerlige levevilkår på usle værelser, hvor der blev sovet på skift i de alt for få senge; deres kamp for at tjene nok til at kunne sende penge hjem, når skat, fagforening og pension havde taget deres; og deres (illegale) strategier for alligevel at kunne forsørge familien – som f.eks. alfonseri og videresalg af smuglervarer og tyvekoster. Og hvis nogen skulle være i tvivl om det danske samfunds mangel på gæstfrihed, vræler Povl Dissing pointen ind til billeder af skrald og subsistensløse i gaderne:

Lykkelandets gader ligger lukket, grå

På måtten må man stå

Varme lukkes sparsomt ud

Sprækkerne er små, når man banker på.

Set med 'fremmede' øjne er Danmark decideret ikke et forjættet Lykkeland, men derimod et frysende koldt Lorteland – hvilket illustreres meget bogstaveligt ved en scene, hvor en flok skarnsknægte stikker kanonslag i hundelorte, så de eksploderer i symboliske kaskader. Et besynderligt land, hvor topløse piger deler løbesedler ud på *Strøget*, og langhårede kristne sidder i rundkreds på gaden og synger og spiller guitar; hvor ingen kan gå i fred for hverken kvinders eller mænds tilsyneladende umættelige seksuelle appetit; og hvor bedsteborgere ofrer mere energi og følelsesmæssigt engagement på deres døde kæledyr end på nødlidende, levende mennesker. Sjovt nok blev *Gæstearbejdere* ikke noget hit i de danske biografer.

Rami, Julie, Sally og Zuhal. Det er vanskeligt at give noget plausibelt svar på, hvorfor indvandrerne dengang ikke var mere synlige i dansk film. Det kan hænge sammen med, at kun de færreste af periodens spillefilm var i tematisk nærkontakt med udviklingen i det omgivende samfund, men måske også med det forhold, at filmskaberne ikke selv havde væsentlig personlig kontakt til de 'nye danskere'. Det kan også tænkes, at selve den kendsgerning, at indvandrerne var blevet så brandvarm en kartoffel i den offentlige debat, har virket afskrækkende på nogle, der kan have frygtet at komme til at bære ved til det indvandrerfjendtlige bål. Alt sammen spekulationer, men hvis det sidste er

tilfældet, gjorde man ifølge Erik Clausen indvandrerne en bjørnetjeneste. Som politisk undertrykkelsesmiddel er der nemlig noget, der er stærkere end vold, siger han, og "det er at ignorere folk. Hvis jeg gør dig usynlig, er det en større undertrykkelse, end hvis jeg slog dig." (cit. Hjort og Bondebjerg 2000: 116).

I 1988 banede Clausen selv vejen for en synliggørelse af de 'nye danskere'. Det skete med filmen *Rami og Julie*, som i almindelighed betragtes som den første danske film, der direkte tog indvandrerspørgsmålet op. Enten fordi den i modsætning til *Gæstearbejdere* faktisk havde et publikum – eller fordi den var den første 'indvandrerfilm', der var instrueret af en 'etnisk' dansker.

Rami og Julie transplanterer Shakespeare til en magisk-realistisk udgave af den københavnske forstadsbeton. Her møder danske Julie ved et tilfælde palæstinensiske Rami, da han gemmer sig på den tankstation, hvor hun arbejder, på flugt fra en dansk ungdomsbande, der vil give ham en lærestreg. Det er kærlighed ved første blik, på trods eller på grund af de kulturelle forskelle. Men da Julie fortæller sin nervesvækkede mor om Rami, bliver hun kontant smidt ud, mens Rami slet ikke tør fortælle sin familie om Julie. Det ender naturligvis tragisk – Shakespeare *oblige* – men filmen udmærker sig dels ved sin solidariske fremstilling af den palæstinensiske familie, dels ved sin betoning af de kriminalitetsfremmende vanskeligheder, der var forbundet med at komme ind i Danmark.

Året efter kom Brita Wielopolskas *17 op* (1989) efter Dorthe Birkedal Andersens roman *Sallys bizniz*. Settingen for *17 op* er også forstadsbetonen, som i filmens næsten beckett'ske tone antager karakter af et postapokalyptisk helvede, hvor selvmord ved spring fra 17. etage hører til dagens orden. Her omsætter den selvkørende teenager Sally med benhård forretningstæft cigaretskodder og tomme flasker til cool cash, og hun lader hverken familie eller kvarterets seje ungdomsgrupper komme på tværs af sin 'bizniz'. Da hun en dag i tidens og miljøets ånd skriver "Dræp en tørker" med rød spraymaling på en bænk, retter en tørklædebærende tyrkisk pige, der netop er flyttet ind med sin familie, venligt hendes stavfejl. Mod alle odds bliver de to piger venner – måske det første egentlige venskab i Sallys hårde liv – og de jævnaldrende danskere kvitterer med at spraye assorterede skældsord på døren til Sallys families lejlighed: "araberrocker", "pakkiluder", "gedepunker" osv.

Det, der gør venskabet vanskeligt, er imidlertid hverken de to pigers menneskelige forskelligheder eller omgivelsernes syn på dem, men deres respektive kulturelle baggrunde. Hvor Sally overlever ved at drømme om en bedre fremtid, *har* Zuhal – sådan skal vi tilsyneladende forstå filmen – ikke nogen fremtid, eftersom hun er på vej ind i et arrangeret ægteskab.

Da der i sidste halvdel af 1990'erne for alvor begynder at optræde indvandrere i dansk film, skal umulig interkulturel kærlighed og arrangerede ægteskaber komme til at høre til standard-repertoiret i repræsentationen af de 'fremmede'. Det skal vi vende tilbage til – efter en kort afstikker til en lille håndfuld film, som i 1990'erne på forskellig vis forholdt sig eksplicit til den danske flygtningepolitik.

Kampen for asyl. Først ude var den dansk-polske co-produktion *300 mil til himlen* (Maciej Dejczer, 1989) om to mindreårige brødre, der flygter fra polsk armod til Vesten. Da den lastvogn, de gemmer sig under, tilfældigvis er fra Danmark, ender de i København, hvor politiet samler dem op og kører dem til Sandholmlejren. Såvel det danske politi som de danske myndigheder fremstilles som den inkarnerede venlighed, så med forældrenes tåreblændede velsignelse vælger drengene at blive i Danmark, hvor fremtidsudsigterne er væsentligt mere lovende end i det trøstesløse Polen. *300 mil til himlen* er åbenlyst mere polsk end dansk i sit sigte – og filmens vidunderlige Danmark skal derfor snarere forstås som en lysende kontrast til Polens rædsler end som et realistisk billede af datidens Danmark.

Så var der mere bid i Astrid Henning-Jensens *Bella, min Bella* (1996). Astrid Henning-Jensen havde allerede i dokumentarfilmen *Trods alt* (1990) – om Rigshospitalets Rehabiliteringscenter for Torturofre – beskæftiget sig med asylansøgere og de ofte dybt traumatiserende oplevelser, der havde bragt dem til Danmark. I *Bella, min Bella* gav hun sig så i kast med en spillefilm om en ung dansk pige, der forelsker sig i en bosnisk flygtning, Drago (Dejan Cukic), som på fjerde år venter på en afgørelse i sin asylsag. Drago, der er lidt af en enspænder og hellere vil læse end ryge sig vind og skæv med sine danske venner, tør ikke rigtigt give sig hen i et forhold til Bella, for så længe han ikke har fået asyl, kan han i princippet blive sendt hjem fra den ene dag til den anden. Filmens morale er ikke til at tage fejl af: de vilkår, Danmark byder asylansøgerne, er umenneskelige. Da det brev, der giver ham asyl i Danmark, omsider kommer, har Drago begået selvmord.

I novellefilmen *Belma* (Lars Hesselholdt, 1995) rives unge danske Rasmus brat ud af sine computerspils virtuelle verden, da han møder den smukke Belma, som sammen med sin far er flygtet fra det krigshærgede Jugoslavien og i København er indkvarteret på det skarpt bevogtede flygtningeskib Flotel Europa. Her anbringes også en krigsforbryder, som de andre jugoslaviske flygtninge forsøger at myrde. Belmas far bliver anholdt for mordforsøget, men ved Rasmus' heltedmodige indgriben i denne danske aflægger af krigen i Jugoslavien afværges tragedien.

Belma er først og fremmest en ungdomsfilm, som ved hjælp af en kærlighedshistorie og en ung og handlekraftigt helt vil sensibilisere sin målgruppe i forhold til flygtningespørgsmålet.

Det voksne barn. Flotel Europa tilhører nu fortiden. Men Sandholmlejren, hvor Drago gør en ende på ventetiden i *Bella, min Bella*, eksisterer endnu og optræder i Åke Sandgrens dogmefilm *Et rigtigt menneske* (2001), hvis umælende hovedperson placeres i lejren efter at have fået et lynkursus i at sige ordet 'asyl'. Inden for murene møder han hverken selvmordskandidater eller traumatiserede torturofre, kun venlige mennesker, der får ventetiden til at gå med bl.a. boldspil og julehygge! Den umælende 'fremmede' bliver godt og omsorgsfuldt behandlet, og centrets øvrige beboere lærer ham både at børste tænder og at gå på toilettet – og det er fra en af dem, han adopterer navnet Ahmed. Nu er 'Ahmed' jo ingen indvandrer, men derimod et barns fantasifoster, en inkarnation af

alle denne verdens børn, så *Et rigtigt menneske* er for så vidt ikke en film om indvandrere, i hvert fald ikke i bogstavelig forstand. Snarere må den karakteriseres som en slags fabel eller allegori over det strømlinede succes-samfund, som hverken levner plads til børn eller fremmede. Men selv om han har væsentligt mere interaktion med 'etniske danskere' end de fleste indvandrere, så udløser Ahmed i kraft af sin fremmedhed – og sit arabisk-klingende navn – reaktioner hos sine omgivelser, som minder om dem, der bliver de faktiske indvandrere til del. Ved et middagsselskab konfronteres han f.eks. med spørgsmålet om, hvorvidt han nogensinde er blevet tortureret; da han kommer til at spule sin chefs bil indvendigt, bliver han overfuset og kaldt "dit lille perkersvin!"; og han er omgærdet af en generel mistro, som i sin yderste konsekvens leder til pædofil-anklager.

I en vis forstand sættes der også her lighedstegn mellem børn og fremmede, men i sit eget sprælske fantasiunivers overskrider *Et rigtigt menneske* alle vante kategorier. Barnet er voksent, og 'den fremmede' er pæredansk. Men som det stykke uspolerede natur, han er, konfronterer dåren Ahmed de forjagede stræbere med deres egen fortrængte menneskelighed.

Det kan minde lidt om den funktion, Paw havde i Astrid Henning-Jensens film – og om den, Paprika Steen-figures sorte kæreste, Gbatokai, har i Thomas Vinterbergs *Festen* (1998), hvor han som den eneste fornuftige i selskabet kan holde et hulspejl op for det pæne borgerskabs hykleri. På mange måder selvfølgelig en sympatisk funktion, men på den anden side også en næsten demonstrativ fremhævelse af hans anderledeshed. I hvert fald virker det påfaldende, at *Festens* udenforstående vidne lige præcis skulle være en sort mand.

"Blev du busted, Franke?" I 1996 bragde Nicolas Winding Refns *Pusher* imidlertid igennem med det, der skulle blive den til dato helt dominerende 'indvandrer-stereotyp' i dansk film: den kriminelle mafioso-type. *Pusher* blev simpelthen en slags 'ur-tekst' (Hjørt 2005) for en Tarantino-inspireret dansk action-genre byggende på lige dele vold, humor og ironisk omgang med indvandrerklischeer. I disse film er forløsende naturlighed og underdrejet offerstatus skiftet ud med tunge guldkæder, potent pulsende BMW'er og kontant afregning.

I Refns 'ur-tekst' er pusheren Frank (Kim Bodnia) og hans skinhead-ven Tonny (Mads Mikkelsen) ynkelige *small time hustlers*, hvis forsøg på at platte sig igennem tilværelsen uvægerligt ender galt. Skønt Frank er hovedpersonen, var det først og fremmest Zlatko Burics fremstilling af den jugoslavisk fødte Milo, der sikrede *Pusher* kultstatus. På én gang faderlig og dødsensfarlig holder den joviale Milo Vesterbros narko-underverden i et jerngreb – godt hjulpet af sin muskelsvulmende hitman, Radovan (Slavko Labovic). Når Milo på sit gebroknede dansk venligt minder Frank om hans gæld – "Franke, du er min ven, men du skylder mig penge" – er der grund til bekymring.

Billedet af Milo og den københavnske indvandrerkriminalitet udbygges i *Pusher 3* (2005), hvor der praktisk talt ikke er nogen 'danske' medvirkende omkring Milo, som

nu er blevet forfremmet til hovedperson. Han er blevet næsten ti år ældre, er flyttet i villa med sin datter og går til møder i Anonyme Narkomaner i et forfængeligt håb om at lægge stofferne på hylden. Er Milo blevet et mønstereksempel på den integrerede indvandrer? Næppe. For han ernærer sig stadig ved narkohandel, selv om han på grund af sin alder er ved at blive overhalet indenfor af skrupelløse og utilregnelige andengenerationsindvandrere, der ingen sans har for klassiske æresbegreber. Det hele eskaleres på datteren Milenas 25-års fødselsdag, hvor Milo har lovet at lave mad til 45 personer, men også lige skal have afsat 10.000 Ecstasy-piller – noget nymodens stads, som han ved en fejltagelse har fået i stedet for et parti god gammeldags heroin. Samtidig bliver Milo mod sin vilje involveret i polsk *trafficking* og må søge hjælp hos sin trofaste væbner Radovan, som faktisk er blevet en mønster-indvandrer. For Radovan har realiseret sin drøm fra *Pusher* og byttet automatvåbnene ud med en fredelig kebab-restaurant på Amager ... uden at han af den grund har glemt, hvordan man parterer et lig!

Tegner *Pusher 3* et forholdsvis indfølt og rundt portræt af en aldrende, 'etnisk' gangsters trængsler, så var de indvandrere, der optrådte i de film, som fulgte i den første *Pushers* umiddelbare kølvand, for det meste så flade som tegneseriefigurer. I Lasse Spang Olsens 'drengerøvsfilm' *I Kina spiser de hunde* (1999) og prequel'en *Gamle mænd i nye biler* (2002) behandler Kim Bodnias Harald den jugoslaviske altmuligmand Vuk (Brian Patterson) som skidt. Bla. er det altid Vuk, der skal holde for, når en ny Egon Olsen'sk kupplan skal afprøves – hvilket resulterer i, at Vuk får to brækkede arme, sprængte trommehinder, et skudhul i hovedet, og en diskret begravelse i Søndermarken. Men Vuk har en onkel, den guldkædebehængte mafia-boss Ratko (Slavko Labovic, nok en gang), der slår hårdt ned på alle, som ikke behandler hans fjolledede nevø ordentligt. **Stærkere bånd.** Også Ole Christian Madsen har ved flere lejligheder beskæftiget sig med kriminelle indvandrere, senest i Jakob Ejersbo-filmatiseringen *Nordkraft* (2005), hvor Farshad Kholghi er den store iraner Hossein, der har "en skovsnegl på overlæben". Hossein er intens, følsom og den eneste nogenlunde værdige person i filmens univers – men han er også en dødsensfarlig tidligere elitesoldat og nuværende lånehøj, der styrer hele Aalborgs underverden.

Første gang, Ole Christian Madsen skildrede indvandrere, var i novellefilmen *Sinans bryllup* (1997), hvor Sinans (Janus Nabil Bakrawi) kommende svigerfar er en regulær Don, som bogstaveligt talt ejer hele det tyrkiske miljø i København og prøver at likvidere Sinan, da han skrider fra det arrangerede bryllup med hans datter.

Janus Nabil Bakrawi var medforfatter på manuskriptet til *Pizza King* (Ole Christian Madsen, 1999), der udspiller sig blandt Nørrebro's etniske pizzabagere, grønthandlere, kioskejere og små- og storforbrydere, der bare vil "fucking kneppe Danmark". I modsætning til Lasse Spang Olsens 'drengerøvsfilm' udmærker *Pizza King* sig ved faktisk at tegne et nogenlunde realistisk billede af en håndfuld andengenerationsindvandreres bestræbelser på at skabe sig en egen identitet imellem to kulturer. Junes (Ali Kazim), Bobby (Janus Nabil Bakrawi), Fauzi (Isam Subeih) og Zuzu (Farshad Kholghi) er på ingen måde én-dimensionale. De har hver sin etniske baggrund, som de kan fortælle hinanden

mange og sjove historier om, men venskabet og den fælles situation i Danmark krytter langt stærkere bånd imellem dem, end deres etniske forskelle skiller dem.

Nicolas Winding Refns *Bleeder* (1999) udspiller sig i omtrent det samme miljø på Nørrebro, men selv om den velassorterede videobiks, der udgør filmens omdrejningspunkt, ejes af indvandrer Kitjo (Zlatko Buric), ligger synsvinklen her hos en håndfuld unge 'gammel-danskere', der ikke kan blive enige om, hvorvidt det er Quentin Tarantino eller Steven Seagal, der er Guds største gave til filmhistorien. *Bleeder* handler for så vidt slet ikke om indvandrere, men først og fremmest om den 'etnisk danske' rod Leos (Kim Bodnia) desperation ved udsigten til at skulle være far. Og den kriminalitet, der udfoldes, begås ikke så meget af indvandrere som af racistiske danskere. Det er ganske vist en indvandrer, der affyrer det første skud – efter at en dørmænd har afvist ham og hans 'brune' kammerat og brokket sig over de mange indvandrerbørn i kvarterets skoler: "Ikke andet end aber i skolerne. Det er ikke fordi jeg er racist – jeg spiser sgu også falafel." Mærkeligt nok gør falafel-argumentet ikke rigtigt indtryk på den forulempede, og det dræbende skud falder prompte.

Drabet får imidlertid indvandrerhadet til at slå ud i lys lue hos dørmændens ven, Louis, der også er Leos svoger. Og Louis får nu et ekstra kick ud af at overfuse den lokale kioskejer med ukvemsord som "sorte svin", "perkersvin" osv. *Bleeder* efterlader ingen tvivl om, at det multietniske Nørrebro er et eksplosivt miljø, når sociale frustrationer blandes op med etniske spændinger.

Med (selv)ironien som våben. Disse films portrætter af de 'nye danskere' er selvfølgelig mildest talt ikke særlig flatterende, og alene ved deres massive antal kan de utvivlsomt bidrage til at forstærke en stereotyp opfattelse af indvandrere som kriminelle. Men det hører med til historien, at filmenes kriminelle nydanskere præsenteres med en god del selvironi – såvel fra indvandrerne som fra 'gammel'-danskernes side.

Også i så henseende var det *Pusher*, der gav tonen an, for i forhold til forestillingen om de kriminelle udlændinge er Milo nok en stereotyp, men han er samtidig andet og mere end dét. Refn og Buric giver nemlig klichéen en ekstra tand, der gør Milo til kitsch (Necf 2003). Milos figur kombinerer således adskillige stereotyper – ud over den gebrokket talende indvandrer, som de fleste storbydanskere forbinder med kiosker og grønthandler, tillige den farlige kriminelle og den eksotiske madkunstner. Kioskstereotypen førte Jang og Buric videre i Tuborg-reklamerne, hvor Buric gav den som etnisk kioskbestyrelse.

Selv har Buric om sine figurer hos Refn udtalt: Sammen har Nicolas Winding Refn og jeg forsøgt at lege lidt med de traditionelle opfattelser af indvandrere, f.eks. ved at overdrive stereotyperne helt vildt. Det forsøger vi i Tuborg-reklamerne, hvor jeg spiller en indvandrer, som er en fuldstændig vanvittig og en-dimensional karikatur. En karikatur på, hvordan mange danskere opfatter indvandrere; ikke som enkeltpersoner – men som en gruppe. Indvandrere i Danmark bliver simpelthen nødt til at være mere selvironiske – ellers kommer de aldrig videre. (cit. Necf 2003: 176)

Ligesom Buric selv har bidraget til at gøre sine indvandrerroller kitschede, har også andre indvandrerskuespillere og -manuskriptforfattere (bl.a. Janus Nabil Bakrawi og Farshad Kholghi) været med til at 'tage pis' såvel på indvandrerne selv som på mange danskeres stereotype opfattelse af dem. Ved at overdrive og udstille stereotypien sender de den tilbage i hovedet på danskerne, der forhåbentlig i kraft af forstørrelsens magiske prisme kan se stereotypien som netop stereotyp.

Det mest slående eksempel på denne strategi finder vi i den satiriske tv-serie *OPS – Oplysning om Perkerne til Samfundet*, der blev sendt på DR2 i 2001. Serien, der var en slags parodi på de officøse OBS-programmer (Oplysninger til Borgerne om Samfundet), bestod af en række sketches, hvor 'perker'-skuespillere og -kendisser gjorde grin med både de værste indvandrerklischeer og de politisk korrekte danske 'halal-hippier'. *OPS* byggede, som det sig hør og bør, på en slags manifest, "De 10 perkerbud". Efter i første bud at have slået fast, at *OPS* var "skrevet, instrueret og produceret af en blandet ung redaktion med vægten lagt på danskere af anden etnisk herkomst (herefter DAAEH)", pointerede holdet i bud nr. 7, at "*OPS* er et humoristisk indlæg i integrationsdebatten, og hvis man ikke kan gøre grin med sig selv, er man ikke integreret dansker, mener vi." Samtidig tog *OPS* afstand fra velmenende 'gammeldanskere's klæbrige omfavelse. Bud nr. 4 slår således fast, at: "Holdet bag *OPS* tror ikke på den håndsky, udanske og såkaldte politisk korrekte måde, som indvandrerdebatten semantisk bliver ført på." Meget kan man beskyldte 'drengerøvsfilmene's fremstilling af 'DAAEH'erne for, men håndsky er den i hvert fald ikke!

Den dobbelte ironi – i forhold til såvel dansker- som indvandrer-stereotyper – finder vi syntetiseret i Anders Thomas Jensens *Adams æbler* (2005), hvor perkeren, præsten, nynazisten og den trøstespisende tennisspiller har præcis lige meget knald i låget. Nok er saudiarabiske Khalid (Ali Kazim) endnu en kriminel indvandrer – han røver Statoil-tankstationer som en (misforstået) politisk handling imod de multinationale selskaber, som tog hans fars land pga. olien. Men præstegårdens øvrige – danske – indvånere er ikke mindre kriminelle. Og at Khalids angivelige oprør er helt forfejlet, gør ham blot til en lige så ynkelig figur som nynazisten og tennisspilleren. I så henseende er der ingen forskelsbehandling.

Det er også værd at bemærke, at indvandrerne aldrig er action-filmens primære skydeskive. Dét er snarere de *dumme Dänen*, fjolser og klodsmajorer, som i snu og handlekraft på ingen måde kan matche 'guldæblerne'. Fra *Pushers* Frank og Tonny, over Harald og køkkenskriverne i *Kina spiser de hunde* og *Gamle mænd i nye biler*, til *Nordkrafts* aalborgensiske vrag.

Og når Harald i *Kina spiser de hunde* fortørnet svarer "Racist?! Du får det til at lyde som et skældsord!", da en af hans kokke-kumpaner tillader sig at ymte, at Haralds behandling af Vuk måske kunne opfattes som racistisk, er ironien også til at tage og føle på. Den, der udstilles, er hverken Vuk eller hans mafioso-onkel, men Harald, som i udgangspunktet ikke mener, der er noget angribeligt i at være racist. Eller, på et andet plan, de politisk korrekte danskere, som straks stempler det som racisme, når nogen si-

ger noget ufordelagtigt om en eller anden idiot, som tilfældigvis er lidt mørkere i huden. **Kærlighed og kulturkløft.** Ved siden af kriminalitet er kærlighed den ramme, som de nyere danske film hyppigst anbringer indvandrere i. Selv om gammel- og nydanskere i det store og hele lever i ganske adskilte verdener – på film såvel som i virkeligheden – er der således mange film, som skildrer kærlighedsmøder hen over 'kulturkløften'. For det narrative brændstof for disse film er, at der netop er tale om en *kløft*, som stiller sig hindrende i vejen for en blivende forening af de elskede.

Først ude var Erik Clausens *Rami og Julie*, hvis direkte inspiration fra Shakespeares *Romeo og Julie* skulle vise sig lige så trendsættende for de kærlighed-og-kulturkløft-problematiserende film, som *Pusher* var for de hårdtslående mafioso-film. 'K&K'-filmene findes i mange forskellige varianter og inden for mange forskellige genrer og stilarter, men de har dét til fælles, at de på forhånd er dømt til at ende tragisk.

Vi ser det i Annette K. Olesens *1:1* (2006), der kan opfattes som en slags socialrealistisk variation over temaet. Handlingen udspringer sig i noget, der engang var socialdemokratisk prestigebyggeri, men som nu er forvandlet til 'etnisk' betonslum. Også her flourer kriminaliteten i form af idelige kampe mellem såkaldte 2.G'ere og unge 'kartoffeldanskere'. Hverken indvandrerdrengen Shadi eller danske Mie er dog involveret i kampene, men omgivelserne og Shadi og Mies respektive kulturbaggrunde truer kærligheden, da Mies bror bliver bragt på hospitalet med kraniebrud efter at være blevet slået ned. Er det Shadis bokserbror, der står bag? Hvis Shadi deler sin mistanke med Mie, forråder han sin bror og sit eget miljø. Hvis han ikke gør det, forråder han Mie og hendes familie. Svært dilemma, som imidlertid løser sig selv, da overfaldsmanden bliver fundet – men på vej til genforeningen med Mie bliver Shadi selv slået ned, af Mies brors venner. Kærligheden synes lige så umulig, som voldsspiralen forekommer endeløs.

I Pernille Fischer Christensens novellefilm *Habibti min elskede* (2002) er der byttet om på rollerne. Her er 'Julie' en muslimsk pige med slør, mens 'Romeo' er en pæredansk studerende. Hun holder deres forhold hemmeligt for sin far af frygt for hans reaktion – som da også viser sig grusom, da hendes bror kan fremvise den positive graviditetstest, hun ellers omhyggeligt havde gemt af vejen. Selv om han elsker sin datter højt, smider faderen hende prompte ud – og da hun ringer på hjemmets dør for at bede om tilgivelse, bliver hun brutalt slået ned af broderen. Efter den abort, hun ser som eneste udvej, opsøger faderen hende imidlertid: han beder hende komme hjem og lover at betale for barnets opvækst. Da han erfarer, at der ikke længere er noget barn, indser han grædende de tragiske konsekvenser af hans egen blinde efterlevelse af traditionen.

Kinamand (Henrik Ruben Genz, 2005) skildrer en gruppe indvandrere, som er sjældne gæster i dansk film: kineserne. Bjarne Henriksen spiller en udbrændt vvs-installatør, der bliver fast inventar på den lokale Kina-grill, efter at hans kone er skredet med en mere levende model. Han indvilger i at indgå proforma-ægteskab med grillbestyrerens søster (Vivian Wu), så hun kan få opholdstilladelse i Danmark, men det, der var tænkt som et rent forretningsarrangement, udvikler sig til (ordløs) kærlighed mellem den store danske bamse og den lille kinesiske nipsgenstand. *Kinamand* dvæler for så vidt

ikke ved kulturmødet og de udfordringer, det stiller op for kærligheden, men det er betegnende, at ægteskabet kun bliver kortvarigt, eftersom den kinesiske brud er dødeligt syg. Skal man tro de danske film, er varig interkulturel kærlighed en lodret umulighed.

En særlig, satirisk variant af temaet leveres af Helle Ryslinge i *Halalabad Blues* (2002), hvor den danske fotograf Kari (Anne-Grethe Bjarup Riis) får et forhold til den tyrkiske grønthandler Cengiz (Peter Perski), som har kone og barn i Tyrkiet. I kraft af Karis danske venner, der er en lind blanding af småracistiske *smart-asses* og politisk korrekte 'halal-hippier', udstiller filmen med bidende selvironi, hvordan danskerne altid på forhånd har en 'holdning' af en eller anden art til 'indvandrere', uanset om disse er født og opvokset i Danmark. Ligesom flere af action-filmene bruger Helle Ryslinge således selvironien som våben, og selv om *Halalabad Blues* måske nok tenderer mod at opstille en noget klichépræget modsætning mellem indvandrerfamiliens varme fællesskab og danskernes kyniske individualisme, så er der også en vis humor i fremstillingen af indvandremiljøet. Slutningen? Tragisk, forstås.

Tvangsægteskaber og ædle vilde. Cengiz har fået sin tyrkiske hustru ved et arrangeret ægteskab, og netop arrangerede ægteskaber er et af de temaer, der hyppigst slås på til anskueliggørelse af den kulturkløft, der stiller sig hindrende i vejen for kærligheden. I *Rami og Julie* skal Rami giftes med en pige efter faderens valg; hele plottet i *Sinans bryllup* er bygget op om Sinans kamp imod det ægteskab, faderen har tiltænkning for ham; i *Habibti min elskede* skyldes faderens vrede, at han havde tiltænkt datteren en fremtid med en muslimsk mand; skønt Zuzu i *Pizza King* har en dansk kæreste, indleder hans forældre bryllupsforhandlinger med en passende piges forældre; og selv om der i *17 op 'kun'* er tale om venskab, er det også her betegnende, at det er Zuhals påtvungne ægteskab, der skiller pigerne ad.

Når det arrangerede ægteskab optræder så ofte, skyldes det ifølge kultursociologen Mehmet Ümit Necef, at det for danskerne udgør "et irritationsmoment i forhold til senmodernitetens seksuelle frigørelse" (Necef 2005: 182). Det kan han måske have ret i, men når det tematiseres på film, er det arrangerede ægteskab nok i lige så høj grad dels en dramaturgisk forhindring for kærlighedens frie udfoldelse – ligesom det i øvrigt er i mange Bollywood-film og i adskillige danske film instrueret af 'DAAEH'ere' – dels en fascinationsblandet accentuering af indvandrerens 'Andethed'.

En kombination af Bollywood- og Andethedsfascination er netop omdrejningspunktet for *Halalabad Blues*, hvor Kari kanalisere sine seksuelle fantasier om Cengiz ud i kulørte Bollywood-koreografier. Bollywood-referencen skal formentlig på én gang forstås som en kærlig *hommage* til en sensuel filmisk udtryksform, der står Helle Ryslinges hjerte nær, og som en satire over Karis forestilling om de mørklødede som fantastiske forførere – en stereotyp, der er forbundet med den naturbundethed, som PH og Astrid Henning-Jensen lovpriste hos hhv. Josephine Baker og Paw.

Den satiriske omgang med denne stereotyp finder vi også i Hella Joofs *Oh Happy Day* (2004) – hvor en sort 'Messias' i form af en sexet gospelkorleder konfronterer især

de kvindelige beboere i et lille sjællandsk landsogn med deres fortrængte sensualitet. Og ikke mindst ser vi den i Martin Strange-Hansens novellefilm *Der er en yndig mand* (2002). Her forveksles den arbejdsløse Lars Hansens cpr-nummer ved en fejl med pakistanske El Hassans, og for at komme tæt på den fortryllende Ida, der underviser på kurset i dansk for udlændinge, forklæder Lars sig som indvandrer og overtager El Hassans identitet. Som El Hassan bliver han både nægtet job på grund af sit navn og udsat for racistiske bemærkninger fra værtshusfolket, men forviklingerne udredes, og El Hassan tilstår for Ida, at han faktisk ikke er El Hassan ... men Lars. Hvortil hun bemærker, at hun bedre kunne lide ham som El Hassan. Så hvis han vil holde på Ida, må Lars forblive i rollen som El Hassan.

Også i Christian Braad Thomsens *Den blå munk* (1998) optræder en mørklødet 'fremmed', Salem (Runi Lewerissa), der sætter en dansk piges safter i kog. Her er ingen ironisk distance til stereotypen, hvilket formentlig skyldes, at det er en pointe i filmen, at ingen blandt værtshusets stamklientel af lommeofilosoffer, drømmere, digtere og kærlighedshungrende sutter overhovedet kommenterer Salems mørke lød. Salem er en af dem! Han drikker da også både rødvin og øl, og vi får at vide, at han er fra Brønshøj. Men det er betegnende, at det er netop ham, der bliver inviteret med op i den attråede bartender Anitas private gemakker oven på værtshuset – og følgelig må lade livet for en forsmået konkurrents kniv.

I Anders Gustafssons ungdomsfilm *Bagland* (2003) er der ingen, der må lade livet, men selv om der er mange gode grunde til, at hovedpersonen Mille bliver fascineret af rapmusikeren Sami (Christopher Læssøe), så synes hans eksotiske fremmedhed i hvert fald at være én af dem.

Farveblinde film. Efterhånden findes der i den danske film- og teaterverden ikke så få skuespillere 'med anden etnisk baggrund' – og Zlatko Buric, Janus Nabil Bakrawi, Farshad Kholghi, Dejan Cukic og Ali Kazim har opnået noget nær (lokal) stjernestatus. Men det er betegnende, at de næsten altid optræder i 'brune roller', dvs. i roller, hvor de defineres i kraft af deres hudfarve. Dermed bliver 'DAEEH'erne' naturligvis synliggjort – hvilket ifølge bl.a. Erik Clausen som nævnt kan være en positiv ting – men de bliver samtidig fastholdt i en identitet som 'fremmede', der skiller sig ud i det danske samfund.

Hassan Preisler, der spillede grøn cykelbud i Preben Lorentzens *Grønne hjerter* (2006), slår på den baggrund til lyd for det, han kalder 'farveblind casting', for, som han siger:

Eksistensen, følelseslivet og personligheden i perker-roller er alene farvet af etnicitet. De fleste problemer her i livet er imidlertid ikke defineret af hudfarve, men opstår ved relationer med andre mennesker. Kærlighed, had, sorg, vrede og forelskelse er følelser, som ikke har en skid med hudfarve at gøre. Følelser er heldigvis farveblinde! (cit. Schmeichel 2006: 13-14)

Netop *Grønne hjerter* er et eksempel på en sådan farveblind film. Preisler spiller her Epo, der tydeligvis er lidt mørkere i huden end sine cykelbud-kolleger Farfar og Dingo.

Men det spiller ingen rolle for venskabet mellem dem, og følgelig er det heller ikke noget, der lægges vægt på i filmen. Tilsvarende i *Råzone* (Christian E. Christiansen, 2006), hvor Shaid (Murad Mahmoud) er en del af det rå og ubarmhjertige teenagemiljø på lige fod med sine lysere kammerater. Ingen tager notits af, at han er 2.G'er – ej heller filmen. Og i Birgitte Stærmoses novellefilm *Istedgade* (2006) er Janus Nabil Bakrawi bare Mark, der arbejder på café og er forelsket i Ida, som ikke kan finde ud af sine egne følelser.

I overensstemmelse med den ironiske tilgang, der kendetegner en stor del af de nyere danske film, kan der naturligvis også leges med den stereotype 'etniske casting'. Som det for eksempel sker i *I Kina spiser de hunde*. Dejan Cukic, som ellers har gjort det mest i 'etniske' roller – f.eks. som Drago i *Bella, min Bella* og, ikke mindst, som serbisk lejemorder på fatwa-opdrag i Danmark i tv-serien *Den serbiske dansker* (Jacob Grønlykke, 2001) – spiller her Arvid Blixen, verdens kedeligste bankmand (hans kæreste har hørt "pollental, der var sjovere"). Længere fra stereotypen om den sexede og/eller kriminelle indvandrer kommer man næppe.

Hans Fabian Wullenwebers *Tvilling* (2003) – om tankpasseren Lars (Janus Nabil Bakrawi), der lader sig kronrage for at blive som den kæreste, som nabopigen Julie (Trine Dyrholm) har mistet – kan vel ikke ligefrem karakteriseres som en ironisering over fænomenet 'brun casting', men med sin noget demonstrative pointe om, at en 'brun' skuespiller kan være en 'hvid's tvilling – uden at det skulle virke påfaldende – kan måske alligevel opfattes som en slags statement.

'Farveblind casting' er imidlertid ikke nødvendigvis bedre end 'brun casting' – for 'DAEEH'erne' har jo faktisk ofte en specifik kulturbaggrund, som man ikke opnår noget ved at negligere. Det er en vanskelig balancegang, såvel for gammel- som for nydanske instruktører.

'Nydanskere' bag kameraet. I modsætning til især Frankrig og England – som på grund af deres kolonifortid har et meget stort antal indvandrere – men for så vidt også til lande som Tyskland, Sverige og Norge, er der i Danmark endnu kun meget få filminstruktører med indvandrerbaggrund. Så få, at det i 2001 førte til en debat om, hvorvidt man skulle indføre en særlig filmstøttepulje for 'nydanskere' – et synspunkt, som især den irakiskfødte manuskriptforfatter og kortfilminstruktør Mohammed Tawfik gjorde sig til talsmand for. Eller om en sådan 'positiv særbehandling' tværtimod ville placere 'indvandrer-filmfolk' i en slags ufrivilligt beskyttet værksted. Dét var den iranskfødte manuskriptforfatter Ali Ohadi Esfahanis holdning: det handlede ikke om at grave grøfterne dybere, men snarere om at få de støttebevilgende instanser til at indse, at der i indvandremiljøerne faktisk findes historier, som det er værd at fortælle på film – og som det følgelig også er værd at støtte økonomisk (Hjort 2005: 254).

At filmfolk 'af anden etnisk herkomst' har værdifulde historier at bidrage med, bekræftes af de film, der faktisk er lavet. Film, som i kraft af deres insider-blik giver et helt andet billede af det at være indvandrer i Danmark end de stereotype 'perker'-portrætter – med eller uden satirisk fortegn – som præger dansk film i øvrigt.

I lighed med de 'gammeldanske' fremstillinger af 'nydanskerne', er der imidlertid også film instrueret af 'nydanskere', som fokuserer på forskellen mellem 'dem' (nu: gammeldanskerne) og 'os' (nu: nydanskerne). Voja Miladinovics allerede omtalte *Gæstearbejdere* er ét eksempel. Et andet er iranskfødte Farrokh Majidis *Raha* (1990), der handler om en iransk skuespillers identitetskrise, mens hun venter på asyl i Danmark. Ensom og magtesløs skrider hun sin smerte ud, når minderne om tortur og adskillelse vælter ind over hende i flashbacks – hvilket udløser en vrede overfusing fra hendes danske nabo. Som Drago i *Bella, min Bella* vil hun gøre en ende på ventetiden og hænge sig i en lampekrog, men i modsætning til Drago forstyrres hun i sit forehavende af lyden fra et dansk sprogkursus – formodentlig et fingerpeg om, at hun trods alt vil satse på en fremtid i Danmark.

Amir Rezazadeh, den første instruktør med udenlandsk baggrund, der er uddannet fra Den Danske Filmskole, skildrer i kortfilmen *Min smukke nabo* (1999) et møde mellem 'nydanske' Anis, der ikke kan få en praktikplads pga. sin etnicitet, og hendes blonde, cellospillende genbo Louise. Anis' far – som er ingeniør af uddannelse, men i Danmark ernærer sig som taxachauffør – vil kun sin datter det bedste, og i hans øjne er det bedste for hende ikke en uddannelse, men derimod at blive gift hurtigst muligt. Ej heller vil det være til hendes bedste at gå ud blandt danskere, så da Louise giver koncert, må Anis pænt blive hjemme.

To kvinder (Amir Rezazadeh, 2001) stiller også skarpt på forskelle og ligheder i en historie om en ældre overklassefrue (Bodil Kjer), som praktiserer en muslimsk hjemmehjælp (Fadime Turan) på af sin travle søn. Kulturforskellene synes uoverstigelige, i alt fald fra overklassefruens synsvinkel: for hun kender jo slet ikke muslimske kvinders måde at gøre rent på! Men de to kvinder mødes i en fælles passion for musikken, og snart bliver det klart, at der måske er mere, der forener end adskiller dem. Ligesom den aldrende frue har en fortid som koncertpianist, drømmer den unge hjemmehjælp om at blive det, men udsigterne er sorte, eftersom hun står til at blive gift med sin fætter i Marokko. Også den ældre, danske kvinde kender imidlertid til arrangerede ægteskaber: hun blev i sin tid tvunget til at gifte sig, fordi hun var gravid.

I 2007 blev Mirza Ekinovic færdig på Filmskolen, og hans afgangsfilm, *Paragraf 15*, er et ætsende angreb på den danske flygtningelovgivning – specielt §15 i 'Lov om midlertidig opholdstilladelse til visse personer fra det tidligere Jugoslavien'. Den såkaldte 'Jugoslaverlov', som, indtil den blev ophævet i 2002, indebar, at behandlingen af jugoslaviske asylansøgere sager kunne udskydes i op til to år, hvor de pågældende ikke måtte forlade Danmark. I filmen fanges Mustafa i denne fælde, for han har ikke noget højere ønske end at forlade Danmark igen for at blive genforenet med sit barnebarn i USA. Men så længe der ikke er nogen afgørelse i hans asylsag, er han tvunget til at blive.

Den tredje vej. Heroverfor står, hvad man kunne kalde 'den tredje vej', dvs. film, som i stedet for at grave grøfter og fokusere på reelle eller forestillede modsætninger

mellem 'gammel'- og 'nydanskere' blot beskæftiger sig med mennesker, uanset hudfarve – uden af den grund at negligere deres kulturelle baggrunde. I disse film er det at være indvandrer på den ene side noget særligt (det giver nogle særlige erfaringer, som det kan være værd at fortælle om), men på den anden side er det ikke spor mere særligt end at være fra Fanø eller Vesterbro (med de særlige historier, der knytter sig til de erfaringer).

Et eksempel er Søren Faulis *Antenneforeningen* (1999) om en flok beboere i en københavnsk ejendom, der – i det mindste for en stund – står sammen, da katastrofen rammer: den elskede serie *Huset på Christianshavn* erstattes af sort skærm. Ejendommen er en slags Danmark i miniformat – inklusive pensionister, en pornomodel, en enlig mor, et medlem af Dansk Folkeparti, en indvandrer og en ganske almindelig antenneinstallatør – men i denne sammenhæng samler interessen sig naturligvis om indvandrerens, Khalid (Farshad Kholghi). Khalid er hverken grønthandler, taxachauffør, kriminel eller specielt seksuelt indbydende. Han er bare én af beboerne og står som sådan last og brast med de andre i kampen mod den fælles fjende: ejendomsselskabet, der har ryddet taget for tv-antennor. På den anden side negligerer *Antenneforeningen* ikke den vel-integrerede Khalids indvandrerbaggrund, som, i overensstemmelse med filmens komedieformat, kommer til udtryk i form af udtalelser som, at han ikke tror på "Gud og Allah og alt det pis", eller at han ville stemme på Fremskridtspartiet eller Dansk Folkeparti ... hvis han ellers havde været stemmeberettiget.

Der er selvfølgelig grænser for, hvor alvorligt man skal tage en komedie. Men *Antenneforeningen* udmærker sig ved dels at undgå de værste stereotyper uden af den grund at usynliggøre 'sin' indvandrer, dels ikke at være bange for at gøre grin med alle, uanset etnisk herkomst. Imidlertid er det – måske ikke så overraskende – blandt de 'nydanske' instruktørers film, man finder de mest overbevisende eksempler på det, jeg her har kaldt 'den tredje vej'.

Et sådant er Manyar I. Parwanis kortfilm *I min verden* (2006) om Hafi (Ali Kazim), som sammen med sin mor er flygtet til Danmark fra Afghanistan. Faderen blev skudt under flugten, og nu ligger moderen for døden på Rigshospitalet i København. Hendes hjerte vil ikke mere, og Hafi, der har lovet sin far at tage sig af moderen, beslutter derfor at give hende sit. En på én gang stærk og barok historie, men det afgørende her er, at *I min verden* uden på nogen måde at nedtone eller fortie personernes baggrund og aktuelle situation i Danmark – Hafi er f.eks. uddannet ingeniør, men arbejder på slagteri – interesserer sig mere for dem som mennesker end i deres egenskab af indvandrere. Der er således ingen firkantet modsætning i, at Hafis mor fra hospitalsengen det ene øjeblik kan bede ham rage overskægget af, så han ikke ligner en terrorist – og det næste spørge ham, hvordan det går med hendes helte i tv-serien *Glamour*. Såvel frygten for at blive mistænkt for terrorisme som fascinationen af amerikanske tv-serier er en del af deres liv.

Ellers er den 'tredje vej' mest kommet til udtryk inden for dokumentarfilmgenren. Bl.a. i Sami Saif og Phie Ambos prisvindende dokumentarfilm *Family* (2001) – en slags

roadmovie om parrets rejse til Yemen i forsøget på at finde Samis far, der forlod ham og hans mor og bror, da Sami var bare ni år. En dybt personlig historie, som nok tager udgangspunkt i Samis 'etniske oprindelse', men ikke på nogen måde tematiserer den som 'Andethed'.

Tilsvarende fortæller den ligeledes dokumentariske antologi-film *5 hjerteslag* (2003, instr. Manyar I. Parwani, Faisal N. Butt, Paula Oropeza, Mahi Rahgozar, May el-Toukhy og Arun Sharma) fem historier, hvor det nok er indvandrere, der står i fokus, men uden at hverken indvandrersituationen i sig selv eller deres forhold til 'danskerne' gøres til omdrejningspunkt. Projektet tager afsæt i et manifest, der både forbød "taxachauffører, kioskejeere eller storfamilier. Ingen fordomsfulde klichéer relateret til andre kulturer" (Pade 2003: 28) og løftede pegefingre i forhold til det danske samfund. I stedet foreskriver manifestet, at filmene skulle "bryde ind i fem personers tilværelse og fortælle om store øjeblikke i deres liv", ligesom det var et krav, at disse personer skulle skildres som individer og ikke som repræsentanter for en fremmed eller eksotisk kultur.

Det er der kommet fem hver på sin måde meget spændende film ud af. Om italienske Paolo, der henter styrke i musikken – specielt 'det ulogiske instrument' bandoneonen – til at tage sig af sin kræftsyge danske kæreste; om en kvindelig advokat med iranske rødder og ambitioner om at blive højesteretsdommer, som må skille sig af med sin elskede dalmatinerhund, da hun flytter ind i en ny og fancy lejlighed på Langelinie; om et lige så stærkt som problemfyldt søskendeforhold mellem en manio-depressiv fyr og hans søster, der på én gang vil hjælpe og kontrollere ham; om to venner, som i et forsøg på at bearbejde sorgen og selvbefredelserne over en fælles vens selvmord drager til Tyrkiet for at opsøge hans grav; og om en venezuelansk kvinde, der forsøger at håndtere sin datters død ved at bygge et dukkehus til hende.

På intet tidspunkt tales der i disse fem film om 'indvandrere', og der opstilles ikke noget modsætningsforhold mellem personer og de 'etniske danskere'. Det er helt andre, personlige og menneskelige historier, der står i fokus. På den anden side fornægter filmene på ingen måde personernes udenlandske rødder, ligesom der ikke gøres noget forsøg på at assimilere dem i en eller anden forestillet danskhed. For, som de to initiativtagere og producere, Annette Mari Olsen og Katia Forbert Petersen, der begge selv har ikke-danske rødder, udtrykker det: "Hensigten er, at vi om nogle år ser danske film med mørke ansigter uden at undre os. (ibid.)

Et nobelt mål, som i sig selv illustrerer det skred, der er sket i danskernes og dansk films forhold til 'de fremmede', siden Louis Armstrong for snart 75 år siden gik på scenen i *København – Kalundborg og -?* Men vi er der ikke endnu!

Eva Jørholt er lektor ved Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet. Hendes essay har tidligere været bragt i tidsskriftet Kosmator ved Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet. Hen

HASSAN PREISLER:

Dukketesten

Institut for Menneskerettigheder

12 min.

Danmark. Dokumentarfilm. Dukketesten er en dansk og nutidig version af det amerikanske eksperiment The Doll Test, som blev foretaget af den afro-amerikanske psykolog Dr. Kenneth Clark tilbage i 1940'erne.

Den danske dokumentarfilm, Dukketesten starter med en voice-over præsentation af Dr. Kenneth Clark. Formålet med Clarks test var at finde ud af, hvordan raceadskillelse påvirkede børns selv værd. The Doll Test blev udført ved hjælp af to identiske plasticdukker – en hvid og en sort, og børnene skulle vælge, hvilken af dukkerne, de foretrak. Flertallet af de adspurgte børn foretrak den hvide dukke fremfor den sorte, og det indikerede, mente Clark, at raceadskillelse fører til følelser af mindreværd hos de afro-amerikanske børn. De har overtaget samfundets negative holdning til sorte og overført denne holdning til sig selv.

Efter introduktionen begynder testen anno 2008, der er foretaget med børn fra forskellige københavnske institutioner. En mørk dreng får præsenteret de to dukker med spørgsmålet: Hvis nu du skulle vælge den pæneste dukke, hvad for en ville du så vælge?

Drengen peger på den lyse dukke.

Hvorfor er det den pæneste dukke, synes du?

Fordi den er lys i farven, svarer drengen.

Derefter bliver drengen spurgt, hvilken af dukkerne, han synes, at han selv ligner, hvorefter han peger på den

sorte dukke. Forsøget gentages med forskellige børn, men alle vælger den hvide dukke.

I anden del af testen handler det om børns præferencer ved farvelægning af tegninger. Dette blev også undersøgt i The Doll Test. Tegningerne består af en sort/hvid tegning af et kvindehoved.

Spørgsmålet lyder: Hvis du skulle give den her smukke pige en hårfarve, hvad for en af de her to ville du så vælge?

Barnet kan vælge mellem en gul og en sort farveblyant, og vælger straks den gule. Også dette forsøg gentages nogle gange med børn, der alle vælger den gule farve.

Tredje del af testen viser tegningen fra før i to eksemplarer – en er malet med lys hud og gult hår, den anden med brun hud og sort hår. Igen vælger børnene den lyse udgave som den pæneste. Tegningen med det sorte hår beskrives som "grim".

Så kommer dukken igen på banen. Blå øjne eller brune? Hvad er pæneste? De blå, svarer børnene. Hvad farve øjne har du selv?

Brune, svarer de. En dreng tilføjer: Alligevel kan jeg ikke lide brune.... jeg er selv blevet født sår' her.

Filmen er tilrettelagt af Hassan Preisler og produceret for Institut for Menneskerettigheder i 2008.

Jeg synes, at det er interessant og relevant at gentage Clarks forsøg i Danmark anno 2008. Det synes jeg,

fordi den måde minoriteter problematiseres på, givetvis må påvirke børn. Det ville være underligt andet. Men er det det, Dukketesten ønsker at vise? At børns selvbillede skades på grund af samfundets negative billeder af indvandrere/mørke? Da der mangler en decideret introduktion til den danske udgave andet end præsentationen fra The Doll Test, må man gå ud fra, at det er tilfældet.

Så hvad betyder det, når de mørke børn vælger den hvide dukke, som den pæneste? Er det udtryk for selvhad? Måske. Børnenes præferencer for at vælge den hvide dukke kunne skyldes mange ting. For eksempel, at de oftest leger med hvide dukker – og at den hvide dukke for dem repræsenterer en "rigtig" dukke. Tegningen de skulle farvelægge havde en opsat Askepot-agtig frisure, og hvis børnene, som jeg, har set ligheden, ville den gule farve være mere naturlig at vælge.

Ved at spørge, hvilken dukke er den pæneste, bliver den fravalgte dukke pr. definition den "grimmeste," og når det næste spørgsmål så er, hvilken dukke ligner du – og barnet peger på den sorte, så har barnet indirekte fortalt seeren, at han synes, at han selv er grim.

Nogle af børnene ser ud til at synes, at det er ube

hageligt at svare (og forsvare), at de vælger den hvide dukke. Andre ved tydeligvis ikke helt, hvorfor de synes, at den hvide dukke er den sødeste. En pige begrundet

det i dukkens tøj, selv om dukkerne er ens klædt. Andre igen svarer klart, at de vælger den lyse dukke at lege med, fordi de ikke kan lide at lege med sorte. (Den pige, der udtalte det, var selv ret lys i huden.)

I slutningen af filmen angives det, at 41 brune børn deltog i forsøget. Visse af dem, vil jeg påstå, var lyse i huden, men havde mørkt hår og brune øjne. De identificerede sig også med den sorte dukke, selv om de hudmæssigt burde have valgt den lyse. Det er tydeligvis fremmedheden og følelsen af at være anderledes, de peger på, snarere end den reelle hudfarve. Af forsøgets 41 børn valgte 35 den hvide dukke – altså et overvejende flertal. 30 af de 41 børn valgte at farve håret på tegningen gult, mens 11 valgte den sorte farve.

Desværre er ingen af de børn, der valgte den sorte dukke eller deres begrundelse for at vælge den, inkluderet i filmen. Da filmens pointe er, at vise os, hvordan børn påvirkes af samfundets holdninger til mørke mennesker, kunne inddragelsen af de børn, der netop vælger den sorte dukke give anledning til en debat om, hvorfor nogle børn kommer mere "hele" ud af en barndom med diskrimination end andre. Det kunne også være, at de

valgte den sorte dukke, fordi de syntes, det var synd for den og dermed ville det uddybe filmens pointe. Da jeg med det samme køber filmens pointe, at børn påvirkes af diskriminering – og det for mig ikke er det, diskussionen handler om, bliver det vigtigere for mig at vide, hvorfor nogle børn fravælger den hvide dukke.

Der er ingen tvivl om, at filmen (testen) er styret efter at opnå et bestemt resultat - Clarks resultat - og det synes jeg også er helt i orden. Det er et stykke virkelighed, der skal formidles til de, der ikke kender til eller lever i den virkelighed. Men Duketesten forekommer mig med sine kun 12,26 minutter langtrukket. Det er en variation af de samme to-tre spørgsmål, der stilles, og det er den samme konklusion, der opnåes. Mere variation kunne have uddybet emnet. Måske med et par ekstra spørgsmål. Men så ville testen givetvis ikke være en gentagelse af The Doll Test, hvilket jo er pointen, og det, at gentage Clarks test i Danmark i 2008, er for mig i sig selv et stærkt budskab.

Jeg mener, at Duketesten tester normalitet – og længslen efter det. Blandt andet udtaler en pige, at man bliver sort af at stå i solen og at alle derhjemme er hvide med undtagelse af hende selv og hendes far. Hun vælger altså den hvide dukke, fordi det er det mest

normale. Jeg foretog selv testen med min fem-årige søn. Han valgte den hvide dukke. Jeg spurgte hvorfor? Han sagde, at det var den pæneste. Hvad for en vil du helst lege med? spurgte jeg. Den hvide. Hvorfor? Alle er jo hvide, var hans svar.

Duketesten sætter fokus på en meget overset problemstilling – diskriminationen findes – og dens virkninger føles tidligt. Måske kan filmen være med til at sætte fokus på det? Måske kan noget ændre sig? For ændringen kan naturligvis kun komme ét sted fra. Som drengen med de brune øjne siger: Jeg er blevet født sån', og implicit, og der er ikke noget, jeg kan gøre ved det.

Nassrin el Halawani

Se Duketesten på:
<http://video.google.com/videoplay?docid=1775312837689575162#>

SØREN KRARUP:
National værnepligt
Forlaget Gyldendal
176 sider

Danmark. Politiske essays, debat. Titlen på præsten / politikerens / provokatørens Søren Krarups debatbog skal forstås således: Han har selv – som folketingsmedlem for Dansk Folkeparti siden 2001 – gjort sin borgerpligt for at rette op på rigets tilstand. Især har han i de otte år, der er tale om, gjort, hvad han kunne, for at sikre, at såkaldt danske kultur forbliver ubesmittet og upåvirket af en indvandring, som han i øvrigt også har gjort sin borgerpligt for at få stoppet. I sin essaysamling, *National værnepligt*, udtrykker han sin harme over de, der ikke tilsvarende gør deres borgerpligt og forsvarer dansk kultur mod påvirkning udefra. Og dét er faktisk fascinerende. Dét, at en begavet mand – oven i købet en mand, der må have blik for næstekærlighedens betydning – så ubesværet kan argumentere for, at vi skal være os selv nok. En stor retoriker er han – tilsyneladende – men hans argumenter om dette eller hint, vil helt sikker ikke kunne overleve en diskursanalyse. Krarup fremstår flere steder i sine essays og prædikener så uvederhæftig og ukærlig i sin argumentation, at man skulle mene, at det var i strid med hans gerning som præst at udtrykke sig sådan.

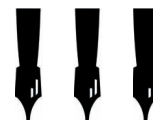
Ivan Rod

ELISABET SVANE:
Pia K
Forlaget Verve
224 sider

Danmark. Politisk biografi. Elisabet Svane er en journalist med blik for det politiske magtspil på tinge. Selv om hun vælger at skrive en biografi om en af de mest oplagt interessante figurer på Christiansborg, kan man således forvente at få et fornyende indblik i magtspillet, når man giver sig i kast med hendes bog om Dansk Folkepartis stifter, Pia Kjærsgaard. Man bliver da heller ikke skuffet. For Svanes bog afdækker med et indsigtfuldt, analytisk tilbageblik en perlerække af interessante magtspil fra især de sidste otte år i dansk politik. Magtspil hvori Pia Kjærsgaard indtager en hovedrolle eller central birolle. Eksempelvis giver Svanes bog et interessant indblik i partileders strategiske positionering, når det gælder spørgsmålet om indflydelse på VK-regeringens udlændingepolitik. Man får med Svanes bog en klar fornemmelse af Pia Kjærsgaards oprigtige engagement, når det gælder kampen for at sikre et Danmark for danskere. Bogen beskriver således den kontekst, hvori en række eksempler på partiets fremmedfjendtlige retorik er opstået. Og dét er interessant læsning, fordi eksemplerne afdækker, at retorikken ikke bare bunder i en rodfæstet intolerance, men netop også i et strategisk magtspil.

Ivan Rod

BIRTHE RØNN HORNBECH:
GUD, GRUNDTVIG, GRUNDLOV
Forlaget Gyldendal
160 sider

Danmark. Politisk biografi, debat. Dette er Birthe Rønn Hornbechs seneste debatbog ud af en stribe. I bogen kaster hun sig meget konkret ud i en skildring af Grundtvigs tankesæt og virke, for med baggrund i sin analyse heraf at forholde sig til fænomener som enevælde og demokrati, ytringsfrihed og censur, åndsfrihed og forkyndelsesfrihed mm. Hendes tilgang til stoffet gør dog, at der i langt større grad er tale om en bog om Grundtvig og hans værdier end titlen antyder. Det står klart, at forfatteren finder inspiration i Grundtvig. Men hvordan hun selv omsætter inspirationen til politisk virkelighed i dag, står ikke overhovedet klart. Mest interessant er, at Hornbech er nuanceret i sin skildring af landsfaderen, og også viser ham som den selvfede retoriker, han var – personagen, som klart foretrak at høre sig selv udbrede sig om dette eller hint fra Folketingets talerstol end at høre på andre. Grundtvig fremstår i de passager stærkt ucharmerende og usympatisk. Netop disse delelementer i portrættingen gør dog landsfaderen mere menneskelig – ophøjet som han med tiden er blevet især p.g.a. sine sublime salmetekster og den afgørende betydning for folkeoplysningen, som han trods alt har haft.

Ivan Rod

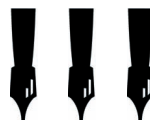
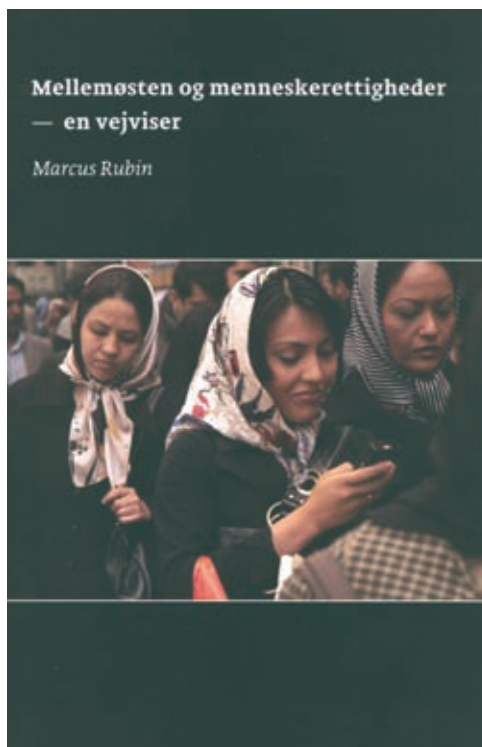

AFVIST - ASYLANSØGERE I DANMARK

Forlaget Tiderne Skifter
184 sider

Danmark. Journalistik, baggrund. Bag denne lille, men ikke uvæsentlige bog står Bedsteforældre for Asyl – en gruppe enkeltpersoner, som har ét mål tilfælles: De vil ændre dansk asylpolitik, således at afviste asylsøgere, som af forskellige grunde ikke kan rejse hjem, kan få humanitær opholdstilladelse i Danmark og dermed mulighed for at få et anstændigt liv side om side med os andre. I bogen præsenteres tyve case-stories – tyve historier om konkrete mennesker, deres flugt fra hjemlandene og deres møde med de danske myndigheder – og mellem disse historier fremlægges fakta om eksempelvis reglerne for advokatbistand, procedurerne ved asylansøgning, reglerne omkring starthjælp, vilkårene for uledsagede mindreårige, reglerne vedrørende udsendelse med tvang, etc. Man er ikke i tvivl, når man læser Afvist – asylansøgere i Danmark, om hvor hårdt det er, at trænge til hjælp og ikke vide, om man vil få den. Men historierne i bogen er og bliver overfladiske. Og dét er ærgerligt. Det ville have klædt bogen, om der havde været gravet et spadestik dybere redaktionelt, så historierne var blevet to- eller tredimensionelle istedet for en-dimensionelle.

Ivan Rod

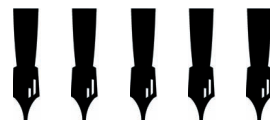

MARCUS RUBIN: Mellemøsten og menneskerettigheder

Det Udenrigspolitiske Selskab & Institut for Menneskerettigheder
168 sider

Danmark, Mellemøsten. Vejviser. Det er udgiverne, der kalder Rubins bog om Mellemøsten og menneskerettigheder for en vejviser, hvad dét så end betyder i denne sammenhæng. En kortfattet oversigt over menneskerettighedernes tilstand i et antal lande, kunne man også kalde den. I hvert fald har forfatteren ikke bare skrevet nogle introducerende, let læste afsnit om fænomener som demokrati og menneskerettigheder. Han har også rejst rundt i 12 lande – fra Marokko i vest til Iran i øst, Tyrkiet i nord til Yemen i syd – for at skildre selvsamme fænomeners karakter og implementering i de pågældende lande. Endelig har han fundet en række landefakta frem om statsform, befolkningstal, BNI, retsvæsen, tortur, dødsstraf, etc. Bogen fremstår som en introduktion til de nævnte fænomener og lande, hvorfor man ikke særskilt skal vente at komme i dybden noget steds. Til gengæld er forfatterens journalistiske tilgang med til at fastholde læseren, idet den er med til at afsætte uafrystelige billeder af overgreb i læserens erindring. Eksempelvis skriver Rubin om en grufuld form for tortur, som han ser på en mobilvideo i Ægypten. Den scene glemmer man aldrig.

Ivan Rod

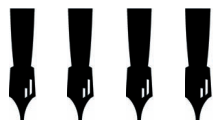

ILAN PAPPE: Det moderne Palæstinas historie – et land, to folk

Forlaget Klim
396 sider

Israel, Palæstina. Historie, statskundskab. Ilan Pappe er af tysk / jødisk oprindelse, er uddannet dr.phil., er pt. ansat som forsker ved universitetet i Exeter i England, er forfatter til en række bøger om Mellemøsten, Israel og Palæstina og er en internationalt kendt og anerkendt debattør og politisk kommentator. Det er med andre ord en mand af en vis tyngde, der har kastet sig over opgaven at nedskrive det moderne Palæstinas historie. Det er da også blevet en bog af en betydelig tyngde, der hermed er blevet tilgængelig på dansk. Det særligt interessante ved bogen er, at den tager udgangspunkt i et humanistisk og ikke et nationalistisk, etnisk eller religiøst perspektiv. Bogen skildrer af selvsamme grund den regionale storpolitik, de dogmatiske ideologier, den nationale romantik og den religiøse skillelinie med udgangspunkt i folket. Og dét ud fra et ønske om at sikre, at "vi ikke bliver slave af vores historie og hukommelse." Bogen er et must for den, der vil have en gedigen forståelse for, hvad der ligger til grund for den konflikt, der i dag har rodfæstet sig mellem israelere og palæstinensere.

Ivan Rod

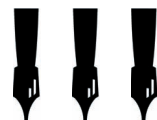

RICHARD FLORIDA:
Den kreative klasses flugt

Forlaget Klim
264 sider

USA. Økonomisk geografi. Den amerikanske professor i økonomisk geografi, Richard Florida, blev verdensberømt, da han i 2005 præsenterede sin teori om Den kreative klasse. Floridas hovedtese var, at den del af klodens arbejdsstyrke, som direkte arbejder med innovation – vil få en stadig større betydning for samfundsudviklingen – i takt med globaliseringens indtog og den dertil hørende intensivering af konkurrencevilkårene i erhvervslivet. I lande med et vidensintensivt erhvervsliv og en høj innovationsrate – det vil blandt andet sige lande i Nordamerika, Vesteuropa og Sydøstasien – kunne han konstatere, at Den kreative klasse allerede bestod af helt op til en tredjedel af arbejdsstyrken. Floridas analyse blev af mange opfattet som kontroversiel – mest af alt fordi han påpegede følgende sammenhæng: Et land, der udviser tolerance, kan tiltrække talent, der kan skabe teknologisk udvikling / innovation. I Den kreative klasses flugt, opfølgeren til Den kreative klasse, sandsynliggør Florida, hvorfor USA vil miste sin førerposition i den globale kamp om talentmassen. Den – for amerikanere – triste udsigt knytter han til den voksende intolerance.

Ivan Rod

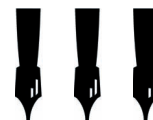

KRISTINA VAARST ANDERSEN m.fl.:
Den danske kreative klasse

Forlaget Klim
www.kreativeklasse.dk
160 sider

Danmark. Økonomisk geografi. Richard Floridas teori om den kreative klasse blev kort efter lanceringen i 2005 udlagt som et politisk manifest, selv om det reelt var et sæt af videnskabelige hypoteser, udviklet på baggrund af et omfattende empirisk studie af arbejdsstyrken. Det, der mere end noget andet gjorde, at hans teori blev udlagt som politiserende, var, at han søgte at påvise følgende sammenhæng: Et land, der udviser tolerance, kan tiltrække talent, der kan skabe teknologisk udvikling / innovation. Floridas studie af arbejdsstyrken fik allerede dén gang en dansk pendant, idet forskningscentret imagine .. Creative Industries Research ved Copenhagen Business School satte sig for at kortlægge den kreative klasse i Danmark med forskningsprojektet Teknologi, Talent og Tolerance. Det er resultatet af dét forskningsprojekt, der hermed foreligger i bogform. Bogen tilkendegiver, hvem den kreative klasse består af, hvor i landet de bor, og hvad de som klasse betyder for det danske samfund. Resultatet ligger nærmest som i forlængelse af den Magtudredning, der blev præsenteret i flere bind for få år tilbage.

Ivan Rod

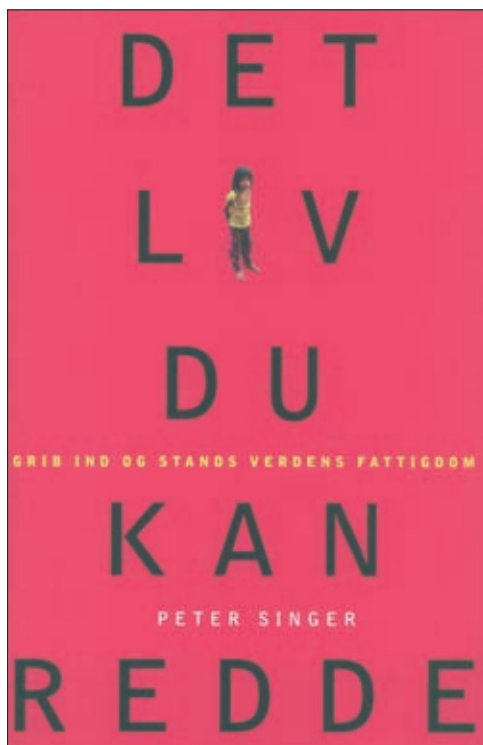

JENS MOBERG:
Rettidig omsorg

Forlaget Gyldendal Business
244 sider

Danmark. Ledelse. Jens Moberg er et af tidens største navne i dansk erhvervsliv. Og dét af følgende grunde: 1) Han har haft en meget fremtrædende position i Microsofts direktion i USA; 2) han er nu direktør for selskabet med det lidt mærkværdigt klingende navn Better Place; 3) han har markeret sig herhjemme med en lidt atypisk ledelsesform, som han selv betegner som Rettidig omsorg. Det er om fordelene ved Rettidig omsorg, om fordelene ved at fokusere på det bedste i sine medarbejdere / medarbejdere og om sine personlige valg og fravalg, han har skrevet en bog (som i øvrigt er illustreret af tegneren Anders Mørgenthaler). Det markante ved bogen og forfatterens ledelsesform er, at han med den understreger vigtigheden af – som menneske og leder – at søge selvindsigt. Han fortæller om fordelene ved – med udgangspunkt i selvindsigten – at have integritet, være modig, udvise engagement, lære af sine erfaringer, tilgive, etc. Havde det ikke været for Mobergs erhvervsmæssige tilgang til stoffet, kunne man således foranlediges til at tro, at bogen havde terapeutisk karakter. Den balancerer dog fint og kan sagtens læses uden forudgående interesse for det private erhvervsliv.

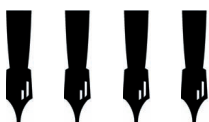
Ivan Rod

PETER SINGER:
Det liv du kan redde
 Kristeligt Dagblads Forlag
 216 sider

Australien. Økonomisk geografi. Grib ind og stands verdens fattigdom er undertitlen på den debatbog, som den engagerede australske professor i bioetik, Peter Singer, har skrevet. Professoren er oprigtigt indigneret over uligheden i verden - over, at næsten en fjerdedel af verdens befolkning må leve for under en dollar om dagen, mens en anden fjerdedel kan leve godt, spare op og spendere til højre og venstre. Det forunderlige er, at vi alle aner, at det forholder sig sådan. Men Singer gør misforholdet endog meget klart, idet han formidler et hav af fakta, der understreger misforholdet. Og idet han ikke bare forklarer, hvorfor misforholdet bliver opretholdt, men også fortæller hvordan den enkelte kan være med til at skabe en bedre balance. Titel og undertitel kan give læseren det indtryk, at bogen er et velmenende menneskes naive oplæg til debat. Men dét er ikke tilfældet. Det liv du kan redde er en engageret professors forskningsformidling - vinklet, så den enkelte læser kan handle på baggrund af viden. Et handlingsanvisende kapitel hedder eksempelvis: "Hvor meget koster det at redde et liv, og hvordan kan man regne ud, hvilken velgørhedsorganisation der gør det bedst?"

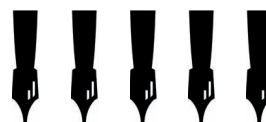
Ivan Rod

HENRIK JENSEN:
Det ordentlige menneske
 Kristeligt Dagblads Forlag
 256 sider

Danmark. Sociologi. Henrik Jensens *Det ordentlige menneske* er et befriende opgør med både egoisme og offermentalitet. Et energisk forsvar for pligtkultur og opgør med rettighedskultur. En skildring af fænomenet civilisation og af dets modsætning barbari. At en bog, der beskæftiger sig med netop dén tematik, udkommer nu kan ikke undre. For efter et årti med fokus på mig selv, mig selv, mig selv (min indtjening, min status) er det en helt åbenlys mulighed at tøjle egoismen og genindsætte empatien i en central position. Det er dét, Henrik Jensen på overbevisende måde agiterer for, at vi må gøre. Han lægger sig dermed i forlængelse af blandt andre Tor Nørretranders og dennes bog fra 2002, *Det generøse menneske*. Henrik Jensen har tidligere skrevet vedkommende analyser af det, han selv har kaldt *Ofrets århundrede* og *Det faderløse samfund*. Hans agenda er med andre ord at reetablere ansvaret for andre, at forpligte på fællesskabet. Med sin egen slendrende - til tider lidt irriterende - fortællestil formår han da også overbevisende at argumentere for pointen i at være ordentlig, snarere end at *opføre* sig ordentligt.

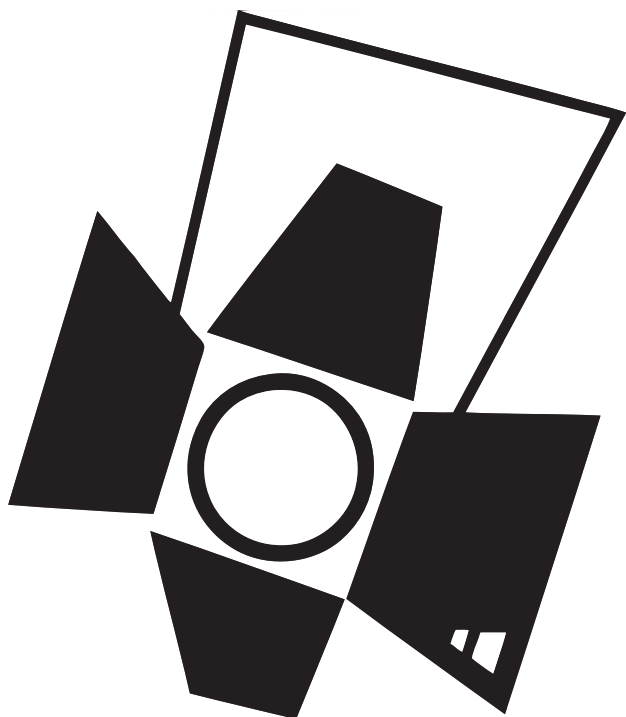
Ivan Rod

THOMAS HYLLEND ERIKSEN:
Jagten på lykken i overflodssamfundet
 Forlaget Tiderne Skifter
 264 sider

Norge. Socialantropologi. Professor i socialantropologi ved Oslo Universitet, Thomas Hylland Eriksen, er en af Nordens for tiden mest markante samfundsanalytikere. Af hans bagkatalog skal her især peges på bøgerne *Rødder og fødder* - identitet i en foranderlig tid (på dansk i 2006) og *Øjeblikkets tyranni* (på dansk i 2002). Dét, der gør Hylland Eriksens udgivelser så markante, interessante og relevante, er, at han på én gang baserer sine iagttagelser på forskning og formår at formidle denne i et let tilgængeligt, fængslende skriftsprog. Man får som læser snildt en fornemmelse af, at man er med forskeren ude i marken, fordi man næsten kan se professoren for sig - i dennes jagt på svar og indsigt. Hylland Eriksen er ikke opstillet og har - at dømme efter teksterne - ingen nykker. Tvært imod. Faren er større for, at han - med sin tilsyneladende lette gang på jorden og sit dertil hørende lette sprog - ikke vil blive taget alvorligt, når han siger noget alvorligt. Men lad dét fare. Hylland Eriksen har med sit seneste jagtudbytte fremlagt endnu en læseværdig fortælling om et nutidigt fænomen i den rige del af verden.

Ivan Rod

Teatret i det multikulturelle samfund

Når vi kalder et samfund “multikulturelt,” mener vi ikke at vi dermed dømmes det, kun at vi understreger mangfoldigheden i det. Faktisk udtrykker vi en form for tvetydighed.

Essay af Eugenio Barba

Det multikulturelle vilkår opleves aldrig neutralt, men enten som en trussel eller som en værdi. Som en trussel, når vilkåret påtvinges af de økonomiske og sociale forhold, der ligger udenfor det enkelte individs kontrol. Og modsat betragtes det som en værdi, når det er resultatet af et frit valg. En gruppe, en festival, et teater eller en sammenlutning, der er 'multikulturel' eller 'multietnisk' forekommer positiv blot i kraft af sin sammensætning og dette, endnu inden man kender til, hvad og hvordan de producerer.

Denne stærke positive værdi, som tillægges det multikulturelle udspringer af dets truende modsætning: I og med at samfundet forekommer os delt og tynget af indbyrdes kampe, så virker de fredelige oaser, hvor grupper og individer fra forskellige kulturer lever sammen, som lykkelige og mønstergyldige øer.

I dag definerer begrebet 'multikulturel' egentlig ikke et samfund bestående af ulige grupper, men snarere en realitet hvor forskellighederne er sårbare.

Forskellighederne bliver sårbare, når de drives mod to udslettelsesmåder: Udligning eller afvisning.

Udligning og afvisning er ikke modsætninger: Det er snarere to forskellige niveauer i vor kultur. Til en overfladisk ensartethed (de samme modebølger, de samme idoler, de samme informationsmønstre, de samme forestillingsformer, den samme slags mad) svarer et dybt behov for at søge til det grundlæggende ved ens eget selv, ved ens eget folk, for ikke at blive væltet over ende af den omgivende, påtrængende forvirring.

Det sidste århundrede sluttede i resignation overfor de økonomiske skævheder, som rykker utallige individer bort fra deres ubærlige økonomiske omstændigheder og tvinger dem til at flygte til rigere steder hvor de krænkes og undertrykkes. Opløsningen af ideologierne har ført til kollektive reaktioner, som vi indtil for bare få år siden ville have vurderet som utænkelige og dette ledsages af etnisk-religiøse krige og kæder af massakrer.

Det faktum, at næsten ingen længere taler om socialisme eller om kommunistiske idealer betyder ikke, at armoden eller uretfærdigheden er formindsket. Det betyder blot, at håbet er blegnet.

Kan man - i dette verdensbillede - håbe på, at teatret fortsat bevarer et eget rum?

I et samfund med sårbare forskelligheder bliver teatret til et paradoksalt rum.

I snæver forstand er et *paradoks* ikke et fornuftstridigt udsagn, men en sammenhængende tanke, som tager sit udgangspunkt i principper, der er forskellige fra de gængse, det vil sige, noget som ikke svarer til den almindelige og forudfattede mening. På trods af at et paradoks ikke kan modbevise, kan det heller ikke siges entydigt at have retten på sin side. Det vinder ikke, men det kan heller ikke overvindes. Det er alt dette jeg tænker på, når jeg taler om et teatrets paradoksale rum.

I den europæiske kultur har teatrets almindelige tilhørssted igennem århundreder ligget i byernes centrum. Teatrene var stedet, symbolet og monumentet for enheden i nationens, byens eller den sociale klasses kultur. I det 19. århundrede kom deres facader til at ligne de øvrige templer i den borgerlige kultur, Museet og Børsen. Udenfor disse anerkendte og respekterede steder, opstod andre teatralerum, forskellige eller i direkte modsætning: Kunst-teatre, avantgarde-teatre, studio'er, 'små scener,' 'theatres de poche,' ateliers, workshops, laboratorier, 'off- og 'off-off'-teatre. Deres stadige polemiske dialog med teatrets almindelige tilhørssteder skabte frugtbarheden i det 20. århundredes teaterkultur.

Udenfor disse to komplementære rum opstod da et 'tredje teater.'

Sammen med min gruppe, Odin Teatret, er jeg på rejse rundt i verden i flere af årets måneder. I kun en meget lille del af denne tid er vi gæster hos rige og påskønnede teatre. Størstedelen af tiden rejser vi i det 'tredje teaters' rum. Overalt møder jeg miljøer bestående af engagerede mindretal: Mennesker, som tørster efter handling og transcendens igennem teatret.

Ordet 'transcendens' virker filosofisk og religiøst. For mig angiver det noget, der er frit for doktriner, noget som har at gøre med de værdier, der gælder i håndværkerens beskedne og omhyggelige gerning. Jeg tænker på den tilsyneladende ensomhed, som var vilkår for de anarkistiske håndværkere, der havde kæmpet for Cataloniens frihed og som Hans Magnus Enzensberger mødte i deres landflygtighed. Der var de i stand til at bevare værdigheden og følelsen af et personligt oprør igennem det anonyme håndværk.

Der er meget 'transcenderende' teater i dag i vore multikulturelle samfund. I forhold til de perioder, hvor det anerkendte teater forekom at være eneste referencpunkt, er der i dag en bred vifte af teatre. Af disse virker mange i områder, hvor de sociale sår er dybe: i fængslerne, på hospitalerne, i indvandrergrupperne, blandt samfundets udstødte. Det vil sige, næsten altid udenfor den særlige kulturs områder, der opsøges af et teater-publikum.

Det er anonymt og 'transcenderende' teater, Susan Sontag rejste til Sarajevo for at lave.

Det er anonymt og 'transcenderende' teater, Mbongeni Ngema skabte i Sydafrika under apartheid-styret, før han blev en berømtthed.

Det er anonymt og 'transcenderende' teater, den amerikanske jesuit Jack Warner har skabt i Honduras hvor evangelierne, Molieres Scapin og Maya-folkeepos'et Popol Vuh er blevet til de undertrykte symboler for kulturel modstand.

Teatrets paradoksale rum er turbolent og de gængse vurderingskriterier er her til ringe hjælp. Det er et uroligt rum, fjernet fra rampelyset, fjernet fra eksperter og meningsdanneres opmærksomhed.

Det er værd at tænke lidt over denne modsætning: Det er de forsømte teatre i randområderne, der søger at skabe en ny mening og en ny værdi i et fag, der ellers synes forudbestemt til at forblive et ærværdigt levn fra en forsvindende samfundsmodel.

Jeg har levet i teatret som emigrant. Det har tilladt mig at bevæge mig i multikulturelle samfund, og forsvare min identitet uden at det blev for let at identificere mig. Teatrets værdi ligger i kvaliteten af de relationer, det skaber mellem menneskerne og mellem de forskellige stemmer, der taler i det enkelte individ.

Jeg tror ikke på gensidig forståelse. Jeg tror på interessen i udveksling, på den ubegrundede solidaritet mellem forskellige væsener, der ikke foregiver at forstå hinanden. Jeg tror på den uovervindelige adskillelse iblandt dem, der handler i fællesskab. Frugten af deres handling kan alligevel være en og fælles.

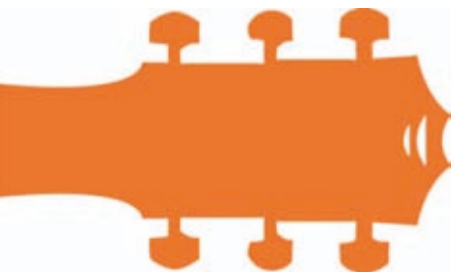
Jeg tror på teatret som tomt ritual, ikke fordi det er ligegyldigt og uden mening, men fordi det ikke er besat af en doktrin. Her kan enhver møde sin egen 'forskellighed,' udforske den, forstærke den, uden at kvæle de andre. Griot'erne fra alle lande og fra alle epoker, de professionelle skuespillere, rejsens og overgangens kunstnere, er billeder på teatrene, der står på tærskelen til det nye årtusinde. Helt til begyndelsen af vort århundrede har det naturlige rum for teatrets folk været rejsens flydende tilstand: Her var den kulturelle identitet ikke givet af hverken geografiske eller historiske grænser, men af faglige værdier.

I århundreder, indtil teatret blev underlagt behagets, succesens, censurens og den sociale foragts tyranni, levede skuespillerne et liv i eksil, uden adgang til det omgivende samfunds agtede og respekterede værdier.

I dag vælger mange teatret for at beskytte den del af hver af os, som lever i eksil.

Dette eksil er ikke en udelukkelse eller ydmygelse. Det er en erobring. Eller, med andre ord, det er politisk handling. Det bliver en ikke altid erklæret og bevidst, men alligevel konkret og aktiv stillingtagen imod et samfund, der frygter sine mange iboende sjæle.

Italienske Eugenio Barba er teaterproducent og -instruktør. Stifter og daglig leder af Odin Teatret i Holstebro. Hans essay er oversat fra italiensk af Tina Nielsen.

VAYO: Tango

Pantaleòn Records PAN 1009
www.vayoraimondo.com
30 min.

Uruguay, USA. Tango. Vayo Raimondo kaldes tangoens hjerte, sjæl og stemme. Sandsynligvis fordi han både forstår genrens traditioner, og fordi han formår at give genren nyt liv. Med Vayo Raimondo bliver og forbliver den akustiske tangomusik således vital – præget af sin indplacering i historien og præget af sin indplacering af en uafsluttet evolution. Vayo Raimondo blev født og voksede op i Montevideo i Uruguay – derfra stammer hans forståelse for genrens rødder – men igennem de sidste mange år har han boet i USA – og derfra stammer hans forståelse for vigtigheden af som musiker at forny sig selv og sit udtryk. Parallelt med denne dobbelttydighed indledes og afsluttes hans nye album med næsten hundrede år gamle kompositioner – La Cumparsita og Milonga Sentimental - mens alt derimellem er hans egne, nye kompositioner. Vayo Raimondo indspiller altid med sine gamle kumpaner fra Uruguay og Argentina, og da disse er nogle af verdens bedste tangomusikere, kan alt indspilles uden al for megen indøvelse. Og netop dét giver musikken en intensitet, som er enestående, og som kan lade sig give sig, som følge af kompositionernes og musikernes generelle kvalitetsniveau.

Ivan Rod

TRE TIL TANGO: Movimiento

Gateway Music TTT 0209
www.tretiltango.dk
41 min

Danmark. Tango. Når dette ensemble hedder Tre Til Tango hænger det snarere sammen med, at det er en trio, end med at der er potentielle jalousidramaer i ensemblet. Violinisten Niels Skovmand, pianisten Charlotte Støjberg og bandoneonspilleren Marianna Vinther Olesen er således tre sammenhængende musikere, som slet og ret byder op til dans. Dét er netop, hvad de gør: Byder op til dans. Både når de spiller live – hvilket de ofte gør – og når de som her foreviges på album. På Movimiento lader de tre sig på enkelte numre supplere op af sangerinden Diana Nunez og guitaristen Asger von Daler. Men ellers klarer de den selv. Og dét til denne lytters store fryd. Der er nemlig noget forfriskende upoleret og begejstret over de tres debut på skive. Noget forfriskende og frejdigt over deres dramatiske tilgang til klassikere af komponisterne Gerardo Matos Rodriguez, Francisco Canaro, Osvaldo Pugliese, Agustin Bardi, Jacob Gade, Julián Plaza og Astor Piazzolla. Og noget forfriskende og frejdigt over, at de tillader sig at indlemme nye kompositioner af Skovmands selv i det, der ellers er en perlerække af kompositoriske præstationer fra de primært argentinske mestre.

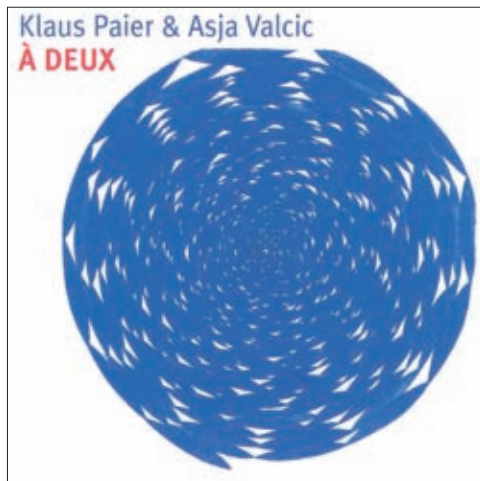
Ivan Rod

DIVERSE:
The Rough Guide to Tango
 World Music Network RGNET1.219CD
www.worldmusic.net
 63 min. + 43 min.

Argentina. Tango. Ligesom der indenfor rejseguides er en udgivelsesserie, der hedder The Rough Guide to....., er der indenfor musikken en udgivelsesserie, der hedder The Rough Guide to..... Navnet på begge serier indikerer, at målet med hver enkelt udgivelse indenfor serien er at samle high-lights fra regionen / genren. The Rough Guide to..... er altså helt generelt ikke udgivelser, der inviderer til fordybelse. The Rough Guide to Tango samler også bare en række high-lights, der giver lytteren indblik i tangoens centrale udtryk. Men albummet er rent faktisk en værdifuld introduktion til genren, idet hele 16 forskellige, primært argentinske ensembler præsenterer genren i al dens øjeblikkelige mangfoldighed. Blandt de mest interessante introducerende numre skal disse nævnes: Damián Bolotins strygerversionering af Astor Piazzollas klassiker Escualo, Quadro Nuevos klezmer-aftige versionering af danske Jakob Gades klassiker Tango Jalousie og Tango Siempre egen jazzede tango Diablo Slow. De tre nævnte numre, giver i sig selv grund til at studere videre udi genren. Og det samme gør den bonus-cd, som er inkluderet: Carlos Libedinskys elektroniske Narcotango 2.

Ivan Rod

KLAUS PAIER & ASJA VALCIC:
À Deux
 ART Music 9478-2
www.arcmusic.co.uk
 53 min.

Østrig, Kroatien. Tango, folk, kammerjazz, klassisk. Østrigske Klaus Paier regnes for at være en af Europas bedste på accordeon og bandoneon. Men når han, som her, spiller med den kroatiske cellist Asja Valcic fremstår han som en af verdens bedste på sine instrumenter. Og det interessante er, at han ikke bare er en fuldstændig suveræn musiker, men også en helt vanvittig kompetent og komplet komponist. (Bemærk, at alt materialet på À Deux er skrevet af Paier). Selv nævner han pianisterne og komponisterne Thelonious Monk og Keith Jarrett, foruden bassisten Charles Mingus og bandoneon spilleren Dino Saluzzi som sin vigtigste inspirationskilder. De tre første tilhører jazzens verden, sidstnævnte Tango Nuevos. Lægger man hertil, at Valcic er klassisk uddannet cellist - blandt andet fra Tschaikovskys konservatoriet i Moskva - har man grundelementerne i den fascinerende cocktail, som de to tilsammen udgør. En cocktail, der både åbner for jazzede improvisationer (lyt for eksempel til À Deux), for mere klassisk inspireret musik (lyt til den stilfærdige Menuet) og for mere svedig tangomusik (Tango Loco tager prisen). Duoen er - uanset specific genre - mesterlig!

Ivan Rod

INSTITUTO EL CIMARRON:
Music From Argentina
 ARC Music EUCD 2207
www.arcmusic.co.uk
 56 min.

Argentina. Tango, folk. Instituto El Cimarrón er et argentinsk musik- og danseensemble, som er sat i verden for at promovere argentinsk kultur - hjemme og ude. Og ensemblet gør det med den allerstørste troværdighed og med en åbenlys kærlighed til tangoen og folkemusikken, som her er i fokus. El Cimarróns udtryk er bare mere traditionelt og folkeligt end de mere professionelle tango-ensemblers udtryk. Til gengæld er ensemblets udtryk også forfriskende upoleret - og netop troværdigt og kærligt. Og det i sig selv er en kvalitet. El Cimarrón favner endda vidt på albummet. Ensemblet præsenterer både den traditionelle tango, som har sine rødder i den østlige del af Argentina og Uruguay - i området ud imod Atlanterhavet - og den folkemusik, som har sine rødder i det vestlige Argentina - i området op imod Andesbjergene og nabolandet Chile. Begge stilarter er som udgangspunkt upolerede og simple. Og dét er de også i El Cimarróns versioneringer. Og det er for så vidt en styrke. Alligevel bliver man ramt af spørgsmålet: Hvorfor er udtrykket ikke raffineret noget mere? Hvorfor skal musikken lyde som for 30-40-50 år siden? Skyldes det et ønske om sikring af kulturarven?

Ivan Rod

TAHITI HERE: Music from the South Pacific

ARC Music EUCD 2206
www.arcmusic.co.uk
53 min.

Tahiti. Traditionel. Musikalsk er øerne i det sydlige Stillehav en sort plet på de flestes landkort. Vi associerer dem for det meste med ukulele og trommer, der akkompagnerer bastskørteklædte kvinders æggende danse. Denne CD afkræfter egentlig ikke billedet. Musikken virker ret monoton, måske fordi den er en slags lydside til det flotte danseprogram gruppen Tahiti Here optræder med i udlandet. Der er tale om en slags 'folkeballet', der arbejder med at genoplive den traditionelle musik og dans, som snæversynede kristne missionærer havde travlt med at få forbudt, fordi de fandt dem usædelige. Musikken er først og fremmest baseret på forskellige trommer og slaginstrumenter, der tilsammen skaber et varieret rytmebillede, som spiller til kvindernes sensuelle, bløde danse og mændenes mere pågående, oprindelige krigerdans. Det er en skam at teksterne ikke er trykt i det ellers informative CD-hæfte, for nogle af sangene synes at være andet og mere end banaliteter.

Jens Lohmann

NIYIRETH: Música colombiana andina

ARC Music EUCD 2198
www.arcmusic.co.uk
53 min.

Colombia. Bambuco, pasillo, guabina, danza, sanjuanero, huayno. Sig Colombia og de fleste vil sige cumbia og vallenato. Colombiansk musik er dog heldigvis langt, langt rigere – både afromusikken og den mere europæiske og indianske influerede musik i højlandet, hvor de fleste colombianere lever. Det er en elegant og ofte virtuos musik, hvor gamle spanske strengeinstrumenter broderer hen over rytmer med afrikanske og indianske rødder. Teksterne er spænder fra banale kærlighedstemaer til socialt og politisk engagerede tekster. I højlandet er det almindeligt ved sammenkomster at der dukker en guitar og andre instrumenter og sang følger på sang. Den mest populære er den indsmigrende og swingende bambuco, der har influeret musikken helt op til Yucatán i Mexico. Sangerinden Niyireth er en klassisk skolet, smuk mezzosopran, der tolker sangene, som det er blevet almindeligt i den colombianske middelklasse, smukt og formelt rigtigt. Arrangementerne er af den klassiske skole, med den virtuositet og kompleksitet, der hører denne musik til.

Jens Lohmann

LILA DOWNS: The Very Best of El Alma de Lila Downs

Narada / Capitol / EMI 50999 964932 29
73 min.

Mexico. Traditionel, mariachi, cumbia, tex-mex, reggae, jazz, pop. Lila Downs er en stor, stor sangerinde. Stort set ukendt på disse breddegrader, men ikke desto mindre en stor, stor sangerinde, som blandt andet har bidraget til mange filmscores med sin suveræne stemmepragt, som Shakira meget vel kunne misunde hende, og som fortjener et stort, stort publikum udenfor Mexico. Lyt til en traditionel mexicansk vise som *Paloma Negra* og bliv totalt bjergtaget af hendes stemme! Eller lyt til en vise som *Agua de Rosas*. Eller til hendes soundtracks til film som *Frida* eller *Real Women Have Curves*. Den både Oscar- og Grammy-nominerede sangerinde er helt åbenlyst træfsikker. Nok tager hun afsæt i de musiktraditioner, der i visse tilfælde kan spores tilbage til eksempelvis mayaerne og aztekerne. Men hun formår med den dybeste respekt for traditionerne at forny disse. Og derfor er dette første opsamlingsalbum, som spænder over hele hendes produktion, et helt ustyrlig godt og helstøbt album. Lila Downs balancerer mellem den rendyrkede tradition, mariachi, cumbia, tex-mex, jazz og pop. Og hun gør det chokerende godt, med sine dragende, hæse fraseringer.

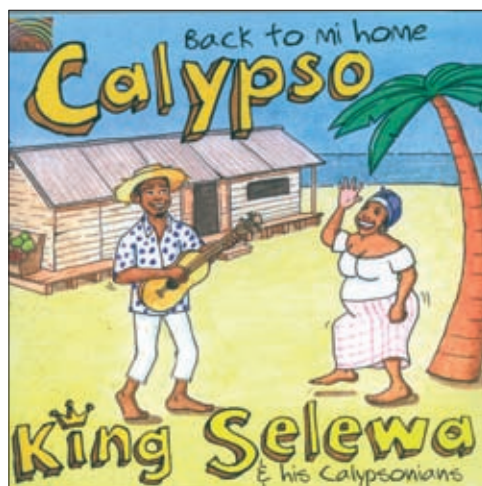
Ivan Rod

BALLET EXOTIQUE DU ROBERT:
Caribbean Tropical Music. Martinique
 ARC Music EUCD 2201
www.arcmusic.co.uk
 53 min.

Martinique. Biguine, compass, mazurka, bolero, soukous. Mens alle forbinder salsa med Cuba, er der ikke mange, der forbinder den populære zouk eller biguine med de to små, franske øer Martinique og Guadeloupe. Det er ufortjent, for de to øer har en rig musiktradition at trække på. Blandingen af afrikansk, nordafrikansk, fransk, spansk, engelsk, cubansk er fælles for Caribien, blot er blandingsforholdet et andet. Musikken på de to øer er generelt blødere og mere indsmigrende end naboernes. Men går man lidt dybere, møder man samme rytmiske kompleksitet og klangrigdom som i resten af den caribiske musik. Ballet Exotique du Robert er et forsøg på at gøre den lokale musik og dans mere kendt. De 15 dansere og 13 musikere er blevet en slags 'national folkeballet', der optræder meget i udlandet. CD'en er en god introduktion til Martiniques musik, selv om arrangementerne er blevet noget stiliserede og tilpasset en 'international' smag. Den giver smag for mere.

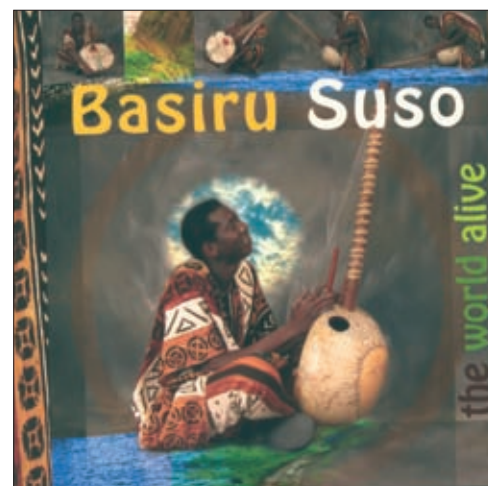
Jens Lohmann

KING SELEWA:
Back to mi home, Calypso
 ARCMusic EUCD 2231
www.arcmusic.co.uk
 58 min.

Caribien, Vestafrika. Calypso, soca, reggae, son. Tilbage lænet med et glimt i øjet og noget af den skarphed, der er en del af calypsoens væsen. King Selewa & his Calypsonians har med deres andet album siden debutten i 2007 fundet deres egen personlige stil. Forvent den 'rene' calypso, men i bedste caribiske tradition en ekklektisk samling sange, der spænder fra den selviromiske 'gammeldags' calypso Leon Morgan om bandets succes og kaiso'en Carolina over en smuk hyldelse til den nyligt afdøde cubanske trubadour Compay Segundo, Ode to Compay til en original, blød reggae-version af Gerschwins udødelige *Summertime* og hans nostalgiske version af Nat King Coles og Don Georges *Calypso Blues*. King Selewa er født i 1968 i Afrika – hvor er det ikke muligt at finde ud af. Muligvis Congo. Hans kærlighed til calypso bragte ham tidligt til Jamaica og Trinidad. The Calypsonians kommer fra flere af de caribiske østater, tydeligvis bl.a. nogle af de franske øer, og Afrika. Det er med til at give deres musik bredde og umiddelbar charme.

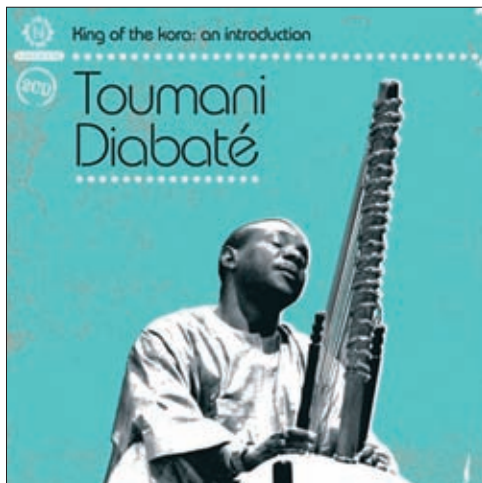
Jens Lohmann

BASIRU SUSO:
The World Alive
 BS1
 50 min.

Gambia. Mali. Danmark. New Age. World. I almindelighed er livets åndelige sider uden tvivl tættere på individet i Afrika, end de efterhånden er i vores del af verden. Det ser man tydeligt i coverets korte, men poetiske beskrivelser af de enkelte numre: "If people could line up like trees and behave, like trees do, in the wind, they would blow gently in the same direction". Basiru Suso's smukke koraspil har tydeligvis sine faste rødder i gamle vestafrikanske griot traditioner. Derfor, når han kalder musikken på denne CD for "magical new age" musik, så skal indspilningen forstås som et forsøg på at integrere den slags meditative stemning og de lyttevaner som new age musikken har været kendt for her i Vesten, sammen med en klassisk afrikansk musikform og den kultur, den er rodfastet i. Et par af numrene, dem med kun akkompagnerende percussion, præges desværre af lovlig meget gentagelse. Men i de andre, og især hvor der er et samspil mellem kora og andre instrumenter – en stærk bas, en fløjte, didgeridoo, eller en stemme – dér fungerer fusionen. Og musikken virker smukt rolig og eftertænksom, og samtidig konstant opfindsom, både rytmisk og melodisk.

Jack Donen

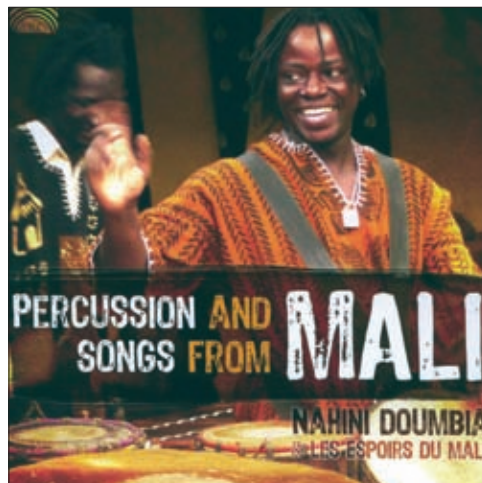

TOUMANI DIABATÉ: King of the Kora: an Introduction

Nascente NSDCD006
118 min.

Mali. Traditionel, flamenco, blues. Toumani Diabaté er en mester på sit strengeinstrument - uanset genre. Han er internationalt anerkendt for sin egen musik og for sin evne til både at forvalte og udfordre den vestafrikanske traditionen i cross-cultural generer. Og dét af gode grunde, for Diabaté er virkelig en mester - som musiker og komponist. På det introducerende album, *King of the Kora*, kan man høre ham i to yderpositioner: I sublime solopartier indenfor vestafrikansk tradition og egne kompositioner og i en række lige så sublime flamenco- og blues-cross-overs, hvor han i et samarbejde med andre musikere og sangere ikke bare fornyer nævnte generer, men udbygger dem. Uanset genre, er Diabatés tilgang til og udøvelse af musikken aldeles suveræn, selvom undertegnede foretrækker solopartierne, hvorpå Diabaté næsten fremstår som korabevtingerens svar på soloklaverets Keith Jarrett eller solooudens Anouar Brahem. Tag et solonummer som *Jarabi* eller en afro-blues som *Take This Hammer*, hvorpå Diabaté spiller sammen med blandt andre Taj Mahal, og du vil forstå, hvilken eventyrlig dybde, denne musiker rummer. Toumani Diabaté er i sandhed *King of the Kora*.

Ivan Rod

NAHINI DOUMBIA & LES ESPOIRS DU MALI: Percussion and Songs from Mali

ARC Music EUCD 2245
63 min.

Mali. Percussion, roots. Noget musik gør sig bare bedst i sit rette element. Det gælder for eksempel den helt igennem traditionelle mandinka-stil, som Nahini Doumbia & Les Espoirs du Mali udfolder på pladen med den originale titel 'Percussion and Songs from Mali' udgivet af ARC Music, der tilsyneladende sætter kvantitet over kvalitet. Musikken er ren roots baseret på djembetrommer og en enkelt doun doun i så rigt mål, at det næsten er allergifremkaldende, og balafon spillet med stor energi. Indimellem træder trommerne et skridt til side og lader grioten hylde festens midtpunkt med sin storslåede stemme, men det meste af tiden står der bare trommer ad libitum på programmet. Det er lidt som at være der selv, på en støvet markedsplads i Mali, når noget skal fejres. Og som sådan fungerer musikken helt fint - men her bør musikken altså også forblive. Ikke, at jeg ikke under Nahini Doumbia og hans håbefulde orkester en smule berømmelse, men de har bare ikke format til andet og mere end de lokale fester og festivaler derhjemme. Og på plade fungerer musikken slet ikke.

Karen Mohr Sokkelund

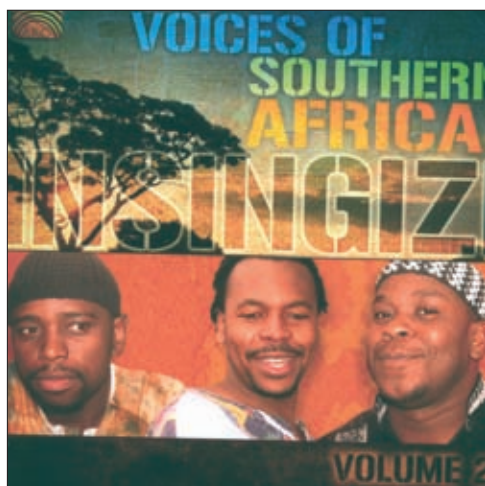

KHALED: Rebel Of Rai

Nascente NSDCD007
155 min.

Algeriet. Rai, funk, soul, disco. Khaled er for Nordafrika, hvad Elvis Presley engang var for Nordamerika: Kongen af ikke rock, men rai. Khaled er indehaveren af den sjælfule stemme, der - understøttet af synthesizer, elektrisk guitar og trommemaskiner - fornyer den arabiske tradition, som Presley fornyede den amerikanske tradition. Khaled fornyer den arabiske tradition i retningen af funk, soul og disco. Men - interessant nok - har han dermed ikke bare fået et nyt, vestligt publikum, han har også formået at holde fast i sit oprindelige, nordafrikanske og arabiske publikum. I sin tid slog Khaled igennem på verdensplan med nummeret *Aicha*, som blandt andre Outlandish senere har kopieret med succes. Med *Aicha* og den verdensomspændende succes udviklede Khaled sig til at blive en popsanger af mellemstlig herkomst. Men med *Rebel Of Rai* vender han tilbage til sine rødder. Og dét klæder ham. Og musikken. Dobbelt-albummet er således rai musik af den allerbedste slags, dybt forankret i traditionen. *Rebel Of Rai* er 25 forrygende numre, der emmer af Algeriet og Arabien. 25 variationer over traditionen. Men også et samlet hele, med en modnet, mørk vokal i centrum.

Ivan Rod

CHIDINMA OKAFOR: Modern Gospel from West Africa

ARC Music EUCD 2186
www.arcmusic.co.uk
55 min.

Nigeria. Gospel. Hvis det ikke var for pladens titel Modern Gospel from West Africa og fotografiet på coveret, ville jeg nok bare have klassificeret denne skive som 'nigeriansk pop i metermål.' Og det er det vel også, selvom Chidinma Okafors tekster er rendyrket religiøse. Chidinma Okafors stemme er skolet og står ren og klar midt i den boblende guitarpop, der cykler stabilt ud ad den slagne vestafrikanske landevej. Og selvom Okafor indimellem forsøger sig med bittesmå vokale og musikalske krusninger på popsovsen, får det aldrig rigtig taget til at lette på missionshuset.

Karen Mohr Sokkelund

SEUN KUTI + FELA'S EGYPT 80: Many Things

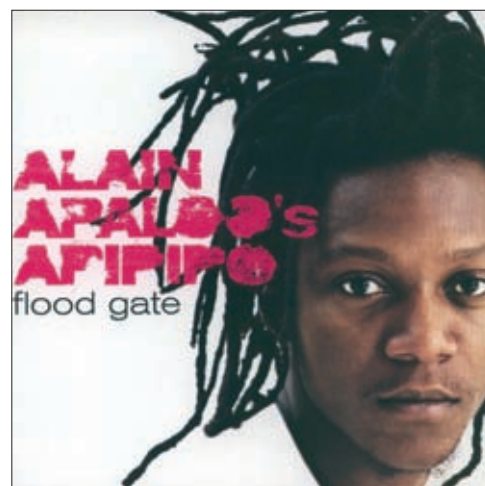
Tôt Ou Tard 8345 10585 2
53 min.

Afrobeat. Nigeria. Fela Kuti var en éner i afrikansk musik. Med en særegen blanding af bigband-blæserarrangementer, funky guitarrifts og afrikanske call-and-response kor skabte han genren *afrobeat* og nåede at forevige den på over 50 albums, inden han døde i 1997. Nu springer den yngste af hans sønner, 27-årige Seun, frem med dette debutalbum, der starter lige præcis dér, hvor hans far slap. Alt på albummet lyder som i Felas dage – lige bortset fra Seuns stemme, at lyden er bedre og musikstykkerne kortere. (Et Fela-track varede sjældent under 10 minutter.) Det er faktisk så tæt på Fela Kutis udtryk og tekstunivers, at man ville beskyldte det for at være plagiat, hvis ikke der var tale om mesterens søn. Og hvis ikke det var fordi, at det er to-tredjedele af faderens eget 18-personers band – en genopstanden version af Egypt 80 – der har indspillet musikken. Så er det svært at bebrejde nogen, at de så nidkært fører arven videre.

Dette er et af genrens bedste album i mange år. Klassisk afrobeat af fineste sortering.

myspace.com/seunkuti havde 246.000 afspilninger i september 2009

Mik Aidt

ALAIN APALOO'S APIIPO: Flood Gate

Stunt Records STUCD 09092
60 min.

Togo, Danmark. Afropop, verdensmusik, jazz. At togolesiske Alain Apaloo er en fremragende musiker, har man i de senere år kunnet konstatere på især den danske jazz- og verdensmusikscene. Her indgår han nemlig i en række interessante konstellationer. Men et godt råd: Oplev ham live, mens han er her, for verden står åben for det vestafrikanske multitalent! Apaloo kan hurtigt søge andre græsgange. Blandt andet har han indledt et samarbejde med den amerikanske guitarist Kurt Rosenwinkel, som også gæsteoptræder på Flood Gate. Så tiden kan være knap. Men... for at vende tilbage til cd'en. Så er der med Flood Gate tale om en opvikkende blanding af moderne vestafrikansk storbypop og nutidig worldjazz. I Apaloos kompositioner og genfortolkninger af traditionelle sange mødes afrikanske grooves således med avancerede harmonier og sangbare melodier, som kendes fra jazzscenen. Der er ingen tvivl om, at Apaloo både er en eminent komponist og solist (guitarist og vokalist), men der er heller ingen tvivl om, at han har en sjælden evne til at gøre kollektivet til et organisk hele. På Flood Gate fusionerer han især fornemt med den fransk/danske fløjtenist Mariane Bitran.

Ivan Rod

SYLVESTER AGBEDOGLO:

Mepoté

Masterdrummer MDSACD09-2
40 min.

Togo, Danmark. Afropop. I 2006 vandt Sylvester Agbedoglo en Danish World Award. Prisen markerede, at trommeslageren, sangeren, komponisten der har sine rødder i Togo, men bor i Danmark har placeret sig solidt på den danske verdensmusikscene. Den placering vil hans nyeste album ganske givet cementere, for *Mepoté* er et godt, gedigent album, hvorpå et traditionelt vestafrikansk musikudtryk kombineres med et moderne, vestligt orienteret popudtryk. Det interessante er, at Sylvester Agbedoglo både som komponist og udøvende musiker har fundet sin egen stil, samtidig med at han har formået at forblive tro over for den tradition, han kommer ud af. Naturligt nok er rytmikken i centrum - for djemben er og bliver hans primære instrument men også vokalen bærer albummet oppe. Kvaliteterne til trods er der dog også noget en-dimensionelt og simpelt over albummet, som snarere henvider sig til lytterens krop end intellekt.

Ivan Rod

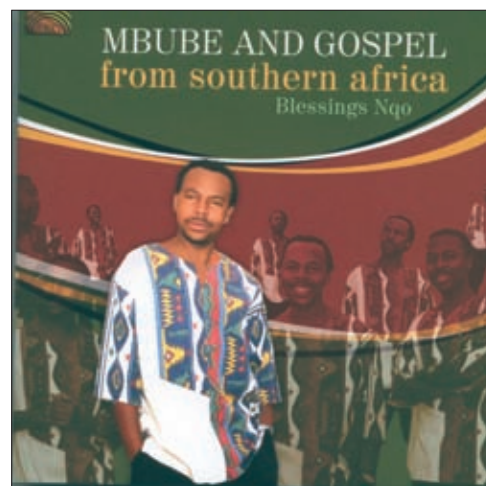
INSINGIZI:

Voices of Southern Africa Volume 2

ARC Music EUCD 2243
www.arcmusic.co.uk
48 min.

Zimbabwe. Mbube, a cappella. De kan noget, de tre mænd fra Bulawayo i Zimbabwe, der med hjælp fra en dygtig producer lader deres rummelige stemmer smyge sig ud og ind mellem hinanden. For det meste høres kun de tre herrers varme vokaler i harmonisk vekselsang tilsat diskrete kliklyde, som det hører sig til på de kanter. Men indimellem anes både vrinskende heste, skrig og fuglefløjt i den urskov af lyde, der på enkelte af numrene leger kispus med vokalharmonierne. Uanset om de synger om religiøse emner eller om opbyggelige temaer som hæderlighed og arbejdsomhed, gør de det med stor humor og et musikalsk og rytmisk overskud, der smitter helt ud i storetåen. Samtidig er pladen overordentlig flot produceret. Intet er overladt til tilfældigheder. Som det lillebitte slag med tungen, der sætter et effektivt punktum for det sidste nummer på skiven. Så tilgiver man gerne, at særligt de første par numre er en anelse langtrukne.

Karen Mohr Sokkelund

BLESSING'S NQO:

Mbube and Gospel from Southern Africa

ARC Music EUCD 2199
www.arcmusic.co.uk
56 min.

Sydlig Afrika. Mbube, gospel. Blessing's Nqo udgør en solid tredjedel af a cappella-trioen Insingizi, som netop har udgivet det velproducerede album *Voices of Southern Africa Volume 2*, der er en fryd for øregangen. Det kan man desværre ikke sige om Blessing's Nqos seneste soloalbum, som han selv har produceret. Selvom han får hjælp på koret af sine musikalske 'brødre' fra Insingizi, så rykker det bare ikke en tomme. Blessing's Nqos stemme har tilsyneladende ikke saft og kraft nok til at stå alene i det til tider lettere overfyldte lyd billede. Pladen igen nem veksler han mellem klassiske gospelnumre og egne kompositioner, med eller uden akkompagnement - og på de hurtige numre får den på alle tangenter. Det er muntert, men desværre også ret så mudret.

Karen Mohr Sokkelund

KAREN MUKUPA: Dreamer

Cope Records CD157
www.myspace.com/mukupa
48 min.

Zambia, Danmark. Reggae, afro, latin, hip-hop, r&b. Med albummet *Dreamer* gør danske Karen Mukupa comeback – efter flere års musiktørke. Mukupa udgjorde sammen med afdøde Natasja 90er duoen No Name Requested, som – trods de tos åbenlyse talent – kun udsendte et par singler, som ikke desto mindre revolutionerede den danske hip-hop- og reggae-scene. Siden har Mukupa udsendt et par album i eget navn, og så har hun holdt en lang og sikkert velfortjent og nødvendig pause – efter Natasjas triste dødsfald for to år siden. Nu er Mukupa imidlertid tilbage med et meget, meget flot album, der tydeliggør, at hun som solist har noget at byde på. Hun har selv skrevet det meste, og dét med åbenlys flair for fængende tekster. Og så synger hun naturligvis samtlige numre. Afdøde Natasja høres endog på et af albummets bedste numre, *Time* (African Salsa). Dét i sig selv gør albummet værd at høre. Men bemærk også et nummer som *Afro Nambo*, hvorpå Mukupa hylder sin afrikanske rødder. Albummet er alt i alt et frejdigt miks af reggae, afro, latin, hip-hop og r&b. Et ubesværet genremiks, som bindes sammen af et groovy beat og en gennemgående velyd, som skyldes producerne – især Pharfar.

Ivan Rod

AZEREL: Frontline Conquer the Streets

Midirush
www.myspace.com/azerelbeats
23 min.

Danmark, USA. Hip-hop. Den danske rapper og producer Jonas T. Werner alias Azerel har en fortid i duoen Urban Broadcast. I duoen markerede han sig med en behård rap og nogle lige så behårde, samplerorienterede produktioner. Siden har rapperen og produceren fintunet sine redskaber og søgt inspiration i hiphopkulturens kilde, New York. I Brooklyn har han således fundet sammen med en række lokale talenter, som endnu har et gennembrud til gode. Men at talenterne netop har talent, kan man forvisse sig om ved at høre Azerels nye cd *Frontline Conquer the Streets*. Herpå kombineres nemlig Azerels detaljerede og yderst medrivende beats og de amerikanske rappers rå flow og poesi. Udover Azerel møder man på cd'en to mc'er – Kliff og Percepto – og gruppen Totem Powers bestående af Life Eagle, Basil og Omega Moon. Cd'en fremstår stram, stringent, powerfull. Som skabt af musikere, der besidder en rå kraft, som de formår at kontrollere og omsætte til storytelling over et beat, der drager.

Ivan Rod

BURAKA SOM SISTEMA: Black Diamond

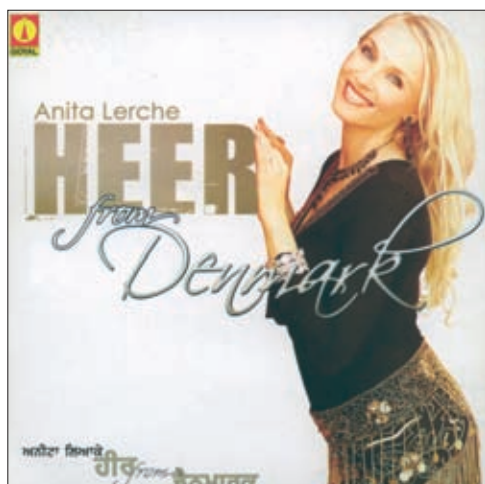
Fabric Records FBC 010052B
52 min.

Breakbeat. Club music. Kuduro. Angola. Portugal. Oyl! Her er der sat stærkstrøm til den elektroniske smeltedigel. Elementer fra angolanske sang- og musiktraditioner er kørt igennem en billig sampler, tilsat nogle blip fra en endnu billigere og mindst 25 år gammel synthesizer og lagt ind over hårdtpumpede, minimalistiske trommemaskine-rytmefigurer, og så mixet af en flok rå DJs og producere i Lissabon, der véd, at deres publikum på dansegulvene sætter pris på netop denne aggressive, mørke, beskidte og syntetiske lyd. Kender du M.I.A., så er du bekendt med stilen. Hun medvirker i øvrigt på et enkelt track: Det er hårdkogt og intenst, når hip-hop, jungle, techno, soca, raï og reggae dancehall flettes sammen den angolanske storby-dansemusikstil kuduro, som direkte oversat betyder 'hård røv'.

Ét track på albummet sparker røv i en grad, der berettiger til topkarakter med seks 'stjerner' på et dansegulv en sen natte-time på en World Club. Til gengæld er der andre tracks, som bare er middelmådige – og et par, som må trække ned på den samlede bedømmelse, fordi de er direkte dumme at høre på.

myspace.com/burakasomsistema havde 1.077.000 afspilninger i september 2009

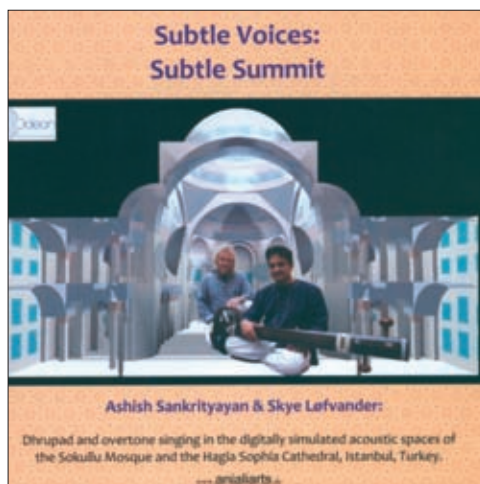
Mik Aidt

ANITA LERCHE:
Heer from Denmark
Goyal Music MCD 8551
42 min.

Danmark. Punjabi bhangra. Anita Lerche er pæredansk. Men hun udkommer på det indiske label Goya Music, synger sin egen punjabi bhangra og har sit primære publikum i Punjab. Punjabi bhangra er en energisk, livsbekræftende indisk form for vokalpop, som ofte forbindes med Bollywood film. Det vil sige: Vokalpop præget af romantik og en vokal i high pitch. Anita Lerche har været med i Danmarks Radios PigeKor, har modtaget klassisk sangundervisning i København, har studeret rytmikpædagogik på Mountview Academy of Theatre Arts i London, har optrådt i Dansk Melodi Grand Prix og sunget roller i flere musicals - herunder i *West Side Story* og *Trial by Jury* i Londons West End - men nu står der Indien og punjabi bhangra über alles. Og dét gør der, fordi hun er dygtig - men også fordi hun er den første vestlige kvinde, som synger og udgiver et album på punjabi. Netop dét har gjort hende efterspurgt - i Indien. For her er en mester i punjabi bhangra, og så er hun hvid! *Heer from Denmark* efterlader ingen tvivl om hendes kvaliteter udi genren, hvorfor det også forekommer fortjent, at hun har vundet flere priser i Indien. Kun på det ene engelsksprogede nummer på albummet falder Anita Lerche helt igennem.

Ivan Rod

SUBTLE VOICES:
Subtle Summit
Anjaliarts ANJALICD 003
62 min.

Danmark, Indien. Dhrupad, overtone sang. Danske Skye Løfvander og indiske Ashish Sankrityayan har længe været involveret i et vokalt/musisk samarbejde omkring dhrupad- og overtonesang. Senest har samarbejdet udmøntet sig i det meditative album, *Subtle Summit*, som melodisk benytter sig af både gamle indiske og europæiske traditioner. Dhrupad-sangen har sine rødder i middelalderens indiske lyrik og i den vediske traditions messen af hymner og mantraer. Som den gregorianske sang er dhrupad på én gang en raffineret klassisk kunstform og meditativ sang med et religiøst sigte. Hvor dhrupad-sangeren anvender hele sin krop til at give liv til stemmens dybeste resonanser, udnytter overtone-sangeren den menneskelige stemme til at komme ind til essensen af den iboende musik og udstøde æteriske, fløjteliggende toner ved at udnytte mundhulens resonansrum. Klangerne er både kraftfulde og subtilt nuancerede. På *Subtle Summit* ledsages dhrupad- og overtonesangen af strengeinstrumentet tanpura. Og dét, der kommer ud af den vokale/instrumentale konstellation er et magisk, meditativt musik sprog, der rummer en fascinerende dybde og nogle dybt fascinerende spor af byzantinsk og gregoriansk tonekunst.

Ivan Rod

BAHRAMJI & MASHTI:
Sufiyan
Blue Flame BF39851122
59 min.

World. Lounge. Iran-Goa. Norge-Danmark. På denne roligt forbifydende lydømmerflåde sammenflettes iranske melodier med klange og toner fra blandt andet Tyrkiet og Goa. Rytmerne, som skaber fremdrift, og lejlighedsvis briser af vatbløde synth-akkorder er til gengæld produceret af en nordmand og hans computer. Slutproduktet er 10 tracks, som allerede har fundet vej til Ibizas strandcafeer - og sikkert også til steder som den københavnske 'beach bar' Halvandet.

Af den simple grund, at musikken gør sig godt. Den er global, åben og venligtsindet.

Dette er fjerde album fra iransk-fødte Bahramji (Bahram Pourmand, 57), der synger egne tekster, foruden at han spiller santoor, et traditionelt persisk strengeinstrument, ney-fløjte og flere andre instrumenter. Hans herboende norske partner og producer, Mashti (Mads Nordheim, 44), har sat elementerne sammen i et lounge-format, som er stemningsfuldt, samtidig med at det er holdt helt enkelt og transparent.

myspace.com/bahramjiandmashti havde 18.000 afspilninger i september 2009

Mik Aidt

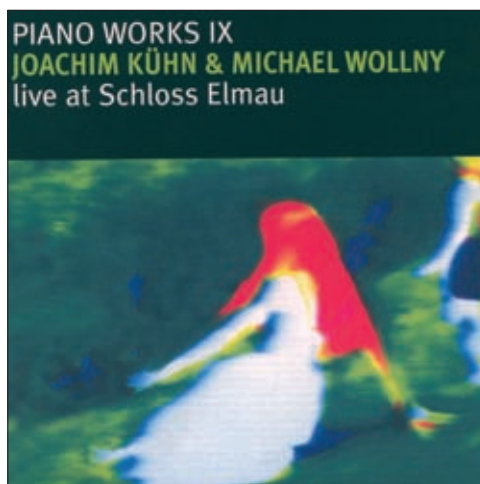

TILL FELLNER: J.S. Bach: Inventionen und Sinfonien, Französische Suite V

ECM New Series 2043
www.tillfellner.com
68 min.

Østrig, Tyskland. Klassisk. Pianister, som blot overfladisk berører kompositionsmusik, støder før eller siden ind i tyske Johan Sebastian Bach (1685-1750). Det gælder også østrigske Till Fellner (1972-), som til gengæld er en af den slags pianister, der fordyber sig. Hvor Bach er en af historiens allerstørste klassiske komponister, er Fellner en af nutidens allerstørste klassiske pianister. Fellners indspilninger af Schubert, Beethoven, Mozart og Schumann er blevet rost. Og det netop fordi man har kunnet mærke hans evne til at fordybe sig i og fortolke kompositionerne. Først for fem år siden udsendte han første halvdel af sin veloplagte tolkning af Bachs Das Wohltemperierte Klavier. Tolkningen vidnede om et ekseptionelt match, hvorfor det også gjorde ondt, at anden halvdel af af Das Wohltemperierte Klavier ikke umiddelbart fulgte. Fellner selv har sagt, at anden halvdel kræver yderligere fordybelse. Mens vi venter har han til gengæld udsendt sin tolkning af Bachs Inventionen und Sinfonien, Französische Suite V. Og dén indspilning vidner om fortrolighed med materialet. Albummet er intet mindre end sublimt.

Ivan Rod

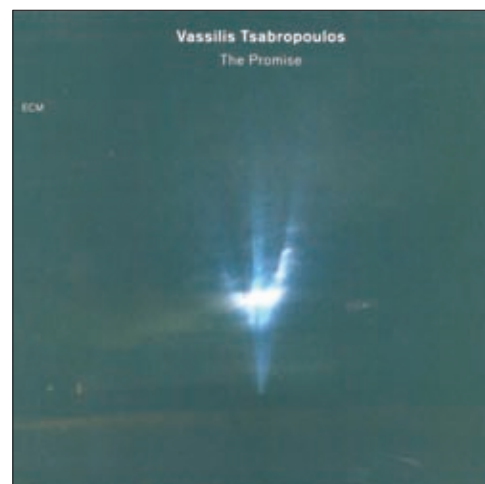

JOACHIM KÜHN & MICHAEL WOLLNY: Piano Works IX – live at Schloss Elmau

ACT Music 9758-2
www.actmusic.com
53 min.

Tyskland. Jazz, klassisk. Joachim Kühn og Michael Wollny er to af Tysklands største jazzpianister. Alene af den grund bør man spærre øjne og ører op. For det er en helt særlig begivenhed, at de to optræder sammen. Piano Works IX er optaget live, og koncerten, som hermed er fastfrosset til evig tid, skabte allerede forud for afviklingen opmærksomhed - alene fordi netop disse koryfæer skulle indtage samme scene på samme tid - og vel at mærke sætte sig bag hver sit flygel. Set up'et var bemærkelsesværdigt. Og det samme kunne man under koncerten - og med live optagelsen - sige om musikken. Man må ganske enkelt bøje sig i støvet, når man hører duoen spille Wollnys lange suite Hexentanz. I dén hører man de to respektive magi og de to indbyrdes respekt - Kühn i den ene højtaler, Wollny i den anden. Der er 34 år imellem de to. De tilhører med andre ord to forskellige generationer, men deres indbyrdes musikforståelse overskrider alle rimelige forventninger og er netop respektindgydende. Det samme kan man sige om deres respektive solopartier - Wollnys versionering af sit eget stykke Elmau og Kühns versionering af Johan Sebastian Bachs Chaconne.

Ivan Rod

VASSILIS TSABROPOULOS: The Promise

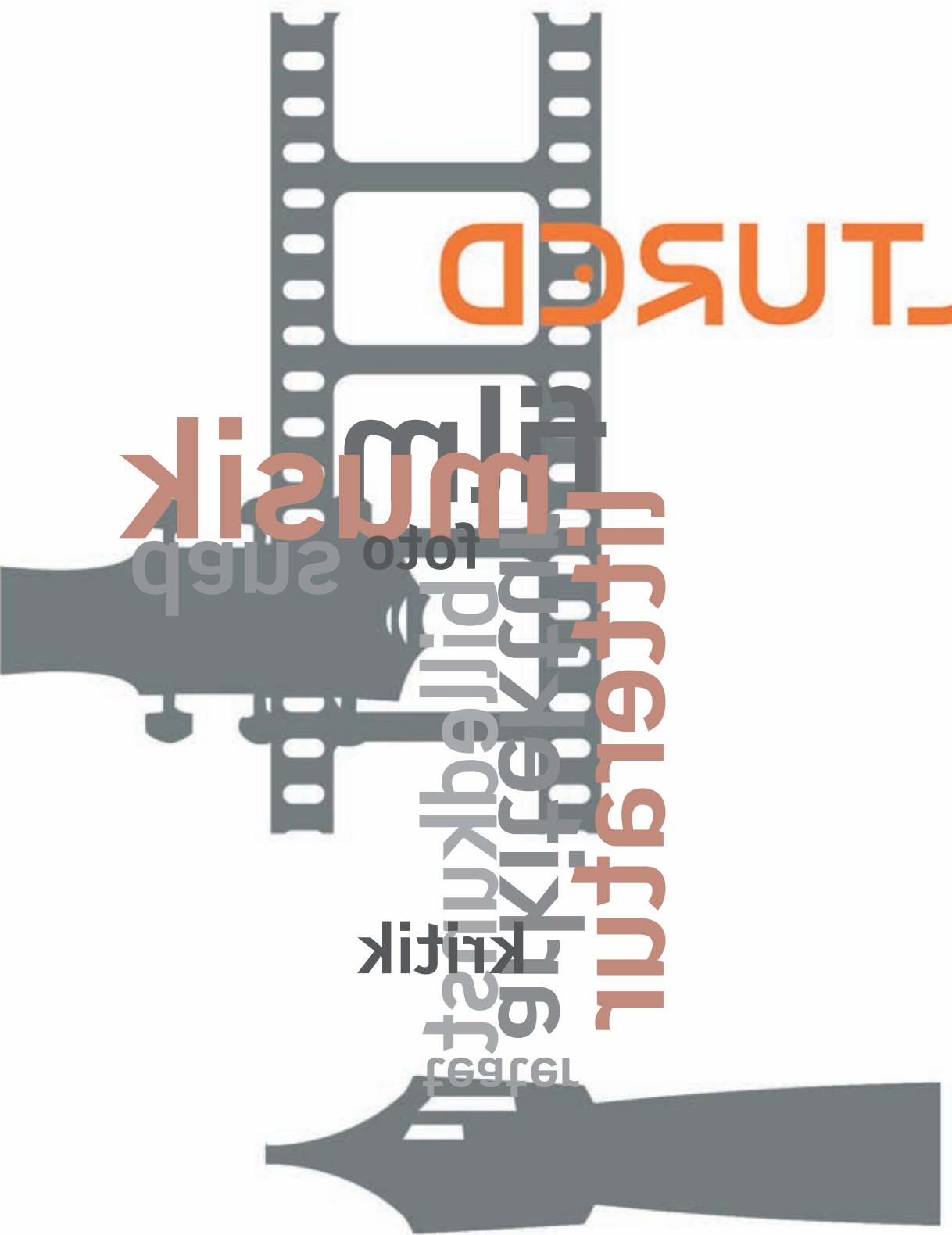
ECM 2081
www.tsabropoulos.gr
55 min.

Grækenland. Klassisk, jazz. At Vassilis Tsabropoulos er en dragende pianist, har man kunnet konstatere på flere album. Men det er som om, han når nye kunstneriske højder med det stilfærdigt sfæriske soloalbum The Promise. Ud af sparsomt komponerede teksturer og subtilt harmoniske progressioner skaber han nemlig et forførende smukt univers med nogle enkle ledemotiver, som konstant varieres. Musikken emmer er poetisk sensitivitet og dybde. Størstedelen af den er komponeret (indenfor en komprimeret periode på få uger før optagelsen), men den fremføres med en drømmende elasticitet, som var størstedelen af den improviseret. Til stadighed er den melodisk simpel. Tsabropoulos demonstrerer således sit musikalske grundsynspunkt: At mindre er bedre! Tsabropoulos' forståelse af musik er, at det enkle er det, der vanskeligst lader sig udtrykke. Men også at det enkle, er det, der rummer den største skønhed. For dermed er det nuancerne, der bliver afgørende for oplevelsen af musikken. Man kan altså tillade sig at sige, at Tsabropoulos målrettet går efter det minimalistiske. Og man kan tillade sig at tilføje, at han lykkes med sit projekt. The Promise er et hjertegribende smukt og simpelt soloalbum.

Ivan Rod

CULTURED

music
film
television
critique
journalism
art
culture

CULTURES
&
World Music Denmark
præsenterer:

ÅRETS WORLD TRACK 2009

Danish World Awards

- 01**
Mames Babegenush KOJAK 3:58
www.mames.dk
(Mames Babegenush) Balkan
'Klezmer Killed the Radiostar'
Calibrated Records CALI09 (P 2009)
- 02**
Pilpel GORAL NATUSH 3:22
www.daliafaitelson.com
(Dalia Faitelson)
Orientalsk
Promotion single (P 2009)
- 03**
Sylvester & Roots KANKAN 3:36
www.masterdrummer.dk
(Sylvester Agbedoglo/arr. Sylvester Agbedoglo
og Simon Spang Hansen)
Afrikansk
'Mepoté'
Sylvesters Djembeskole mdsacd09-2 (P 2009)
- 04**
Anita Lerche MAAHIYA 4:46
www.anitalerche.com
(Flavasia (Kully B & Gussy G) /Der Raj Jassal)
Orientalsk
Promotion single (P 2009)
- 05**
Afenginn IGUANA SEGREGATIS (NEW VERSION) 3:46
www.afenginn.dk
(Kim Nyberg)
Balkan
Promotion single (P 2009)
- 06**
Masoud Mohammadi LEILI 3:00
www.masoudmohammadi.com
(Masoud Mohammadi /
arr. Goran Ebrahim)
Orientalsk 'Kamotar, Dove'
Ahang M.M-CDR03 (P 2009)
- 07**
Dawda Jobarteh NKANAKELE 5:33
www.myspace.com/dawdajobarteh
(Dawda Jobarteh)
Afrikansk
Promotion single (P 2009)
- 08**
Salsa Loca LO MEJOR 5:32
www.salsaloca.dk
(Sten Holme & Jakob Johansen)
Salsa
Promotion single (P 2009)
- 09**
Wendy Wonder STRONGER 3:17
www.myspace.com/wendywonder
(Wendy Wonder & M. Bolding og Alec Burton)
Reggae
Promotion single (P 2009)
- 10**
Klezmofobia ZIGOINER 4:02
www.klezmofobia.dk
(Channe Nussbaum/Andreas Ugorskij/
arr. Klezmofobia)
Balkan 'Ganze Welt'
Tiger 010 (P 2008)
- 11**
Jens Viggo Fjord LA PALMERA 5:54
www.jensviggofjord.dk/
(Jens Viggo Fjord)
Flamenco 'Al Norte Del Flamenco'
Noir Music GCD1101
- 12**
Lelo Nika & Friends ALLUREMENT 4:15
www.lelonika.com
(Lelo Nika)
Balkan 'Intuition'
Arecords A001
- 13**
Edith Tamayo & Latincacao PATITA SALADA 4:28
www.edithtamayo.com
(Edith Tamayo /
arr. Yasser Pino & Roberto Amerise)
Latinamerikansk
Promotion single (P 2009)
- 14**
Alain Apaloo's Apipipo ANITA 4:56
www.myspace.com/alainapaloo
(Alain Apaloo)
Afrikansk
'Flood Gate'
Stunt Records STUCD 09092 (P 2009)
- 15**
Orkestar Baxtalo MANGE CHAJE 3:13
www.baxtalo.dk
(Trad. / arr. Baxtalo)
Balkan
Promotion single (P 2009)

CULTURES

Udskriver 2 talentkonkurrencer...

Bliv årets tegneserietegner

Cultures vil fremme den interkulturelle karikatur. Derfor udskriver vi denne talentkonkurrence: Bliv årets tegneserietegner. Tegn 10 striber eller selvstændige karikaturtegninger, som både i tekst og tegning rummer en karikeret historie, der med humor og kant afspejler kulturmøder og - sammenstød i det flerkulturelle Danmark.

Bliv årets essayforfatter

Cultures vil fremme den interkulturelle essayistik. Derfor udskriver vi denne talentkonkurrence: Bliv årets essayforfatter. Skriv et essay om netop *dit* verdensbillede - et essay, som bundler i egne erfaringer og erkendelser, og som fokuserer på kulturmøder og - sammenstød i det flerkulturelle Danmark. (Maksimalt 25.000 enheder inklusiv mellemrum).

For begge talentkonkurrencer gælder, at materialet skal være Cultures i hænde senest 31. oktober 2009. (Mail materialet til info@cultures eller send det pr. post til Cultures, Nytorv 3, 3. sal, 1450 København K).

Vinderne får deres materiale i bladet og modtager desuden et 2-årigt abonnement på Cultures og et gavekort på en rejse for 2 til en destination i Europa.

Storytelling

Institut for Fremtidsforskning relancerede sidst i 1990erne begrebet herhjemme: Danske virksomheder skulle til at tænke deres produkter og ydelser ind i fortællinger, som forbrugerne kunne identificere sig med. Tanken var, at vi ikke køber et produkt alene for dets kvaliteter og egenskaber, men også for den symbolværdi, som det tillægges med producentens historie eller den helt, som repræsenterer producenten.

Men storytelling er andet og meget mere. Storytelling er en almindeligt udbredt kommunikationsform – en form, der er uafhængig af kulturelle tilhørsforhold, og som kan være skriftlig, mundtlig eller visuel. Storytelling er en tradition. En ældgammel måde at fortælle om store og små oplevelser, erfaringer og iagttagelser på. Storytelling er et identitetsskabende fænomen.

Enkelte mennesker gør storytelling til en kunst. De raffinerer formen og gør den til andet og mere end en tradition. De gør den netop til kunst – skriftligt og performativt. Cultures har mødt tre af disse kunstnere, tre storytellere fra henholdsvis Senegal, Færøerne og Storbritannien...

Massamba Guèye en storyteller fra Senegal

Interviewet af Ivan Rod

Storytelling er i Senegal samfundets stemme.

Storytelling opfattes altså ikke kun som en kunstform. Storytelling er det, der binder vores liv og verden sammen.

Storytelling er et værktøj, som vi bruger i dagligdagen - i familierne og landsbyerne og i forbindelse med undervisning og oplysning.

Uanset om vi bruger storytelling som en form for kunst, som en måde at fordrive tiden i en landsby eller som et element i en større national oplysningskampagne, ender alle historier med, at lytteren skal stille sig selv spørgsmålet: Hvad er meningen med denne historie?

I den forstand er det målet med al storytelling i Senegal at minde lytteren om historien og de fundamentale værdier, som samfundet bygger på. Og at gøre lytteren opmærksom på vigtigheden af - på det personlige plan - at respektere historien og at leve i overensstemmelse med de værdier, der gælder i samfundet.

Jeg er selv storyteller, og dét betyder for mig, at jeg gør noget godt for mit land. En storyteller er nemlig et socialt sendebud. En korrigerende faktor. En beskytter af rødder og traditioner og i dén forstand meget mere end bare en kunstner.

I Afrika tilhører alle historier alle, og alle kan genfortælle, hvad de vil. Ingen behøver at fortælle, hvor de oprindeligt hørte historien, for alle har fri adgang til at fortælle alle historier. Derfor er storytelling også et fænomen, vi har holdt i live.

Vel har vi gået i moderne skoler og lært at skrive og læse. Men vi har det stadig sådan, at hvis vi skal udtrykke noget vigtigt, så siger vi det. Vi skriver det ikke.

Senegal har været koloniseret af Frankrig, og dét har skærpet vores behov for - gennem storytelling - at blive mindet om vores oprindelige rødder og værdier. Senegalesere er jo i dag som kokosnødder: Sorte udenpå og hvide indeni.

Tilegnelsen af den franske kultur og det franske sprog har i flere tilfælde ført til brud med familie, slægt og landsby. Men i det oprindelige Senegal er familie, slægt og landsby essentielle størrelser. Koloniseringen har med andre ord efterladt os med et skisma og skærpet vores behov for at genfinde vores egen identitet.

Der er unge og især rige, der bryder båndet til deres rødder. Men de bliver af flertallet opfattet som forræddere. Der er andre unge, der formår både at rumme de franske værdier og bevare kontakten til og respekten for deres senegalesiske rødder. De bliver af flertallet opfattet som helte.

Storytelling kan hjælpe *alle* til at forstå, at vi - uanset livsform - er andet og mere end os selv. At vi må respektere historien og leve i overensstemmelse med vores oprindelige værdier.

Alle historier rummer en morale. Moralen kan være, at unge mænd skal respektere deres familie og slægt. Eller at rige mennesker skal hjælpe fattige.

Men en morale kan også være, at en præsident ikke må ydmyge sit eget folk.

Hver uge har jeg et program i senegalesisk radio, hvori jeg fortæller historier om senegalesiske politikere og fletter dem ind i traditionelle historier med klare moraler. For eksempel har jeg fortalt en historie om en konge, der ydmyger en mand:

En dag siger den åbenmundede mand, at kongen ikke er gud. Udsagnet gør kongen vred, og han beslutter at ydmyge manden. Og vel at mærke på en raffineret måde. Kongen betror ham først en masse juveler, og sender efterfølgende sine vagter ud for at frarøve ham juvelerne, som de bare kaster i havet, for det er jo ikke dem, der er vigtige, det er ydmygelsen, det handler om. Da manden tomhændet vender hjem, må han tilstå, at han har mistet alle kongens juveler, og så straffer kongen ham. Manden bliver henvist til at leve i fattigdom og må nøjes med at spise fisk resten af sine dage. Men en dag får han en fisk, der har ædt nogle af juvelerne, og da forstår han, at det var kongen, der stod bag røveriet. At det var kongen, der lod juvelerne smide i havet.

Moralen er, at du skal forestille dig, at et menneske, som du møder på din vej, kan være bedre end dig selv.

Den slags historier kan bruges i Senegal.

At være storyteller kan - med historier, som den om kongen - være et farligt hverv. Præsidenten kan ganske vist ikke sige, at historien handler specifikt om ham. Han er jo netop præsident og ikke konge. Men folk vil forbinde min historie med den virkelighed, de oplever. Og det er hensigten. Folk vil forstå, at jeg fortæller en historie, der rummer en sandhed. Også om måden landet ledes på.

Der er oppositionspolitikere, der bliver fængslet, hvis de siger sandheden. Men jeg kan som storyteller fortælle, hvad der er galt, og hvad der bør ændres. Og dét har jeg pligt til at udnytte.

Jeg har pligt til at fortælle, at unge senegalesere har ret til at ønske sig noget af deres liv. At det ikke er i orden, at det tager dem tyve år at få et job og tjene penge til bare det mindste, mens politikere på få dage kan blive rige og få råd til det største.

Alle generationer har brug for muligheder. Men for at få dem, må noget ændres. Og der kan storytelling spille en rolle. Storytelling kan ændre en mentalitet, og storytelling kan ændre love.

Dánjal á Neystabø en storyteller fra Færøerne

Interviewet af Ivan Rod

“Min musik er baseret på tekster, som rummer historier. Derfor benytter journalister og anmeldere ofte begrebet storyteller, når de skal beskrive mig som kunstner.

Mine live-optrædener bærer præg af, at jeg ikke bare spiller, men agerer på scenen. Jeg optræder så at sige overfor mit publikum, som udgjorde jeg et interaktivt teater. Også derfor får jeg prædikatet storyteller.

Det interaktive består i, at jeg inddrager mit publikum i mine koncerter ved eksempelvis at bede folk klappe, trampe eller synge undervejs i numrene. På den måde bliver mine historier til i en dialog med publikum.

Jeg har ofte rejst med mindre besætninger. Også derfor er det smart at få folk i salen til at skabe den puls, som andre musikere ellers skulle have skabt.

Det centrale for mig er dog, at folk ikke bare får en oplevelse, når de kommer ind til en af mine koncerter. De skal også forstå, hvad det er, jeg forsøger at fortælle dem. Og der kan mit interaktive teater styrke min hensigt, fordi jeg med mange forskellige udtryk kan formidle det, der står i teksten. Hvis jeg bare optrådte som musiker, ville mit udtryk være mere begrænset.

Storyteller traditionen på Færøerne er helt generelt baseret på interaktivitet. På dans og på sang. Derfor bliver musik på Færøerne også den dag i dag brugt som en slags interaktivt medie til formidling af folkelige fortællinger.

Min egen musik har rødder i den tradition, vi kender fra Balkan. Når jer er optaget af dén, er det fordi, traditionen er beskidt, uhøjtidelig og fuld af energi. Traditionel Balkan musik er en form for manisk folkepunk.

Traditionen fascinerer mig, fordi jeg selv er optaget af det ekstreme, det barbariske. Min musik er minimalistisk, til tider ekstremt ekspressiv, og altid rummer den en underliggende energi, en uforudsigelighed, en eksplosivitet. Man kan som lytter blive ramt som af en slangebøsse!

Der er med andre ord ikke noget poleret over min musik. Ikke noget metroseksuelt.

Og alligevel vil jeg sige, at musikken som sådan er ufarlig. Det er mine tekster og de historier, de rummer, der er farlige. Det er dem og ikke mine kunstneriske evner som musiker, der er mit stærke kort.

Sandheden er, at jeg er meget interesseret i politik, og det fremgår af mine tekster. Men jeg har valgt at blive kunstner, fordi en politiker skal være saglig. En kunstner kan tillade sig at skærpe sit udtryk. En kunstner kan tillade sig at være idealist. Og er han musiker, kan han oven i købet tillade sig at benytte sig af rytmer, når han ventilerer sine holdninger.

Mine tekster og de historier, de rummer, kredser om værdier og holdninger.

Her og nu synes jeg eksempelvis, at Vestens værdier er i frit fald. I stedet for at fremme værdier, der øger solidariteten som sådan, lovgiver man - igen og igen. Man konstruerer rammer, der sikrer Vestens ophøjede position – på bekostning af andre kontinenters.

Jeg hørte for ti år siden en samfundsekspert proklamere, at den kapitalisme - som knuste de svage i sin fremfærd - en skønne dag ville blive afløst af en solidaritet.

Dét, syntes jeg allerede den gang, var optimistisk.

Realiteten er da også den dag i dag, at Vesten er blevet mere kapitalistisk, firkantet og ordenshåndhævende. Vesten er drejet mere til højre, og Færøerne har lagt sig forrest i højredrejningen.

Færinger har ganske vist altid været konservative og stærkt religiøse. Derfor tror jeg heller ikke, man lytter til min musik ude i byggerne. Men Færøerne har også oplevet en revival i de senere år, svarende til den Europa oplevede i 1960erne. Ikke dermed sagt, at vi har haft et opgør som i Danmark i 1960erne, men der har været antydninger af det på Færøerne. Og min musik og mine tekster er faldet i god jord, der hvor der har været antydninger af et opgør.

Men stadig kan nogle af de ting, der er naturlige for en dansker, være kontroversielle for færinger.

En af mine sange handler om en mand, der ikke føler, han har fået nok ud af livet. Han beslutter sig for at gå ad helvede til og slås med Satan. Hans ønske er slet og ret at blive genforenet med sin afdøde kæreste og at få noget mere sex. Og alene fordi han har modet til at udfordre og slås med Satan for at nå sit mål, er der en engel som løfter ham op fra helvede og genforener ham med kæresten. Manden belønnes, fordi han har viljen til at kæmpe, og fordi han har en oprigtig ånd.

Dét kan lyde som en prædiken. Men det er ikke en typisk prædiken på Færøerne, fordi jeg i teksten gør op med den etablerede religion. Og ikke at jeg vil bekæmpe den, men jeg vil gerne have at verdslige værdier kan forenes med de religiøse. Og alene dét er et kontroversielt ønske at fremsætte på Færøerne.

På Færøerne kan man stadig ikke være homoseksuel og troende på én gang. Men hvorfor egentlig ikke? Man kan vel godt kombinere åbenhed med religiøsitet! Det oplever jeg, at man kan i Danmark og andre steder i Vesten. Men det er ikke let i Færøerne.

I Danmark kan man være kritisk overfor kirken, men på Færøerne er det svært.

Derfor er der helt generelt brug for en storyteller på Færøerne.

www.danjal.net

Bernardine Evaristo

En storyteller fra Storbritannien

Interviewet af Niels Righolt og Ivan Rod

Da jeg var barn, så jeg filmatiseringen af Alex Hayleys roman Rødder i fjernsynet. TV-serien gjorde et udsletteligt indtryk på mig, fordi jeg med den vagt kunne forstå nogle grundvilkår i mit eget liv.

- Da jeg for et par år siden begyndte at skrive min egen roman, Blonde Roots, genså jeg Rødder – som en del af min research. Men jeg fik også lyst til at tilføje den gamle historie om slavehandel en nogle nye dimensioner. Derfor er hovedpersonen i min fortælling – og det vil sige slaven – en hvid kvinde! Og hendes ejer, en sort mand.

- Selv om slaven i min roman er hvid, agerer hun som om, hun er sort. Og dét skyldes, at jeg ville have, at historien blev så tro som muligt overfor slaveriets historie.

- Hun er kvinde, fordi jeg ville have, at historien afspejlede, hvor lidt kvinder var værd som slaver. Kvinderne var de lavest rangerede af alle.

- Blonde Roots er med andre ord min historie om, hvordan det var at være allernederst på den sociale rangstige.

- Kvindelige slaver blev udnyttet i enhver tænkelig forstand. De blev sat til at knokle i markerne, og de blev gjort til genstand for mændenes seksuelle overgreb. Kun to ud af tre overlevede mere end et år!

- Hvis mændene var stærke, blev de solgt videre. Men kvinderne, de blev altid tilbage. For de var intet værd. Jo, de børn, de fødte, kunne tages fra dem og sælges videre, men ellers havde kvinderne ingen værdi.

- *Hvorfor beskæftiger du dig i bogen med slaveriet? Og hvorfor er dens hovedperson hvid?*

- I alle mine bøger ser jeg på Storbritannien. Og i alle mine bøger ser jeg på fortid og nutid.

- Den transatlantiske slavehandel – som strakte sig over hen ved 400 år – er en vigtig del af Storbritanniens historie, men det er først i de senere år, det er blevet acceptabelt at tale om den, hvor det i årevis har været et emne, man har talt om i USA. Dét i sig selv – at man i Storbritannien ikke har talt om sin egen andel i handelen med slaver – er næsten en forbrydelse! Derfor skrev jeg bogen: Fordi samfundet ignorerede emnet.

- Briterne har ikke forholdt sig til deres egen andel i historien, selv om der eksempelvis i en by som Bristol er markante bygninger, som blev opført efter salg af slaver. Når det forholder sig sådan, skyldes det ganske givet, at historien ikke passer ind i briternes selvforståelse. Briterne betragter jo sig selv som værende i besiddelse af en veludviklet sans for etik. Briterne er af samme grund hurtige til at dømme andre, der overtræder etiske grænser. Men at briterne selv har bedrevet slavehandel, det er svært at forholde

sig til. Også derfor ville jeg sætte fokus på emnet og fortælle en historie, der rystede folk. En historie, som påtvang læserne et nyt selvbillede. Og for at dét skulle lykkes, måtte hovedpersonen være hvid.

- Der er mange læsere der siger, at de – undervejs i romanen – bliver nødt til at minde sig selv om, at hovedpersonen er hvid. Og det glæder mig, for dét er med til at skærpe fokus på hvilken lidelser, de sorte måtte gennemgå. Ikke dermed sagt, at jeg havde en politisk agenda, men jeg havde en intention, og det var at skrive noget, der var kontroversielt. Jeg havde forestillet mig, at nogen efterfølgende ville sige: "Hvide mennesker? Hvor vover du?" Men det er der ingen, der har sagt.

- *Formelt er du selv brite. Men opfatter du dig som sådan?*

- Jeg har besluttet, at jeg er brite, og at jeg hører til i Storbritannien. Men jeg begyndte at skrive, fordi jeg opdagede, at jeg ikke var repræsenteret i de fortællinger, der fandtes om briterne. Når man opdager, at man ikke er repræsenteret, begynder man jo at repræsentere sig selv.

- I dag er jeg sort, kvinde, forfatter og brite. Selv om jeg er imod rubriceringer, er det dét, jeg er.

- Det, især nationalister synes at glemme i Storbritannien er, at mange sorte kom til landet allerede med romerne for 2000 år siden. Underforstået: Man kan godt være sort og brite på samme tid.

- Men selv for min generation – som er født og vokset op i Storbritannien – har det taget tid at blive integreret og accepteret. Først efter, at vi er begyndt at repræsentere os selv og eksempelvis skrive om vores erfaringer, er vores historier blevet synlige. Vi har så at sige skrevet os selv ind i det britiske narrativ.

- I 80'erne var den engelske forlagsbranche ikke så interesseret i sort, britisk litteratur. Sort, amerikansk litteratur var noget andet: Toni Morrison og Alice Walker var store navne. Men forlagene mente ikke, at der var et marked for sort, britisk litteratur. Derfor måtte vi selv op på vores indre barrierer, og i løbet af 90'erne begyndte tingene da også at ændre sig i og med, at Zadie Smith åbnede porten. For hun kunne sælge. I dag er det en fordel i britisk litteratur at være af blandet race. Især hvis du har en lysere mørk hud og eventuelt er fotogen, så har du muligheder, som du ikke tidligere har haft i Storbritannien.

Bernadino Evaristo er britisk forfatter. Hendes mor af britisk oprindelse, hendes far af nigeriansk. Blonde Roots er hendes tredje roman på Penguin. For yderligere info se: www.bevaristo.net

Fotoserie: Juan Hein

■ ■ ■

den

perfekte

familie

Højreradikalismen

Fra venstredrejet ungdomsoprør, arbejdersolidaritet og internationalisme til højreradikalisme, fremmedhad og chauvinisme.

Fra kampe i gaderne til regeringers fald.

På alle fronter mærkes en gennemgribende forandring af dansk politisk kultur.

Men hvordan og hvorfor?

Analyse af René Karpantschof

i Danmark

I 1988 udkom et essay af Johannes Andersen med titlen Stemmer fra højre. Her identificerede Andersen nogle tendenser i Fremskridtspartiet og en rumsteren blandt forskellige kristne, patriotiske og fremmedfjendske aktivister som noget, der tilsammen udgjorde en social bevægelse fra højre. Siden er disse stemmer vokset til højtalere; 1960'erne og 1970'ernes venstredrejede indtog i det politisk-kulturelle rum er afløst af det nye højre og dets antihumanistiske og antisocialistiske patriotisme. Hvad der er fulgt med, er nogle af de mest sensationelle episoder i nyere dansk politisk liv, fra bombeattentater til regeringers fald.

Valget den 20. november 2001 blev således ikke blot enden på endnu en regeringsperiode for det Socialdemokrati, der har ledet skiftende koalitionsregeringer i det meste af efterkrigstiden. Det blev også en foreløbig ende på den karakteristiske danske situation med equilibrium government, der længe betingede en parlamentarisk norm om regeringssamarbejde med midten og væsentlige aftaler selv med oppositionen. I stedet resulterede valget i en ren borgerlig regering støttet af Dansk Folkeparti på basis af et historisk flertal til højre, der ikke er set i Danmark siden 1920.

Ligesom ved det foregående regeringsskifte i 1993 (Tamil-sagen) var det flygtninge og indvandrerspørgsmålet som afgørende valgtema, der bragte den nuværende regering til magten. Sammen med dette spørgsmål har tilstedeværelsen af den nye højrefløj – bestående af Fremskridtspartiet, Dansk Folkeparti og en række udenomsparlamentariske antiindvandrergupper, nynazister og racistiske miljøer – i det seneste kvarte århundrede udgjort et centralt og yderst konsekvensfuldt konfliktfelt i det danske samfund som helhed. Partisystemet er blevet radikalt omdannet, en ny dagsorden har indtaget medierne og den parlamentariske debat, holdninger og værdier har forandret sig, og græsrodsbilledet er skiftet dramatisk.

Men hvordan og hvorfor er alt dette sket? I litteraturen dominerer forklaringer om generelle moderniseringsprocesser og postindustrialisme, som regel baseret på masseinterviews og variabelanaly-

ser. Denne artikel argumenterer for en historisk-sociologisk tilgang, der systematisk inddrager konkrete, politiske aktører og hvordan disse strides om symboler, mening og identitet i en betingende kontekst af politiske forhold og interaktion.

En stor del af litteraturen tager sit udgangspunkt i teori om moderniseringsprocesser og disses konsekvenser for civic culture, partisystem og vælgeradfærd. Mens dertil knyttede modeller for to årtier siden forklarede fremvæksten af såkaldt Nye Sociale Bevægelser og grønne værdier som ny politisk konfliktdimension – en optimistisk fortælling om emancipation og fremskridt – så spiller forklaringerne på den nye højreradikalisme en anderledes pessimistisk melodi om tilbageslag og bagudskuende værdier. Alligevel er skemaet i grove træk det samme: Forandring-uorden-tilpasning. I lige så grove træk kan de moderniseringsteoretiske studier i højreradikalismen og relaterede fænomener som fremmedhad og chauvinisme grupperes i enten et sociologisk fokus på (grupper af) individers sociale karakteristika, holdninger og værdier, eller i et politologisk fokus på partisystem og partipolitik – begge tilgange empirisk funderet på repræsentative interviewundersøgelser og vælgeradfærdsdata.

Trods de divergerende fokuser er det a priori accepteret som udgangspunkt i den meste samfundsforskning, at det højreradikale fænomen må forklares med socioøkonomisk og anden strukturel forandring. Således fortolkes det nye højre som en konsekvens af det postindustrielle samfund og dets forandrede klassestruktur og konfliktlinier. I det perspektiv er det nye højre afledt af moderniseringsprocesser og repræsenterer moderniseringstabere og nye stemmer i forlængelse af skiftet fra old politics til new politics om postmaterielle emner og værdier. Til støtte for dette er det fastslået, at højrepopulistiske vælgere rent faktisk især rekrutteres blandt lavtuddannede, pensionister og arbejdere, og at dette blandt andet skyldes vælgermigration fra venstrefløj til populistpartierne. Alligevel er det mindre klart, hvordan disse særlige vælgere konkret

er truet af modernisering og præcist hvorfor, det har fået dem til at støtte højrepopulismen.

Dertil skal siges, at også advokater for strukturændring slår til lyd for at involvere andre faktorer. For eksempel betoningen af meningsdannelse og politiske dagsordner som en konsekvens af medierutiner og indflydelse fra opinionsledere og politiske entreprenører. Et væsentligt punkt, idet de danske populistpartiers historie, hvor man lagde ud med angreb på velfærdsstaten, men senere skiftede til fremmedfjendsk retorik, netop bekræfter det komparativt fastslåede mønster, at...

radical right parties did not begin to succeed in the 1980s until they discovered that concerns about the immigration could benefit them at the polls. The immigration issue did not become important because of ethnic diversity or immigrant influxes; rather it arose and benefited far-right parties only if they could dominate the construction of the issue (Roger Karapin i sin artikel: "Radical Right and Neo-Fascist Political Parties in Western Europe," Comparative Politics, 1998)

Ikke immigration i sig selv, men kampen om symboler og den politiske konstruktion af flygtninge og indvandrerspørgsmålet synes at være det afgørende. En undersøgelse af danske mediers rolle i sådanne discursive practices of knowledge production afslører i den forbindelse at...

af kollektive aktioner bringer dette os tættere på nogle direkte årsager til selve timingen og karakteren af de politiske aktørers dannelse og forandring. Undersøgelsens fokus på gadeniveauet har imidlertid begrænset forklaringen til protestaktivitet i snæver forstand.

Der synes alt i alt at være behov for at komme ud over the view of specialists. Det vil de færreste principielt afvise, men af pragmatiske årsager ser vi i praksis mange skodder mellem forskellige forskningstraditioner og programmer. For eksempel foregår studiet af rutinepolitikken ofte uafhængigt af studierne i sociale protester og vice versa. Men uanset forskellige forskningsfelter som partisystem, vælgeradfærd, opinionsdannelse, værdier, identiteter og bevægelser, så taler vi om forbundne fænomener. Det nye højres opståen og udvikling kan med fordel angribes som en konsekvens af processer og mekanismer, der involverer og gennemtrænger alle de nævnte felter i kombination.

I denne artikel vil jeg argumentere for, at det ikke er strukturel og anden generel samfundsændring, der i sig selv er afgørende som noget objektivt, men derimod hvordan sociale aktører skaber mening, identitet og kollektive forståelser i forbindelse med sådanne ændringer. Da dette argument har klare paralleller til mange aktuelle studier, hvor man betoner mening og identitet som diskursivt konstituerede fænomener, føler jeg det nødvendigt at fremhæve to punkter, hvor min analyse adskiller sig fra radikale diskursteoretiske tilgange. For det første fastholder jeg et systematisk fokus

“Jeg vil forklare det nye højre som konsekvens af en serie begivenheder skabt af konkrete aktører i en historisk kontekst af skiftende, politiske betingelser.”

very often news texts are reproductions of discourses originating at some other source or channel of communication (i.e. political parties, government officials, police courts, employers, cultural elite's, other important people in various organizations, academic reports and press releases). (Mustafa Hussain i sin artikel: "Islam, Media and Minorities in Denmark," Current Sociology, Vol. 48, 2000)

I udpegningen af determinanter for højreradikale holdninger, værdier og vælgeropbakning svinger pendulet således mellem strukturelle forhold og konkrete aktører. Hvad sidstnævnte angår er også surveyudøverne bevidste om metodens begrænsning. Det empiriske grundlag, som er bygget på metodologisk (fænomenologisk) individualisme og synkrone surveys, fortæller os ikke direkte om kollektive aktører og konkret hvornår, hvordan, i hvilken kontekst og med hvilke konsekvenser disse mobiliserer og engageres i politiske stridigheder og interaktion.

Her må vi vende os mod historiske fremstillinger, som da også mere eller mindre indgår i enhver præsentation af nok så kvantitative data. Et eksempel på en mere systematisk inddragelse af konkrete aktører er undertegnedes event history undersøgelse. Med en kombination af narrativ præsentation og kvantitativ analyse

på identificerbare, historiske aktører; og for det andet analyseres de diskursive processer, der er på tale i denne artikel (menings- og identitetsdannelse), som noget der i høj grad er determineret af konkrete, politiske betingelser og interaktion. Dermed følger jeg sporet fra en række nyere politisk-sociologiske studier, hvor man kombinerer analysen af (a) konstruktionen af de verdensbilleder, meningssystemer og selvpfattelser, som gør sociale aktører i stand til at forstå sig som et vi og definere en situation som et felt for kollektiv handlen, og (b) konkrete mobiliseringsprocesser, politisk interaktion og historisk kontekst.

Det første punkt (a) anerkender fuldt ud betydningen af generel samfundsændring og deraf forandrede menneskelige behov, interesser og motiver. Men samfundsændring er realistisk uden at være noget objektivistisk, der på en lineær måde påvirker menneskene. Samfundsændring er først virkelig i sociologisk forstand på den måde, det bliver en social aktivitet, dvs. på den måde menneskene kollektivt konstruerer mening om og tilegner sig forståelser af sådanne ændringer, og på den måde de strukturerer deres handling ud fra disse erkendelser.

Mennesker, der er truet af arbejdsløshed og sociale forringelser, kan for eksempel opfatte deres situation som et resultat af

kapitalisme og liberalismens ubønhørighed, men de kan netop lige såvel opfatte truslen som en konsekvens af de fremmedes belastning af velfærdssystemet. Pointen er, at holdninger, værdier og identiteter i de sociale grupper og netværk, der berøres af generel samfundsændring, er betinget af hvem, der formår at skabe hvilke samtaler og dagsordener, og hvem der formår at tilegne sig og aktivere de pågældende grupper og netværk som politisk mobiliseringsstruktur. En moderniseringstaber vil således nok være disponeret for utilfredshed med det etablerede, men kan i denne konstruktivistiske tolkning lige såvel blive højreradikal som venstresocialist alt efter politisk-kulturelle præferencer. I det lys synes evnen til at definere og præsentere sig selv, sammen med graden af succes med hensyn til at skabe et fælles vokabularium, et fælles symbolsk repertoire og en effektiv, kollektiv opfattelse af (diskurs om), hvad der er problemet, og hvad der er muligt at gøre ved det, at være det afgørende mål for en politisk aktørs samfundsmæssige betydning. Det giver derfor ikke mening, at udpege strukturelle forhold og deraf afledte individuelle egenskaber som kilden til politiske identiteter og verdensbilleder.

Den egentlige kilde er og bliver handlende, menneskelige aktører – real individuals must make it happen – og det synes derfor at være god ræson at rette en mere systematisk opmærksomhed mod, hvordan konkrete aktører rent faktisk producerer viden og meningssystemer, det vil sige mod kollektive aktørers symbolske og kognitive praksis. Det har Ron Eyerman og Andrew Jamison gjort med deres analyse af sociale bevægelser som et midlertidigt

Mustafa Hussain og Jacob Gaarde Madsen netop har argumenteret for med hensyn til den politiske konstruktion af flygtninge og indvandrerspørgsmålet. I forlængelse af deres teoretiske og analytiske overvejelser foreslår jeg en alternativ læsning af de beskrivelser, vi råder over med hensyn til det nye højre i dansk politik og samfundsliv. I stedet for at søge forklaring gennem variabelanalyse synkron årsag-virkning sammenhænge henholder jeg mig til en narrativ forklaringsmodel. Det betyder, at jeg vil forklare det nye højre som konsekvens af en serie begivenheder skabt af konkrete aktører i en historisk kontekst af skiftende, politiske betingelser. I den forbindelse er det sociologiske formål at indkredse hvilke væsentlige sociale processer, der har fundet sted, og hvilke generelle mekanismer, der har været på spil. Det vil jeg gøre med udgangspunkt i en politik model om den danske højreradikalisme.

Jeg kalder det en politik model af to grunde. Den ene er artiklens (konfliktteoretiske) præmis, at sociale bevægelser er udtryk for strid om samfundsmæssige ressourcer, rettigheder og idealer. Den anden er, at jeg ser bevægelsernes konkrete formering som et resultat af (strukturerende) institutionaliseret politik og magt og af (forandrende) politisk mobilisering og interaktion. Mere præcist er min tese, at en forklaring på højreradikalismens særlige udvikling og karakter skal findes i fire forbundne dynamikker. Politik modellen findes i en tidsløs (abstrakt) form, men når vi tilføjer historisk tid aktiveres social interaktion, og de fire dynamikker begynder at arbejde og påvirke hinanden. Lad mig uddybe hvordan.

“Det er et faktum, at mange større protestbølger og politiske nyskabelser i Danmark knytter sig til samtidige ændringer på et internationalt niveau”

rum, et kognitivt territorium og et laboratorium for eksperimenterende artikulation og opdagelser af nye problemdefinitioner og samfundsforståelser. Forståelser som herefter anvendes, forhandles, tilpasses, spredes og institutionaliseres i samfundet som sådan.

Skæbnen for den ny-artikulerede viden er både betinget af de sociale bevægelses egne ressourcer (organisation og netværk som kontekst for intern kommunikation) og af de øvrige aktører (sympatisører, allierede, modstandere, staten og politiske eliter), som bevægelserne engageres i kommunikation, forhandling, konkurrence og stridigheder med. Dette leder frem til det andet punkt (b) om konkret mobilisering, interaktion og den politiske situation som helhed. Som konsekvens har Doug McAdam, Sidney Tarrow og Charles Tilly flyttet fokuset fra sociale bevægelser som analysegenstand til det samlede politiske univers og de sekvenser af interaktion og strid, hvor nye kollektive identiteter og verdensbilleder, nye politiske relationer og nye former for aktioner og krav bliver skabt. I det perspektiv er ikke kun udfordrende bevægelser og protestgrupper, men også magthavere, eliter, meningsdannere og medier kilder til nye og i den forstand innovative verdensbilleder og kravtyper – hvilket Øyestein Gaasholt og Lise Tøgeby,

(1) Dannelsen af nye sociale identiteter, det vil sige forestillinger om fællesskab og kollektive opfattelser af den øvrige virkelighed, er et centralt element i enhver større politisk mobilisering. Sådanne identiteter er et betydningsfuldt fænomen, fordi det strukturerer sociale aktørers adfærd og er en forudsætning for kollektiv handlen. Selve menings- og identitetsdannelsen er en kompleks proces af symbolsk og kognitiv praksis, der udspiller sig på mange niveauer fra national offentlighed til smågruppedynamik, men det afgørende er, at det er en social konstruktion i en politisk kontekst. Kravtyper, symbolik, myter og os-dem-forestillinger skabes i et samspil mellem konkrete aktørers formulering af idealer og trusselsbilleder og faktorer som alliancemønstre og relationer til modstandere og staten. Dette leder frem til modellens tre næste punkter, der netop berører, hvordan kollektive aktører mobiliseres og formeres.

(2) Ved nærmere eftersyn viser sociale bevægelser og kollektive aktioner sig at være dybt integreret i det øvrige politiske liv. Som udtryk for dette er bevægelserne ofte initieret af personer fra eksisterende, men marginaliserede politiske organisationer, partier, oppositionelle grupper og alternative miljøer, der benytter kollektiv aktion til at profilere sig selv og til at mobilisere indfly-

delse og kritik af politiske konkurrenter, magthaverne og den førte politik. Parlamentariske stridigheder og beslutningstagernes agenda er således ikke blot et udgangspunkt for aktioner i gaderne, men omvendt også noget, der påvirkes af de protesterendes evne til at influere på dagsordenen og udvikle argumentationen omkring forskellige sagskomplekser.

(3) Mobiliseringen af en politisk bevægelse vil altid true andre gruppers idealer, værdier og interesser, hvorfor reaktioner og eventuelt modbevægelser opstår. Herved aktiveres en to-dimensionel proces af konkurrence og udfordring. I konkurrencen søger kombattanterne at vinde diskursive slag i offentligheden og at påvirke beslutningstagerne på spørgsmål, man er fælles om at validere. Som udfordrere reagerer de stridende bevægelser direkte på hinanden med retoriske udfald og demonstrationer. Det kan vise sig fordelagtigt, idet bevægelserne, ganske utilsigtet, hjælper hinanden med at fastholde offentlighedens opmærksomhed på det emne, man har til fælles, ligesom synlige fjender fungerer som mobiliserende objekter for protest og som den Anden, man definerer sit eget fællesskab i forhold til. Omvendt kan en fjendtlig bevægelse udgøre en undertrykkende, afsporende eller demobiliserende faktor, som hvis opponenteren får magthaverne til at lukke konflikten med en afgørende beslutning.

(4) Det er et faktum – som ignoreres i de fleste sociostrukturelle forklaringer – at mange større protestbølger og politiske nyskabelser i Danmark knytter sig til samtidige ændringer på et internationalt niveau. Det drejer sig dels om internationale politi-

konkrete aktører, begivenheder og forløb.

Hvornår, hvordan og hvorfor opstod det nye højre i Danmark, og hvorfor formede det sig netop som det gjorde? Det vil jeg svare på med afsæt i politik modellens punkter om (2) institutionaliseret politik og politikernes dagsorden, (3) bevægelsemodbevægelse interaktion og (4) internationale forhold. Dvs. at jeg vil redegøre for, hvordan forhold og processer på disse tre områder ændrede betingelserne for (1) menings- og identitetsdannelse i det offentlige rum, og hvordan dette tilsammen betingede det nye højre og denne bevægelses mulighed for at artikulere, kommunikere og udbrede sin særlige, højrenationale og fremmedfjendske forestillinger.

Det første varsel om hvad der skulle komme var Fremskridtspartiets sensationelle entré med jordskredsvalget i 1973. Men det var først i løbet af 1980'erne, at det nye højre for alvor etablerede sig. Forklaringen på det kan på flere måder relateres til internationale forhold. For det første havde den dramatiske øst-vest-afspænding i 1980'ernes sidste halvdel en demobiliserende effekt på de venstreorienterede bevægelser og efterlod hele venstrefløjen i en situation af strategisk og ideologisk desorientering, der blev yderligere uddybet af østblokkens totale sammenbrud. Parallelt hermed blev, for det andet, 1980'ernes opsigtsvækkende fremgang for højrenationalister som det tyske Die Republikaner og det franske Front National den deus – nogle vil mene diabolus – ex machina, som spredte optimisme i det spirende højreradikale miljø i Danmark, og som tilførte de danske højreaktivistiske taktisk og

“Med en venstrefløj på retræte og med nye (...) stridspunkter som nationen kontra europæisk integration og debatten om immigration, var tiden alt i alt moden for det nye højre.”

ske og økonomiske forhold og dels om transnationale strømninger og udenlandske begivenheder, der adopteres og omdannes til nye idealer, trusselsbilleder og strategier af nationale politiske aktører. Et eksempel på en konkret proces, der direkte har påvirket tidspunktet og karakteren af mobiliseringer i Danmark, er transnational diffusion af aktionsformer, værdier og idealer. Det er sket gennem mekanismer som indirekte diffusion via medier, rygter og myter, og direkte diffusion via ansigt-til-ansigt kontakt, samarbejde over grænserne og transnationale netværk.

Så vidt politik modellens fire dynamikker. Metodisk støtter modellen sig til empiri på tre overlappende niveauer: (a) historisk-sociologisk, (b) event history og (c) social bevægelse tilgang. Ud fra denne strategi har jeg konstrueret nedenstående historiske præsentation af den danske højreradikalisme. En præsentation, der ikke udtømmer behovet for empiri og analyse af de fænomener, der er på tale. Men den er, som annonceret, mit bud på en alternativ læsning af den foreliggende viden, og som sådan udgør den grundlaget for artiklens afsluttende analyse. Metoden udelukker, som man vil se, ikke empiriske observationer og teoretiske indsigter i forlængelse af de omdiskuterede survey-studier. Den er et supplement til variabelanalysernes blindhed, hvad angår

ideologisk inspiration samt udenlandske allierede. Med en venstrefløj på retræte og med nye og ligeledes internationalt forårsagede stridspunkter som nationen kontra europæisk integration og debatten om immigration, var tiden alt i alt moden for det nye højre.

At det politiske konfliktbillede virkelig ændrede sig dramatisk viser sig for eksempel ved, at flygtninge- og indvandrerspørgsmålet i løbet af 1980'erne voksede fra at have været et helt marginalt indslag i protestmønstret til i 1990'ernes første halvdel at blive det dominerende emne for kollektive aktioner. Dette kan blandt andet tilskrives rækken af nye højregrupper og en følgende modbevægelse, hvilket jeg har belyst med en event history registrering af ca. 700 højreradikale og antiracistiske protester. En konklusion er, at der ikke er forekommet nogen massemobilisering til gadeaktioner fra højre. Mens der er registreret omtrent 100.000 mande-deltagelser til antiracistiske aktioner 1987-1998, så udgør den registrerede mobilisering fra højre kun omkring 6.000 deltagelser 1982-1999. Et mønster der bekræftes af interviewundersøgelser.

En generel årsag til dette er en ringe dansk tradition for højreorienteret gadeaktivitet i efterkrigstiden. Aktivisterne i det nye danske højre kunne derfor ikke tage afsæt i nogen større

protestkultur eller støtte sig til allierede af betydning, da de fra 1987 iværksatte kampagner af protestmøder og forsamlinger. De udenomsparlamentariske højregrupper herunder nazisterne tabte endvidere en kampen om gaden, hvis intensitet illustreres af, at 25% af 353 registrerede højreaktioner involverede direkte konfrontation med antiracistere. Det betød, at højreradikale bestræbelser på at tiltrække sympatisører gennem kollektive aktioner, som for eksempel offentligt tilgængelige marcher og Hvid-Magt koncerter, ofte blot gav deltagerne en demobiliserende oplevelse af nederlag og ydmygende flugt.

Den temporære udvikling af det udenomsparlamentariske højre viser for det første, at højreradikale protester har været et permanent indslag i græsrodkulturen i de sidste cirka 15 år. Uanset dens ringe omfang, så kan denne mobilisering betragtes som del af en social bevægelse fra højre på grund af (a) mobiliseringens kontinuitet, (b) en vedvarende interaktion med sociale modstandere, samt (c) en tilknytning til en fælles højreradikal samfundsopfattelse og til populistiske bestræbelser på at forandre, eller hindre forandring af, det danske samfund. For det andet ser vi, at det for alvor tog fart i 1985, da racistiske miljøer, lokale beboere og uidentificerede gerningsmænd skabte opsigt med en række overfald og mindre uroligheder vendt mod især flygtninge, men også indvandrere.

Denne uro var overraskende i den forstand, at Danmark på det tidspunkt var særdeles homogent i etnisk forstand. Men da få tusinde flygtninge i 1980'erne ankom til Danmark som følge

Den Danske Forening og DNSB en række nye organisationer som Velfærdspartiet, Partiet De Nationale, Nationalpartiet Danmark og Stop Indvandringen.

Med op til 3.000 medlemmer blev Den Danske Forening den eneste gruppe af betydning. Delvist som følge af antiracistiske modaktioner opnåede foreningen massiv medieomtale, da den gennemførte serier af protestmøder 1988-1996. Som konsekvens af højregruppernes omtalte nederlag i kampen om gaden blev foreningen og de øvrige smågrupper imidlertid begrænset med hensyn til at satse på udadvendte aktioner som middel til at mobilisere og bringe sympatisører sammen i forpligtigende, politiske fællesskaber. I stedet gennemførte højrefløjens aktivister striber af foredrag, dagligstuemøder og kurser, hvorunder nye celler og sociale netværk blev etableret. Hermed skabtes et rum – et kognitivt territorium – for kommunikation, udveksling af synspunkter og afprøvning af argumenter og propaganda. Dette rum blev, for det første, det intellektuelle miljø, hvor det nye højres verdensbillede kunne tage form og, for det andet, mobiliseredes her de ressourcer i form af trænede talsmænd, egne forlag, internethjemmesider og organiserede læserbrevskampagner, der gjorde dette verdensbillede tilgængeligt for potentielle tilhængere og offentligheden.

Trods en konspirativ struktur og en militant retorik om national modstandskamp opgav Den Danske Forening i 1997 helt de offentlige protestmøder til fordel for en strategi med påvirkning af medierne og støtte til Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti. Således blev flere af Den Danske Forenings prominente personer

“Således blev flere af Den Danske Forenings prominente personer som Søren Espersen, Søren Krarup og Jesper Langballe ligeså fremtrædende figurer i Dansk Folkeparti.”

af konflikter i Mellemøsten og på Sri Lanka, kom disse ikke desto mindre til at virke som benzin på en glødende politisk debat i forbindelse med en ny udlændingelov. Forestillingen om bekvemhedsflygtninge blev introduceret, og ikke mindst den konservative justitsminister, Erik Ninn-Hansen forsøgte at holde flygtninge ude, da Danmarks eksistens som nation angiveligt var truet. En tilsvarende negativ bias karakteriserede mediernes omtale af de fremmede. Skønt der langt fra var tale om en fremmedfjendsk drejning af det danske samfund som helhed, så udgjorde den politiske dagsorden og det negative fokus på indvandrerspørgsmålet en gunstig situation for højreradikale grupper og individer, som længe havde været udspillet i det politiske liv.

Således benyttede Mogens Glistrup og Pia Kjærsgaard, hvis Fremskridtsparti havde nået et lavpunkt med 3,6% i 1984-valget, muligheden til at promovere sig med indvandrerfjendtlige krav og antimuslimsk retorik. På samme vis søsatte den kristne fundamentalist, pastor Søren Krarup, i 1986 Komitéen mod Flygtningeloven, der blev den første i en serie af nye højrenationale protestgrupper. Året efter deltog Krarups komité i oprettelsen af Den Danske Forening; og i de følgende år stiftede medlemmer eller udbrydergrupper fra eksisterende organisationer som Fremskridtspartiet,

som Søren Espersen, Søren Krarup og Jesper Langballe ligeså fremtrædende figurer i Dansk Folkeparti. Under valgkampen 2001 plæderede en anden af foreningens ledende medlemmer, Peter Neerup Buhl, som spidskandidat for Fremskridtspartiet, for koncentrationslejre og etnisk rensning i kampen for Glistrups muhamedanerfrit Danmark. Dette illustrerer ikke blot de mange forbindelser mellem det udenomsparlamentariske højre og de to populist partier. Det viser også, at nye opfattelser, blandt andet af muslimer og ikke-vestlige immigranter som uforsonlige fjender af et oprindeligt dansk folk, i løbet af 1990'erne ikke længere var begrænset til små højreradikale protestgrupper. I sin beretning om Den Danske Forenings første ti år (1987-1997) kunne daværende formand, Ole Hasselbalch, derfor konstatere at foreningen havde “fået taget brødet ud af munden.”

1990'ernes sidste halvdel og frem for alt valget i 2001 markerer den danske højrepopulismes gennembrud i form af en anerkendelse og indflydelse, som det marginaliserede Fremskridtsparti aldrig var blevet tildelt. De holdninger og verdensbilleder, som var blevet formuleret i det relativt isolerede netværk omkring Den Danske Forening, blev i disse år adopteret og tilpasset yderligere af især

Dansk Folkeparti og derfra udbredt i det offentlige, politiske rum. Tilpasningen til en parlamentarisk strategi betød, at den militante modstandsretorik blev nedtonet, men derudover overtog Dansk Folkeparti ikke bare fremtrædende figurer, men også det centrale tankegods fra Den Danske Forening. Argumenter og retoriske fraser, der var udviklet i Den Danske Forening, overførtes nu til det populistiske parti, hvor bl.a. Pia Kjærsgaard næsten ordret gentog formuleringer fra foreningens propaganda. I dette afsnit vil jeg redegøre for, hvordan den samfundsmæssige udbredelse af de hidtil begrænsede højrenationale forestillinger fandt sted.

Dansk Folkeparti etableredes i 1995 som en udbryderfraktion af Fremskridtspartiet, der i årevis var blevet hærget af kaos og intern strid, ofte med partistifteren, Mogens Glistrup, i centrum. Skønt Glistrup ekskluderedes i 1990, forlod senere også Pia Kjærsgaard partiet for at stifte Dansk Folkeparti, der til forskel fra Fremskridtspartiet blev kendetegnet af effektiv topstyring, stram partidisciplin og professionelt udførte kampagner. I disse kampagner promoverede Dansk Folkeparti de selvsamme klichéer, der var blevet formuleret i Den Danske Forening, om det jævne folk kontra eliten af velbjærgede eksperter, intellektuelle og socialister og om danskheden og nationen, der skal forsvares mod den truende globalisering i form af det multikulturelle samfund og europæisk integration. De højrepopulistiske budskaber mødte ringe konkurrence fra en venstrefløj, der havde mistet pusten som udfordrende samfundsopposition. Fra SF og til venstre herskede forvirring vedrørende den nye verdensorden, ikke mindst på EU-

den polariserede fremmeddebat, der prægede 1990'ernes udgang.

I hele denne politiske kontekst udviklede to antagonistiske diskurser sig. Én, der lagde vægt på indvandrer kulturer, ikke mindst den muslimske, som uforenelige og fjendtlige over for danske traditioner og normer; og en anden som betonede det berigende ved det multikulturelle samfund. Hvor den første præsenterer integrationsproblemer som forårsaget af "dem", dvs. de fremmede, placerer den anden problemet hos "os", dvs. racistiske danskere samt politikere og myndigheders fejlslagne håndtering. I deres ekstremer har de to positioner bidraget til en rigid os-dem-agenda og til konstruktionen af stereotype forestillinger om indvandrer-kulturer såvel som af danskhed.

Det interessante er imidlertid, hvorfor og hvordan sådanne forestillinger og en sådan agenda er opstået. På den ene side har samfundsforskerne peget på strukturelle faktorer som moderniseringstaberes usikkerhed og bekymring modsat vinderes interesse og gevinster ved det multikulturelle, eller på konkurrence og ressourcekamp mellem danskere og fremmede. På den anden side, og som det netop er denne artikels pointe, har man peget på sociale aktører og politiske stridigheder, det vil sige medier, parlamentarisk debat og propaganda fra opinionsledere og politiske entreprenører fra såvel højre som venstre.

Trods deres marginaliseringstese om sammenhængen mellem lavtuddannede moderniseringstabere og støtte til højrepopulisme, peger nogle forskere også på betydningen af den måde, politikere og opponionsdannere definerer og formulerer spørgsmålet på.

“Til forskel fra den desorienterede venstreopposition kunne Dansk Folkeparti tilbyde et klart verdensbillede inklusiv en identitet som danskere...”

spørgsmålet, ligesom tidligere klasseforståelser mistede kraft i takt med den traditionelle arbejderkulturs svækkelse. Til forskel fra den desorienterede venstreopposition kunne Dansk Folkeparti tilbyde et klart verdensbillede inklusiv en identitet som danskere, ligesom partiet viste en veludviklet evne til at forfølge spørgsmål, der optog særlige grupper af bekymrede og påvirkelige vælgere. For at appellere til segmenter foruroliget af velfærdsreduktion og privatisering forlod Dansk Folkeparti således Fremskridtspartiets oprindelige superliberalisme til fordel for en velfærdschauvinisme, hvor man krævede offentligt finansierede sociale goder blot forbedret til at ægte danskere.

Med sådanne argumenter udfordrede og erobrede Dansk Folkeparti vælgere fra det Socialdemokrati, som i dets seneste regeringsperiode (1993-2001) netop havde problemer med at håndtere og absorbere konflikter relateret til EU og immigration. Mens Socialdemokratiets EU-venlige ledere ikke kunne imødekomme deres EU-skeptiske vælgere, så blev der gjort forsøg på at tilfredsstille de mange vælgere, der var bekymrede for indvandringen. Men parallelt hermed tog den socialdemokratiske top afstand fra Dansk Folkeparti og dets angivelige ikke-stuerene fremmedhad. På den måde søgte Socialdemokratiet (uden held) at holde balancen i

Surveyanalyser viser nemlig, hvordan holdninger til flygtninge og indvandrere fluktuerer afhængigt af politiske og mediemæssige dagsordener, således at politikerne i et vist omfang, snarere end at re-præsentere folkelig bekymring, “hører ekkoet af de negative budskaber, de selv har sendt ud.” I den forbindelse er det interessant, at netop politikere fra Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti gennem årene er blevet citeret i medierne om indvandrerspørgsmålet langt oftere end de fleste andre, bortset fra regeringspartier. Efter den ansvarlige minister havde Pia Kjærsgaard i sidste halvdel af 2001 således mest offentlig taletid om indvandring, og som aktivist i Den Danske Forening var Søren Krarup Danmarks mest publicerede kronikskribent.

Skønt en antiracistisk bevægelse havde formået at undertrykke udviklingen af en nynazistisk og aktivistisk højrebevægelse på gadeplan, så betød venstrefløjens strategiske desorientering, at de venstreorienterede manglende den visionære power, der var nødvendig for at matche højrepopulismen med en passende moddiskurs. I 1990'ernes sidste halvdel blev venstrefløjens tværtimod forfulgt af en række antisocialistiske intellektuelle med angreb på, hvad man præsenterede som et pladderhumanistisk og venstreorienteret establishment, der med dets korrekthed, kriminologiske

slaphed og ukritiske støtte til det multikulturelle forholdt sig ignorant over for almindelige danskeres behov og bekymring. På den måde byggedes nye broer mellem politiske kredse, da den etniske os-dem-agenda integreredes i den eksisterende højre-venstre-kamp om idealer og værdier. Dele af det intellektuelle højre støtter således forestillingen om et fjendtligt sammenstød mellem deres muslimske kultur og vores vestlige civilisation af modernisme, demokrati og kristendom.

For at repetere, så er mit formål at forklare fænomenet det nye højre i Danmark; det vil sige hvordan og hvorfor det netop blev den type højreradikale organisationer, partier, identiteter, samfundsforståelser, krav og aktioner, som det blev tilfældet, og hvorfor det netop skete på de tidspunkter, det skete. Til at løse den opgave har jeg redegjort for, hvordan det nye højre er skabt af processer, der involverer og gennemtrænger forskellige felter som internationale udviklinger, dansk partipolitik, opinionsdannelse og græsrodsaktivitet, og at en forklaring derfor også må tage alt dette i betragtning.

Den foreslåede politik model betoner som noget centralt: (1) meningsdannelse og identitetsprocesser. I artiklen har vi set, at nye forestillinger og identiteter om os og dem nok er opstået på baggrund af social forandring på et strukturelt niveau, men at den konkrete meningsdannelse er sket i en proces, der kan kaldes kampen om symboler og den politiske konstruktion af omstridte emner. Mange af de senere udbredte forestillinger om danskhed, forræderiske humanister og islam som ondskabens ideologi kan

og identiteter er nemlig på afgørende vis sket i forbindelse med:

(2) Samspil mellem institutionaliseret politik og protest. Flere omgange med parlamentarisk debat om udlændingeloven i 1980'erne blev ikke blot fulgt af fremmedfjendsk uro, men også af et fokusskifte i Fremskridtspartiet, hvor udlændingetemaet siden har stået højt på dagsordenen. Dette illustrerer, hvordan oppositionelle partier og protestgrupper udnytter og tiltrækkes af kontroversielle politiske emner – som EU og immigration – for så vidt (a) emnet nyder stor offentlig opmærksomhed, og (b) partisystemet præges af konsensus blandt mainstreampartierne, uden at disse formår at afslutte eller beherske den offentlige kontrovers om emnet. Netop sådan en situation motiverede dannelsen af bl.a. Den Danske Forening for at angribe establishmentet og påvirke politikerne, indtil 1990'erne hvor dette angiveligt var lykkedes i en sådan grad, at mange aktivister gik ind i Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti for at fortsætte den nationale kamp derfra.

(3) Bevægelse-modbevægelse interaktion. Fremskridtspartiet opstod som del af reaktionen på ungdomsoprør og lighedspolitik. Det samme gælder 1980'ernes protestgrupper fra højre, der udover multikulturaliseringen også konkurrerede med liberale og venstreorienterede angående værdier om familien, seksualitet, retspolitik mm. Fra 1987 udfordredes højregrupperne af en anti-racistisk bevægelse, der ramte dem som et tve-ægget sværd. På den ene side opnåede man opmærksomhed og indre sammenhold, på den anden side radikaliseredes aktionerne med deltagelse af unge militante og nynazister. Den følgende kamp om gaden resul-

“Dele af det intellektuelle højre støtter således forestillingen om et fjendtligt sammenstød mellem deres muslimske kultur og vores vestlige civilisation.”

spores til 1980'ernes netværk af højreradikale protestgrupper, hvor udveksling af information, kollektive læreprocesser og konfrontation med modstandere udviklede aktivisters fællesskabsfølelse, retorik og argumentation. I 1990'erne motiverede dette andre til fornyede symbolske angreb på venstreorienterede værdier og idealer, og nye broer skabtes mellem antisocialistiske og højrenationale kredse. Centralt er endvidere samspillet mellem medier og politiske aktivister. Mediekriterier om sensation, konflikt og problemer har her begunstiget højreradikale politikere, der er blevet citeret ude af proportion med deres partistørrelse; men medierne repræsenterer også et offentligt, kognitivt rum, hvor den højreradikale retorik er blevet afprøvet, forhandlet og tilpasset efter hvilken resonans, det affødte.

Højreradikale opfattelser og identiteter er således genereret af konkrete aktører og formet af disses ressourcer, sociale relationer, strategier, medieadgang og interaktion med offentligheden og opponenter. Dermed henholder jeg mig til den gode marxistiske lærdom, at menneskene selv skaber deres egen historie. Men, for nu at blive ved Marx, så agerer menneskene ikke efter forgodtbefindende, ikke under frie, selvvalgte forhold, hvilket leder frem til de tre sidste analysepunkter. Dannelsen af de højreradikale aktører

terede overvejende i en sejrbevidst, antiracistisk bevægelse, der indtil videre har hæmmet skabelsen af en højreradikal aktionskultur. Venstrefløjens generelle demobilisering og visionære desorientering betød imidlertid ledig plads og let spil i det offentlige rum for 1990'ernes højreradikale diskurser og samfundskritik.

(4) Samspil mellem nationale og internationale forhold. Højreradikale mobiliseringer i Danmark har gennem hele det 20. århundrede skiftevis været begunstiget og hæmmet af udenlandske begivenheder og internationale magtforhold. Hvad den seneste højrebølge angår, kan man pege på en ny-nationalistisk tendens i kølvandet på øst-vest-konfliktens ophør sammen med politiske udfordringer som følge af internationale flygtningestrømme og europæisk integration. Endvidere blev 1980'ernes fremgang for udenlandske højrebewægelser en motiverende og inspirerende faktor for danske højregrupper. Noget tilsvarende gælder 11. september, og hvad der fulgte af forestillinger om en krig mellem vores vestlige civilisation og deres muslimske fundamentalisme. Dette blev ikke bare en symbolsk begivenhed, der blev udnyttet af Dansk Folkeparti i valgkampen 2001, men også noget, der understreger, at højreradikalismen er fuldt ud fähig til at fortolke og agere i det nye internationale konfliktsamfund.

Med disse konkluderende bemærkninger håber jeg at have begrundet politik modellen og punkterne (1)-(4) som forklarende forhold. Det skulle også fremgå, at det drejer sig om en kaotisk (in-deterministisk) kausalitetsopfattelse, hvor processer og mekanismer ikke har entydige udfald. Bevægelse-modbevægelsesdynamikken er afgørende, men dens konkrete udfald uforudsigelig, etc. Min forklaring går ud på at vise både, at og hvordan en række sociale processer og konkrete begivenheder har gjort sig gældende med det formål at bidrage til en mere konkret og detaljeret forståelse af den danske højreradikalisme i al dens variation. Når det er sagt, skal det indrømmes, at det foreliggende empiriske og analytiske grundlag bestemt ikke er udtømmende, og at mere detaljerede studier er nødvendige for at afdække og forfølge den virkelige udfoldelse af de processer og forhold, jeg her har peget på som værende centrale.

Rene Karpantschof er lektor ved Sociologisk Institut, Københavns Universitet. Hans essay har i sine fulde udstrækning tidligere været publiceret i tidsskriftet Dansk Sociologi. Nærværende version er redigeret og forkortet.

Der er et yndigt land

maskinoversat til arabisk og tilbage...

Der er et smukt land
Der er et smukt land
Det står med bøg og store
Salt strand i nærheden af østers
Salt strand i nærheden af skaldyr.
Og bugter sig i bakke dal
Det hedder gamle Danmark,
Freya er ordet
Freya er gulvet.

Der var i oldtiden
Kavaleri kampvogne,
Sig fra konflikten
Udhvilede fra Strid.
Så jeg gik op til mén fjender,
Nu hvile mig
Bag den høje bautasten
Bag den høje bautasten.

Landet er stadig smuk,
Blue Sea Crawler
Det grønne løv står op
Det er det grønne løv.
Og ædle kvinder, skønne mø'r
Og raske mænd og faglærte
Bebor disse øer fra Danmark,

Herren og koldt land!
Hail to the service for alle borgere,
Hvem der gør hvad han kunne
Hvem gør hvad han kan!
Vores gamle Danmark vil vare,
Så længe bøg afspejler
Højdepunkt i den blå bølge,
Højdepunkt i den blå bølge.

Vores gamle Danmark vil vare,
Så længe bøg afspejler
Højdepunkt i den blå bølge,
Højdepunkt i den blå bølge.

Idé: Finn Schou Pedersen.

Distribution: Ida Auken

World Run II

Af Mik Aidt

Verdensløber nærmer sig Afrikas sydspids på 457 dage har han løbet 16.500 kilometer fra Nord-norge til Mozambique

Da Cultures talte med Jesper Kenn Olsen før løbets start i juli 2008, var advarslerne om at løbe igennem lande som Sudan og Etiopien noget, Jesper ikke havde andet end et skuldertræk tilovers for – og et optimistisk smil.

“Det handler om at have en positiv interesse for hinandens kultur, og ikke at se det som et problem, når man er forskellige,” sagde han blandt andet.

Efter otte måneders løb ned gennem det afrikanske kontinent – fra Egypten til Kenya, Tanzania og nu i Mozambique – hvor støvede grusveje gennem udstrakte land- og naturområder har været den typiske udsigt dag efter dag, har problemer med mikrober og bakterier vist sig at blive en langt større udfordring end menneskeskabte problemer med rejsetilladelser, korruption eller kriminalitet.

Især maveinfektioner har været et tilbagevendende problem lige siden ankomsten til Sudan – og en hård prøvelse for den ellers toptrænede jordomløber. I Tanzania satte betændelse i et sår på armen desuden en stopper for løbet i dagevis i august måned, indtil hospitalsbesøg og stærk antibiotika fik sat smerter og infektionstal under kontrol.

Jesper Kenn Olsen satte ud med en målsætning om, at han på 800 dage – og uden en eneste hviledag – ville løbe de 40.000 kilometer, som Europa, Mellemøsten, Afrika, Sydamerika og Nordamerika strækker sig på langs. På løbets første 457 dage har han nu tilbagelagt 16.500 kilometer – fra Nordnorge til Mozambique – og er således kommet næsten fire måneder bagud den tidsplan, som han lagde på skrivebordet hjemmefra.

Efter planen skulle han have været i Cape Town på Afrikas sydspids den 5. august. Dét når han nok snarere i november, om alt går vel.

Cultures ville gerne have bragt et aktuelt interview med Jesper Kenn Olsen i dette nummer, men det må vi og læserne have til gode, for selvom det går bedre med helbredet, opstod der kommunikationsproblemer i starten af oktober, da Jespers mobiltelefon gik i stykker. Men hvem ved, måske nyder han ligefrem for en gangs skyld at være uden for elektronisk rækkevidde, mens han løber langs med Mozambiques hvide sandstrande, palmetræer, landsbyer og bølgebrus fra det Indiske Ocean.

Uddrag af Jesper Kenn Olsens dagbog på nettet:

2. oktober 2009

Dagens løbedistance: 32,0 kilometer (Akkumuleret: 16.477,8 kilometer)

Start kl 8:53 ved en ny bro syv kilometer syd for landbyen Nacate på Landevej nr 243 til Nampulo. Temperaturen er 24 grader celsius, skyet med let vind. Dagens etape slutter kl 12:27 ved Localidade de Tororo, Posto, i landsbyen Tororo på samme landevej, 34 grader celsius og meget fugtig luft.

”Min mavesygdom synes at være kureret nu, og jeg har haft en rigtig god løbedag, selvom løbedistancen også er i den lettere ende. Den nye Nokia GPS-mobiltelefon brød sammen igår, så dele af statusdata fra i går må afvente at blive afsendt, indtil den er blevet repareret.

I dag kører vi 120 kilometer til Pemba, for at se om vi kan få den repareret der. Forhåbentligt er det noget, som kan klares på et par få dage. Indtil da bruger jeg den traditionelle dokumentationsmetode med kamera, videokamera og logbog. Og prøver om jeg kan få den gamle telefon til at få forbindelse og sende nogle fotos (den har ikke GPS).”

Se ny-uploadede fotos fra Jespers løbetur gennem Sudan på: www.worldrun.org/gallery.php

Du kan læse Jespers daglige rapporter om løbeturen på www.worldrun.org

OPRINDELIGE LØBEPLAN FOR WORLD RUN II:

15. december 2008	Bir Taba, Egypte	7.900 km, 168 dage	10. august 2009	Rio Gallegos, Argentina	19.794 km, 406 dage
14. januar 2009	Anqash, Sudan	9.489 km, 198 dage	28. september 2009	Ceibas, Uruguay	22.576 km, 455 dage
30. januar 2009	Omdurman, Sudan	10.331 km, 214 dage	13. oktober 2009	Chui, Brasilien	23.352 km, 470 dage
11. februar 2009	Qallabat, Etiopien	10.897 km, 226 dage	11. februar 2010	La Laja, Venezuela	29.498 km, 591 dage
27. februar 2009	Addis Abeba, Etiopien	11.718 km, 242 dage	7. marts 2010	Santiago, Cuba	30.717 km, 615 dage
14. marts 2009	Moyale, Kenya	12.505 km, 257 dage	4. april 2010	Cancun, Mexico	32.021 km, 643 dage
3. april 2009	Namanga, Tanzania	13.434 km, 277 dage	24. mai 2010	Brownsville, USA	34.426 km, 693 dage
28. april 2009	Ikolo, Malawi	14.655 km, 302 dage	4. juni 2010	Houston, USA	35.053 km, 704 dage
14. maj 2009	Dedza, Moçambique	15.397 km, 318 dage	26. juli 2010	New York, USA	37.750 km, 756 dage
22. juni 2009	Peto, Sydafrika	17.316 km, 357 dage	12. august 2010	St Stephan, Canada	38.626 km, 773 dage
6. august 2009	Punta Arenas, Chile	19.597 km, 402 dage	15. september 2010	Cape Race, Canada	40.319 km, 807 da

Sæertilbud til Cultures læsere

StuartLYNCH, lynchCOMPANY tilbyder:

10 af Cultures læsere....

2 billetter til 1 billets pris á 135 kr. inklusiv gebyr til forestillingen "LOOK HOMEWARD ANGEL" + AFRIKA Xtra.

For at gøre brug af tilbuddet skal du sende en mail til sif@dansensus.dk. I emnefeltet skal du skrive "Cultures læser" + den dato du ønsker. Herefter vil du modtage bekræftelse på din bestilling. "Først til mølle" princippet, der er gældende. (Der tages forbehold for udsolgte forestillinger).

"LOOK HOMEWARD ANGEL" tager udgangspunkt i den brutale gidseltagning og henrettelse af otte turister i Uganda i 1999. En kvindelig dansk antropolog mister sin mand og børn og bevæger sig, i forsøget på at overleve, mellem de barske realiteter og afrikanske og nordiske myter og fortællinger. Forestillingen kredser om kvindens sammenbrud og søger svar på, om fortællingerne kan bruges til at skabe større forståelse og empati mellem mennesker og kulturer.

"LOOK HOMEWARD ANGEL" er en rejse i vores egen og det afrikanske kontinents eksistens og identitet, en rejse, hvor fakta og fiktion smelter sammen i musik, skuespil og dans. Hvor er vi ens? Hvor er vi forskellige? Hvem er engle og hvem dæmoner? Forfatter, instruktør og koreograf: Stuart Lynch.

Skuespiller: Andrea Vagn Jensen.

Dansere: Tiziana Fracchiolla (Danmark/Sydafrika) og Samuel Ibanda (Uganda).

Komponist: Jørgen Teller. Lysdesigner: Michael Breiner.

Kostumedesigner: Camilla Lind.

AFRIKA Xtra - efter forestillingen, ca. 21.15

Fredag den 13. november, koncert med MOUSSA DIALLO TRIO

Lørdag den 14. november, foredrag og filmvisning ved JØRN

STJERNEKLAR om folkedrab og filmen "En Dansker I Helvede"

Lørdag den 21. november, TELLER surprise

Billetter: Løssalg: 120 kr. Unge under 25 år: 45 kr., eksklusiv gebyr.

Billetter købes på BILLETnet, telf. 70 15 65 65,

www.billetnet.dk og på døren en time før forestillingen.

Forestillingen spiller på Dansescenen,

Store Carl, Pasteursvej 20, 1778 KBH V

fra den 12.-28. november 2009, tirsdag-lørdag kl. 20.

www.dansescenen.dk

World Mix

31 oktober - 8 november 2009

Madagaskar
Kilema

Växjö 4 nov,
Malmö 5 nov

Norden
Frigg

Växjö 6 nov,
Malmö 7 nov

Iran, Grekland, Indien
heart of Orient

Växjö 5 nov, Malmö 6 nov

Sverige, Israel, Palestina
Our Songs for Tomorrow

Malmö 5 nov

Sverige
Alla Fagra Barn

Kristianstad 31 okt, Malmö 8 nov

Sverige
**Anki & Pytte
WorldMix Orchestra**

Hässleholm 31 okt, Älmhult 7 nov, Växjö 8 nov

I höst är det dags för den femte upplagan av WorldMix

som presenterar artister från olika delar av världen.

Det blir konserter på flera scener i Malmö, Växjö,

Kristianstad, Hässleholm och Älmhult.

Mali
Oumou Sangaré

Malmö 7 nov

Ungern
Kálmán Balogh

Växjö 3 nov, Malmö 4 nov,
Kristianstad 5 nov

Oumou Sangaré

För fullständigt program & information om biljetter:

www.worldmix.nu

WorldMix arrangeras av Musik i Syd i samarbete med Mix Musik, Jazz i Malmö, Malmö Folk, Växjö Kommun, Valshuset & Föreningen Jazz i Växjö.

MUSIK I SYD
SKÅNEKRONBERG

ABONNÉR PÅ CULTURES

Cultures sætter ord på de ideer, tanker og processer, der opstår i mødet mellem to eller flere kulturer.

Cultures handler ganske enkelt om kulturel globalisering og kunst i en internationaliseret verden.

Cultures udkommer seks gange om året med analyser, interviews, reportager og meninger, der inspirerer til en ny dagsorden.

1 års abonnement, 6 tidsskrifter: 360 kr. inkl. moms

Cultures • Nytorv 3, 3.sal • 1450 København K

CULTURES

Ja tak, jeg vil gerne tegne
abonnement på Cultures

Navn _____

Adresse _____

Postnr. _____

By _____

Email _____

Jeg overfører 360 kr via min
netbank til: 9541 8717575

Jeg vil gerne have et girokort
tilsendt

Cultures
+++ 11936 +++
0893 Sjælland USF B

**THE PARTY
IS
OVER**

Tidsskriftet Cultures
Nytov 3, 3.sal
1450 København K

Returneres ved varig adresseændring

DEBAT :: FILM :: MUSIK :: KUNST :: TEATER

Københavns
centrum for
verdenskultur

WWW.VERDENSKULTURCENTRET.DK